

PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA

Analiza Situacije

GRAD MAKARSKA

Pitanja u vezi sa sadržajem Programa ukupnog razvoja
molimo uputiti na adresu:

MICRO projekt d.o.o.
Stepinčeva 38, 21 311 Stobreč
T: 021 555 400
F: 021 555 419
E: info@microgrupa.com
W: www.microgrupa.com

Zaštita prava

Sadržaji što su ovdje izneseni izrađeni su isključivo za Grad Makarsku. Društvo s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o. izradilo je Program ukupnog razvoja u skladu sa zahtjevima Naručitelja, Grada Makarske, samo za njezinu specifičnu primjenu.

Ostale osobe koje koriste informacije iz Programa ukupnog razvoja čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

© MICRO projekt d.o.o., 2010.

Sva prava pridržana.

Sadržaj ovoga dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Izmjene, kraćenja, proširenja i nadopune moguće su samo uz prethodnu pisani suglasnost društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

Umnožavanje je dopušteno samo uz uvjet da na svakom primjerku ostane otisnuta gornja napomena o autorskim pravima.

Objavljivanje ili prevođenje dopušteno je samo uz prethodni pisani pristanak društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

Split, 06.05.2010.

SADRŽAJ

1.Uvod	5
1.1. Što je Program ukupnog razvoja i čemu služi?	
1.2. Konceptija Programa ukupnog razvoja	
1.3. Program ukupnog razvoja i održivi razvoj	
1.4. Financiranje razvoja Grada Makarske	
1.5. Implementacija aktivnosti iz PUR-a u proračun Grada Makarske	
2.Strukturna analiza situacije.....	11
2.1.Gospodarstvo	
2.1.1.Geografski položaj Splitsko-dalmatinske županije i Grada Makarske	11
2.1.4. Lokacija i opći podaci o gradu Makarskoj	14
2.1.2. Demografske karakteristike stanovništva grada Makarske	14
2.1.3.Klimatske značajke grada Makarske	15
2.1.5. Pregled postojećih ključnih gospodarskih sektora	15
2.1.6. Obrtništvo	16
2.1.7. Trgovačka društva	17
2.1.8. Zadruge.....	18
2.1.9. Poljoprivreda	18
2.1.10. Šumarstvo.....	21
2.1.11. Turizam	22
2.1.11.1.Poticaji u turizmu za 2009. godinu	25
2.1.12. Bankarstvo i finansijske usluge	26
2.1.13. Poticanje razvoja poduzetništva	26
2.1.14. Gospodarska udruživanja	27
2.1.15. Radna snaga - zaposlenost / nezaposlenost i izvori financiranja	27
2.1.16. Stanovanje i javne zgrade.....	30
2.1.17. SWOT Analiza gospodarstva	32
2.2. Društvene djelatnosti	
2.2.1. Nadležnosti	35
2.2.2. Obrazovanje	36
2.2.2.1. Predškolsko obrazovanje	36
2.2.2.2. Osnovnoškolsko obrazovanje.....	38
2.2.2.3. Srednjoškolsko obrazovanje.....	41
2.2.3.4. Visokoškolsko obrazovanje i proces dodjele stipendija na području grada Makarske	44
2.2.2.5. Ostale obrazovne institucije	45
2.2.5.1.Udruge građana	46
2.2.3. Kulturna i prirodna baština	48
2.2.3.1.Kulturno spomenička baština na području grada Makarske	49
2.2.3.2. Prirodna baština na području grada Makarske.....	51
2.2.3.3. Manifestacije u gradu Makarskoj	52
2.2.3.4.Javne potrebe u kulturi Grada Makarske.....	54
2.2.5.Zdravstvo i socijalna skrb.....	55
2.2.5.1. Zdravstvo	55
2.2.5.2. Socijalna skrb	56
2.2.6. Vatrogasna zaštita	57
2.2.7. SWOT analiza društvenih djelatnosti.....	59
2.3. Zaštita okoliša	62
2.3.1.Ciljevi zaštite okoliša	63
2.3.2.Načela zaštite okoliša	63
2.3.3.Subjekti zaštite okoliša	64

2.3.4.Mjere zaštite okoliša na području grada Makarske.....	65
2.3.4.1.Zaštita tla.....	65
2.3.4.2.Zaštita zraka	65
2.3.4.3.Zaštita voda	65
2.3.4.4.Zaštita od prekomjerne buke	66
2.3.4.5.Mjere posebne zaštite	66
2.3.5. Gospodarenje otpadom	67
2.3.5.1. Odgovornost u gospodarenju otpadom	69
2.3.5.2.Planski dokumenti gospodarenja otpadom.....	70
2.3.5.3.Zakonska regulativa gospodarenja otpadom.....	72
2.3.5.4.Gospodarenje otpadom na području grada Makarske	73
2.3.4.SWOT analiza zaštite okoliša	75
2.4. Institucije	
2.4.1. Struktura državne administracije.....	76
2.4.2. Struktura županijske administracije	77
2.4.3. Struktura administracije grada Makarske.....	80
2.4.4. Aktivno vođenje proračuna grada Makarske.....	82
2.4.4.1. Proračun Grada	82
2.4.4.2. Transparentni proračunski proces.....	83
2.4.5.Financiranje javnih potreba.....	83
2.4.5.1.Prihodi proračuna Grada Makarske.....	86
2.4.6.Kreiranje interesnih partnerstava	89
2.4.6.1. Javno-privatno partnerstvo	89
2.4.8.SWOT analiza institucija	90
2.5.Prostorno uređenje	
2.5.1. Uvod	91
2.5.2. Postupak prostornog uređenja	91
2.5.3. Postupak provedbe prostornih planova	92
2.5.4. Upravljanje korištenjem zemljišta	93
2.5.4.1. Korištenje i namjena prostora grada Makarske.....	93
2.5.4.2. Uvjeti za uređenje prostora.....	95
2.5.5.1.Vodno-gospodarski sustav	96
2.5.5.2.Komunalni sustav	97
2.5.5.3.Energetski sustav	97
2.5.5.4. Plino-opskrba.....	98
2.5.5.6. Promet	98
2.5.6. SWOT analiza prostornog planiranja	100
3.Strategija razvoja grada makarske	101
4. Razvojni projekti Grada Makarske.....	102
5. Postupak praćenja i ažuriranja provedbe PUR-a	103
5.1. Uvod	
5.2.Odgovornost za provedbu PUR-a	
5.2.1.Postupci upravljanja	105
5.2.2.Praćenje i ocjenjivanje	105
5.2.3.Organizacija i jamčenje tijeka informacija i razmjene informacija	105
6. POPIS TABLICA; GRAFIKONA I SLIKA.....	106

1.UVOD

1.1. Što je Program ukupnog razvoja i čemu služi?

Planiranje je važan proces u odabiru budućih pravaca razvoja koji upozorava da se treba pripremiti za budućnost i na ono što ona donosi u svakom mogućem pogledu.

Težnja za razvojem prepostavka je u djelovanju svake države, regije, županije, grada ili općine, ali i svakog pojedinca, svake obitelji, i kao takva prožeta je kroz sve sfere ljudskog djelovanja. Pri planiranju razvoja temeljno je postaviti jasnu **viziju i cilj**, koji će predstavljati smjernice u načinu djelovanja. U suprotnom razvoj se odvija stihjski i kao takav za posljedicu može imati različite negativne efekte.

U okvirima definiranja Programa ukupnog razvoja donosi se vizija razvoja jedinica lokalne samouprave koja odražava najbolju moguću budućnost koja se može predvidjeti, što ona želi postići i kako će grad izgledati kada postigne svoj cilj. Nakon provedbe svakog plana on mora biti ponovno procijenjen, tako da se proces može ponovno započeti. Dakle strateško planiranje je proces koji se ponavlja periodički kako bi se strateški razvoj mogao planski i usmjereno voditi ka zacrtanim ciljevima.

Pri kreiranju razvoja potrebno je konstruktivno sagledati potrebe i promišljanja svih subjekata jednog društva. Nužno je i poštivati piramidu strategija odnosno planova na području RH koja se sastoji od tri razine djelovanja: *državne, regionalne i lokalne razine*. Država tako izrađuje strategije razvoja, dokumente koji daju okvire državi u kojem smjeru treba graditi svoju budućnost, koje su joj glavne grane gospodarstva, te područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome planiranje razvoja se spušta na niže razine: regija i jedinica lokalne samouprave (JLS). U Hrvatskoj taj lanac sukladno administrativno-političkom ustrojstvu ima slijedeće elemente: strategije RH koju donose Vlada i Sabor Republike Hrvatske, Regionalni operativni program (ROP)¹ kojeg donosi Županija , a koji mora biti sukladan s prije spomenutim strategijama, te Program ukupnog razvoja (PUR), dokument kojeg donose Općine i Gradovi u RH.

PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA JE STRATEŠKI DOKUMENT KOJEG IZRAĐUJE OPĆINA ILI GRAD, TE NA TAJ NAČIN PREUZIMA ODGOVORNOST ZA PLANIRANI, URAVNOTEŽENI I ODRŽIVI RAZVOJ SVOJE JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE.

Zbog neravnomjernog razvoja pojedinih regija Republike Hrvatske kao i različitih društvenih skupina, Vlada RH je prepoznala potrebu da se definira **regionalna politika**, kroz **Zakon o regionalnom razvoju (NN. 153/09)** te kao takva ima utjecaj na održiv razvoj ali i na konkurentnost zemlje na europskom tržištu. Ovakva politika provodi se na razini

¹ Usvajanjem Zakona o regionalnom razvoju, ROP-ovi se zamjenjuju Županijskim razvojnim strategijama

zemalja Europske unije (EU), kako bi se smanjile socijalne i gospodarske razlike između pojedinih regija, ali i omogućila lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. Na taj način EU odobrava i potiče prijenos sredstava iz bogatijih zemalja članica u one manje razvijene zemlje/regije. Ovakav pristup omogućuje i povezivanje regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) te njihov zajednički nastup i razvoj na tržištu. Takvom politikom unutar Unije može se prenijeti i više od 35% proračuna EU-a. Zahvaljujući strukturnim i kohezijskim fondovima utječe se na povećanje konkurentnosti regije i pridonosi boljem standardu njenih građana.

Strategija regionalnog razvoja podrazumijeva jasno definiranu strategiju razvoja i način njenog financiranja, a od regija i JLS-a očekuje se aktivno uključivanje u navedene strategije razvoja.

Iz tih razloga trebalo je izgraditi sustav **nacionalnog, regionalnog i lokalnog razvoja**, tj. sustav koji će omogućiti:

- *jasno definiranje potreba u razvoju,*
- *usuglašavanje oko razvojnih prioriteta te*
- *razvijanje ideja i predlaganje takvih projekata koji opravdavaju investiranje javnih sredstava u pojedina područja.*

Takvi sustavi su također preduvjet za sudjelovanje u preraspodjeli sredstava iz fondova Europske unije.

Poseban značaj za održivi razvoj zemlje i njenu konkurentnost na europskom tržištu sačinjava upravo regionalna politika. Na taj način izjednačava se gospodarska razvijenost pojedinih regija unutar države, te lakša implementacija u globalne procese koji se odvijaju na tržištu. U prilog tome govori i praksa Europske unije u kojoj ne samo da regije unutar država razvijaju politiku svojeg razvoja, već se često regije različitih država (koje imaju iste ili slične interese) povezuju te zajednički nastupaju i razvijaju na tržištu.

Kao što je potrebno da strategija i poticanje na inicijativu dolazi od strane viših instanci, isto tako je potrebno da različite razvojne projekte planiraju i provode lokalne vlasti. To dolazi iz činjenice da se svi projekti međusobno razlikuju bilo u većoj ili u manjoj mjeri. Na taj način programi kreirani na nacionalnoj razini često ne mogu polučiti priželjkivane rezultate, barem ne u onoj mjeri u kojoj je to moguće postići kada se sama lokalna zajednica aktivno uključi u razvoj područja na kojem djeluje. Svako područje, regija, općina ili grad ima svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti. Stoga je lokalne vlasti potrebno educirati o načinu planiranja razvoja i njegovu provođenju, kako bi mogli biti nosioci razvoja JLS-a.

Instrumenti za provedbu ovih prioriteta regionalne politike su Programi razvoja županija i širih regija ili Programi razvoja užih područja – gradova i općina.

Zbog svega navedenog potpuno se logičnim nameće potreba da i Grad Makarska kao jedna od jedinica lokalne samouprave unutar Splitsko-dalmatinske županije izradi Program ukupnog razvoja. Budući da je Splitsko-dalmatinske županije već izradila ROP (Regionalni

operativni program), tim je potreba i mogućnost za izradu PUR-a još više izgledna.

Upravo iz tih razloga **Grad Makarska** je odlučila izraditi „**Program ukupnog razvoja Grada Makarske**“.

Izrada **Programa ukupnog razvoja** omogućiće razvoj Grada Makarske, dati odgovor na pitanje u kojem smjeru razvoj treba ići i na koji ga način ostvariti, te na taj način dati realnu sliku o potrebama svih subjekata i skupina u društvu. PUR je dokument po kojem će Gradsko vijeće moći planirati aktivnosti, najznačajnije i najučinkovitije projekte za Grad Makarsku, ujedno takav plan je i podloga za izradu proračuna i raspodjele novca unutar Grada.

Isto tako specifična namjena PUR-a je odrediti gdje Grada želi i može biti u ekonomskom, gospodarskom i kulturnom pogledu u odnosu na regiju i državu u cjelini te odrediti optimalan put za postizanje toga cilja. Program ukupnog razvoja utvrđuje strateške prioritete razvoja i pomaže usmjeriti resurse kako bi se oni što efikasnije upotrijebili.

PUR izrađuje skupina stručnjaka, dok samu strategiju određuje radna skupina koja je sastavljena od svih meritornih subjekata u gradu kako bi sve skupine društva bile uključene u proces odlučivanja. Navedeni subjekti će biti zaduženi i za provedbu programa.

PUR može pomoći pri rješavanju problema s kojima se JLS susreće, a koji se mogu odnositi na:

- zapošljavanje,
- prihode,
- privlačenje investicija,
- pristup kapitalu,
- komunalne usluge,
- prometnu infrastrukturu te
- na sve ostale segmente koji su izravno povezani s održivim gospodarskim rastom i napretkom.

Izuzetno je bitno da se takva strategija razvoja usredotoči na one projekte i zadatke koji će imati pozitivnih učinaka na JLS i koje je moguće ostvariti. Provođenje te praćenje i ažuriranje ovog programa razvoja označava slijedeći korak u strateško-gospodarskom razvoju Grada Makarske. Izrada Programa ukupnog razvoja nije zakonom obvezujuća, no ipak Gradsko vijeće smatra nužnim izraditi PUR kako bi on bio odraz potreba Grada, te u kojem će biti odrednice budućeg razvoja područja grada Makarske s konkretnim mjerama za postizanje održivog razvoja.

Program ukupnog razvoja Grada Makarske je strateško-plansko-razvojni dokument i sredstvo za učinkovitije i uspješnije upravljanje razvojem svih područja unutar navedenog JLS-a.

1.2. Koncepcija Programa ukupnog razvoja

Ovim dijelom dokumenta predstaviti će se struktura Programa ukupnog razvoja Grada Makarske. Cjelokupni Program podijeljen je na 6 poglavlja.

U prvom poglavlju obrađuju se slijedeća pitanja: što je Program ukupnog razvoja, tko ga je izradio, koje su njegove koristi, kome je on namijenjen, zašto se pristupilo izradi Programa, koje sve radnje je potrebno izvršiti kako bi se izradio ovaj dokument itd..

U drugom poglavlju se analizira postojeća situacija u Gradu Makarskoj. U kontekstu analize postojeće situacije promatraju se slijedeće kategorije koje su slijedom promatranja prikazane u dolje navedenoj slici.

Slika 1. Strukturna analiza situacije

Svaka navedena cjelina sadržava **SWOT analizu** u kojoj se navode snage, slabosti, prilike i prijetnje svake od navedenih cjelina.

U trećem poglavlju navodi se ukupna Strategija razvoja Grada Makarske (Prilog 1). Radna skupina sukladno napravljenoj analizi situacije na području grada Makarske definira ključne probleme. Svi članovi radne skupine iznose probleme, koji se putem glasovanja rangiraju po važnosti, odnosno najveću važnost imaju oni problemi koji sakupljaju najveći broj glasova. Na taj način se definiraju ključni problemi koji su podloga za donošenje rješenja istih.

Nakon što su se izglasali prioritetni problemi u svakom od područja odredili su se **strateški ciljevi razvoja JLS-a**. Određivanje prioriteta razvoja je neophodno za razvoj Grada Makarske jer su resursi kojima raspolaže jedinica lokalne samouprave manji od mogućnosti koji se pred njim postavljaju. Kako bi se određeni strateški ciljevi razvoja mogli ostvariti potrebno je razviti **strategije** pomoću kojih će se ti postavljeni ciljevi ostvariti.

Kada se definiraju strateški ciljevi utvrđuje se **vizija razvoja Grada Makarske**.

U četvrtom poglavlju se razrađuju i definiraju Mjere, odnosno projekti, koji su nužni da bi se Strategija razvoja Grada Makarske mogla provesti u djelo (Prilog 2).

U petom poglavlju navode se načini praćenja, monitoringa, kontrole i ažuriranja izrađenog Programa ukupnog razvoja jer izrada dokumenta nije sama sebi svrha. Bez konkretnih aktivnosti koje se odvijaju u kontinuitetu u cilju ostvarenja postavljenih ciljeva, dokument Program razvoja Grada Makarske ne bi ostvario svoj cilj.

Šesto poglavlje sadrži popis tablica, grafova i slika koje omogućuje lakše praćenje

dokumenta i bolju preglednost sadržaja.

Kako bi se osigurao pravilan gospodarski razvoj, ali i socijalni i društveni, odnosno razvoj Grada Makarske u punom smislu rječi, bitno je da se sva ulaganja bilo od strane državnih ministarstava, međunarodnih donatora ili Županije, odnose samo na one projekte koji jasno dostižu ciljeve i odgovarajuće prioritete. Cilj je da se Program ukupnog razvoja Grada Makarske prepozna kao učinkovit okvir za financiranje jasnih razvojnih prioriteta.

1.3. Program ukupnog razvoja i održivi razvoj

Integrirani odnosno održivi razvitak je cilj kojem teži svako planiranje počevši od državne razine pa do županijske i gradske tj. općinske. Integrirani razvitak je razvitak koji objedinjuje tri cilja gospodarski, socijalni i ekološki. Održivi razvitak mora postati dominantna odrednica u svim strategijama razvoja pa tako i u strategiji razvoja Grada.

Razvitak mora biti usmjeren na dugoročna rješenja razvoja Grada, a ne na kratkoročna i privremena rješenja aktualnih problema i budućih potreba. Česta je pogreška da se u želji i potrebi za bržim gospodarskim razvitkom naprave koraci koji idu nauštrb zaštite okoliša, što ne ide u prilog održivom razvitku. Proces održivog razvjeta nije moguće započeti jačanjem gospodarskog razvjeta u cilju odgovaranja na postojeći pritisak, ne uzimajući u obzir pritom **društvena razvojna načela i ekološke zahtjeve** (te se zbog toga jedan veliki dio PUR-a odnosi na dio o zaštiti okoliša). Stoga je važno da usprkos potrebi za što bržim razvojem i nemogućnosti njegova dalnjeg odgađanja ne budu zanemareni društveni i ekološki aspekti. Zbog toga jedan od ključnih ciljeva planiranja treba biti i zaštita okoliša. To znači uvođenje zaštite okoliša kao jedne od dimenzija u sve velike teme ekonomskog i socijalnog razvoja koje su u 21. stoljeću pred nama: od industrijskog razvoja, gradnje prometne infrastrukture, restrukturiranja i privatizacije energetskog sektora, do drugačijeg oblikovanja turističkog proizvoda, prilagodbe poljoprivrede, očuvanja okoliša, naročito nacionalnih parkova te politike zapošljavanja. Iz navedenih razloga jako je bitno da se vodi posebna pažnja o zaštiti okoliša kako ne bi došlo do narušavanja samog koncepta održivog razvoja.

1.4. Financiranje razvoja Grada Makarske

Nadležnost i odgovornost za razvoj infrastrukture na području lokalne uprave i samouprave snose Općine i Gradovi. Projekti poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, vodovodnu i kanalizacijsku infrastrukturu, ali i svi drugi projekti, njihova izgradnja i održavanje predstavljaju iznimski finansijski trošak. Zbog tog pritiska lokalne samouprave su prisiljene potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja za poslove vezane uz infrastrukturu, svjesne da će učinkovito pružanje usluga biti ključno u premošćivanju budućih nedostataka u financiranju infrastrukture. Potraga je uglavnom usmjerena na uključivanja privatnog sektora i sredstava privatnog sektora za pružanje usluga vezanih za infrastrukturu lokalnih samouprava (javno-privatno partnerstvo).

Postoji mogućnost financiranja takvih projekata i putem kreditiranja lokalnih samouprava u RH, koje se mogu financirati kroz sljedeće izvore:

- *kredite poslovnih banaka,*
- *financiranje leasingom* (operativni i finansijski leasing),
- *izdavanje obveznica* (moguće samo za određene JLS-e koji zadovolje uvjete),
- *krediti i potpore državnih finansijskih institucija* (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, Hrvatske vode i Ministarstva Vlade RH),
- *krediti i potpore međunarodnih finansijskih institucija* (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Programi financiranja EU – strukturni fondovi i kohezijski fond, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge).

1.5. Implementacija aktivnosti iz PUR-a u proračun Grada Makarske

Da bi Program ukupnog razvoja mogao zaživjeti i početi se primjenjivati nužno je da bude što ranije usvojen od strane Gradskog vijeća Grada Makarske. To je bitno da bi se izbjegla odstupanja koja bi mogla nastati zbog vremenskog odmaka od dana njegovog stvaranja do početka primjene programa. Realizacija programa zahtijeva stoga strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan **na operativnom planu** koji proizlazi iz Programa ukupnog razvoja. Kako bi se proveo srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina, plan aktivnosti treba podijeliti na **godišnje planove aktivnosti**, koji sadrži projekte ili specifične korake projekata u sljedećoj godini.

Proračun za sljedeću fiskalnu godinu mora biti povezan s izradom godišnjih planova aktivnosti. Povezanost između Programa ukupnog razvoja i proračuna je ključan preuvjet kako bi se počelo upravljati održivim razvojem grada Makarske na kvalitetan način.

2.STRUKTURNA ANALIZA SITUACIJE

2.1.Gospodarstvo

2.1.1.Geografski položaj Splitsko-dalmatinske županije i Grada Makarske

Splitsko-dalmatinska županija predstavlja jednu od najvećih županija u Hrvatskoj. Smještena je na središnjem dijelu juga Hrvatske i karakteriziraju je privlačan geografski položaj, ugodna klima i bogato povijesno - kulturno nasljeđe. Kao takva ima veliki utjecaj na razvoj cijelog njezinog područja gravitacije, na sjeveru Šibensko-kninske županija, na jugu Dubrovačko-neretvanske te na istoku Bosne i Hercegovine.

Splitsko-dalmatinska županija se prostire na **4.534 km²**, što predstavlja **8%** površine RH. Ukupan broj stanovnika županije prema popisu stanovništva iz 2001. godine iznosio je **463.676** stanovnika. Sjedište županije je u **Splitu**.

Slika 2. Županije RH i položaj Splitsko-dalmatinske županije u Hrvatskoj²

S obzirom na različita geografska, razvojna i ostala obilježja na području Splitsko-dalmatinske županije mogu se izdvojiti tri područja i to:

- **Zaobalje** karakteristično po kontinentalnim osobinama tla, klime i reljefa;

² Izvor: <http://hr.wikipedia.org>

- **Priobalje** koje se odnosi na uski rubni pojas koji omeđuju priobalne planine Kozjak, Mosor, Biokovo te more s prosječnom širinom pojasa od oko 5 km te
- **Otočno** područje Županije koje se sastoji od 74 otoka i 57 hridi i grebena obilježeno izrazitom mediteranskom klimom i blagim reljefom.

U sklopu navedenih područja, najrazvijenije je priobalje dok su zaobalje i otočno područje Županije podložni čestim migracijama stanovništva na uski obalni pojas. Razlike u razvoju između navedenih cjelina prikazane su na slijedećoj tablici.

Tablica 1. Raspodjela stanovništva i radnog kontingenta na području Splitsko-dalmatinske županije³

Područje	Ukupan broj stanovnika	Gustoća naseljenosti (st./km ²)	Prosječna starost (g)	Radni kontingenat
Otoci	34.927	40	42	21.088
Priobalje	308.477	246	38	203.619
Zaobalje	120.272	49	38	71.679

Na temelju navedene tablice može se zaključiti da je najrazvijenije područje priobalja koje ima najveću koncentraciju stanovnika koja iznosi **308.477 tisuća ili 66,53%**. Na priobalnom pojasu lociran je i najveći udio radne snage koji obuhvaća **68,7%** od ukupnog radnog kontingenta Splitsko-dalmatinske županije.

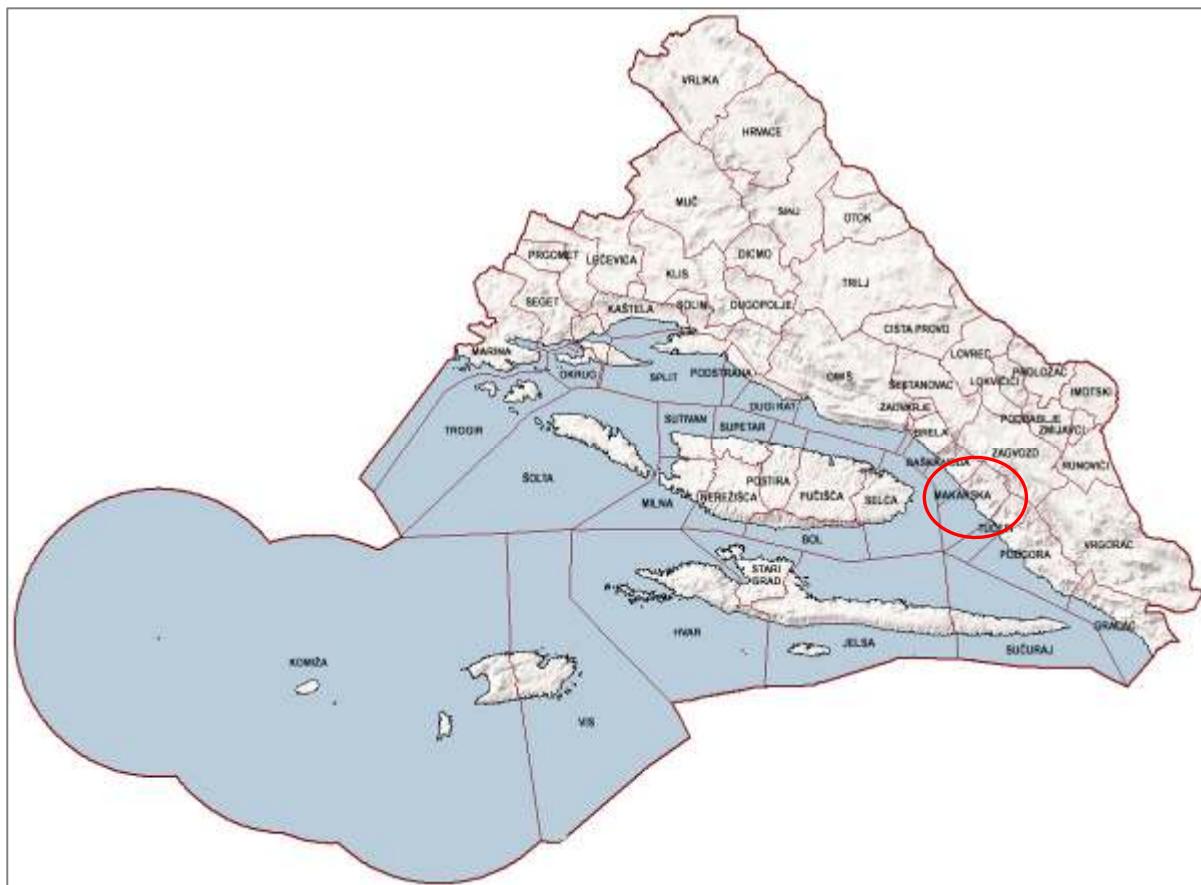
O neuravnoteženom razvoju županije govori i podatak da je najmanje naseljeno otočno područje koje ima iznimno niske udjele radnog kontingenta (**7,12%**), međutim najveću prosječnu starost stanovništva koja iznosi **42 godine**.

Područje zaobalja uz raspoloživi radni kontingenat od **71.679 stanovnika ili 24,18%** karakterizira niska razina gustoće stanovnika koja iznosi **49 st./km²**.

Slika 3. Detaljni prikaz Splitsko-dalmatinske županije i grada Makarske⁴

³ Izvor: <http://www.dalmacija.hr/Default.aspx?tabid=38>

⁴ Izvor: <http://images.google.hr/imges>

U Splitsko-dalmatinskoj županiji upravno-teritorijalnim uređenjem Republike Hrvatske od 1997. godine su ustrojene ukupno 55 jedinica lokalne samouprave, od čega je 39 općina i 16 gradova među kojima je i **Grad Makarska**.

Tablica 2: Gradovi i Općine na području Splitsko-dalmatinske županije⁵

Gradovi		Općine					
Split	Solin	Baška Voda	Hrvace	Muč	Prgomet	Sutivan	
Hvar	Stari Grad	Bol	Jelsa	Nerežišća	Primorski Dolac	Šestanovac	
Imotski	Supetar	Brela	Klis	Okrug	Proložac	Šolta	
Kaštela	Trilj	Cista Provo	Lećevidica	Otok	Pučišća	Tučepi	
Komiža	Trogir	Dicmo	Lokvičići	Podbablje	Runovići	Zadvarje	
Makarska	Vis	Dugi Rat	Lovreć	Podgora	Seget	Zagvozd	
Omiš	Vrgorac	Dugopolje	Marina	Podstrana	Selca	Zmijavci	
Sinj	Vrlika	Gradac	Milna	Postira	Sućuraj		

⁵ Izvor: Hrvatski zavod za statistiku, popis stanovništva 2001. godine

2.1.4. Lokacija i opći podaci o gradu Makarskoj

Grad Makarska smješten je u srednjoj Dalmaciji te predstavlja jedno od razvojnih središta Splitsko-dalmatinske županije. Makarska je smještena u prirodno zaštićenoj luci, zatvorenoj s jugoistoka rtom Osejava, a sa sjeverozapada poluotokom sv. Petar.

Gradu Makarskoj kao gospodarskom, obrazovnom, kulturnom i zdravstvenom središtu neposredno gravitiraju susjedni gradovi i općine s ukupno preko 20.000 stanovnika. Opći podaci o gradu Makarskoj prikazani su u dole navedenoj tablici.

Tablica 3. Opći podaci o gradu Makarskoj⁶

Površina	8.857 ha
Broj stanovnika	13.716
Prosječna gustoća naseljenosti	360,2
Broj naselja	2
Naziv naselja	Makarska
	Veliko Brdo

2.1.2. Demografske karakteristike stanovništva grada Makarske

Trendovi u razvoju stanovništva sve više postaju značajnim okvirom ili odrednicom gospodarskoga razvoja. Stanovništvo je osnovni čimbenik gospodarskog razvoja, jer ono preko kontingenta radne snage ili ekonomski aktivnog stanovništva pokreće proizvodnju, ali i izravno sudjeluje u potrošnji proizvedenih dobara.

Razvoj stanovništva Hrvatske u suvremenom razdoblju karakterizira nekoliko općih ili globalnih demografskih procesa izrazito nepovoljnih značajki po sadašnji i budući, kako demografski, tako i gospodarski razvoj zemlje. Riječ je o procesima ukupne i prirodne depopulacije te demografskog starenja kao temeljnim demografskim procesima u Hrvatskoj.

Ti su dugoročni demografski procesi, zbog svoje međusobne povezanosti, ali i zbog dubokih, dalekosežnih i trajnih negativnih posljedica, postali bitnim čimbenikom neuravnoteženog i neravnomjernoga demografskog i regionalnog razvoja, a time i važnom odrednicom usporavanja, stagnacije, pa i nazadovanja u društveno-gospodarskom razvoju, kako Hrvatske u cijelosti, tako i većine njezinih županija i gradova.

U ovom poglavlju nastojati će se prikazati relevantni demografski pokazatelji poput broja stanovnika, spolne strukture stanovništva, radnog kontingenta, prosječne starosti stanovništva na području grada Makarske.

⁶ <http://www.makarska.hr/?show=1&sub=355>

Tablica 4. Opći demografski podaci stanovništva na području grada Makarske⁷

Kategorija	Broj
Ukupan broj stanovnika	13.716
Muškarci	6.616
Žene	7.100
Fertilno žensko stanovništvo (15-49 godina)	3.669
Radni kontingenat (žene 15-59, muškarci 15-64)	9.127
65 godina i više	1.565
Prosječna starost	36,8

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2001. godine Grad Makarska imao je 13.716 stanovnika, budući da se posljednjih godina bilježi trend povećanja broja stanovnika, sljedeći popis stanovništva koji će se održati 2011. godine pokazati će aktualno stanje.

2.1.3. Klimatske značajke grada Makarske

Područje Splitsko-dalmatinske županije obilježava pretežito blaga mediteranska, koju u primorskom pojasu zamjenjuje oštira, submediteranske, a u kopnenim predjelima kontinentalna i planinska.

Na klimu grada Makarske utječe blizina planine Biokovo, koja je zaštićuje od kontinentalne klime, pa tako područje grada karakterizira blaga zima i duga topla ljeta s osvježavajućim magistralom. Isto tako, na ovom području učestala su sunčana razdoblja (2.750 sati sunca godišnje), s temperaturom zraka višom od 20°C od lipnja do rujna te ugodna temperatura mora koja od lipnja do listopada ima temperaturu iznad 20°C.

Prevladavajući vjetrovi na području županije a time i grada Makarske su **bura i jugo**. Bura je relativno suh i hladan vjetar koji najčešće puše tijekom zime i proljeća. Učestalost mu je nešto manja, a donosi vedro, suho i hladno vrijeme.

Jugo je topao i vlažan vjetar koji se najčešće javlja tijekom jeseni, zime i proljeća pa je zbog tog i najučestaliji vjetar na ovom području. Donosi toplo i vlažno vrijeme s kišom.

2.1.5. Pregled postojećih ključnih gospodarskih sektora

Zemljopisnim položajem i kulturno-povijesnim značajem Makarska je od svog postanka središte hrvatske mikroregije - Makarskog primorja. Najvažnija grana gospodarstva u gradu Makarska je **turizam**. Grad Makarska ima značajan turistički potencijal i predstavlja jaki turistički brand cjelokupnog Makarskog primorja. Razvoj turizma temelji se na brojnim turističkim djelatnostima koje su tradicija na području grada.

⁷ Izvor: Hrvatski zavod za statistiku, popis stanovništva 2001. godine

Kao potencijalna ograničenja u razvoju turizma mogu se istaknuti:

- nedovoljna prometna povezanost (udaljenost od zračne luke i željezničkog kolodvora),
- kratka turistička sezona (većina turističkih aktivnosti odvija se u ljetnim mjesecima),
- nedostatak luke za turistički turizam,
- postojeća struktura smještajnih kapaciteta (potrebno je usmjeriti kapacitete s obzirom na različite ciljane segmente turista),
- neodgovarajuća prometna infrastruktura (u sezoni može ometati kretanje turista ali i lokalnog stanovništva).

2.1.6. Obrtništvo

Obrtnici na području grada Makarske registriraju se upisom u **Obrtničku komoru u Splitu**. Upisom obrta u Obrtni registar obrtnik je dužan početi s obavljanjem obrta u roku od godine dana od dana izdavanja obrtnice.

Na području grada Makarske registrirano je ukupno **680** obrta. Oni su podijeljeni s obzirom na strukturu djelatnosti, te su prikazani u Tablici.

Tablica 5. Broj obrtnika prema pojedinim djelatnostima⁸

Djelatnost	Broj obrta	Udio
Građevina	20	2,94%
Turizam i ugostiteljstvo	170	25,00%
Proizvodnja	60	8,82%
Trgovina	156	22,94%
Financije i računovodstvo	20	2,94%
Servis i popravci	27	3,97%
Prijevoz	55	8,09%
Poljodjelstvo i ribarstvo	11	1,62%
Ostale usluge	161	23,68%
Ukupno:	680	100%

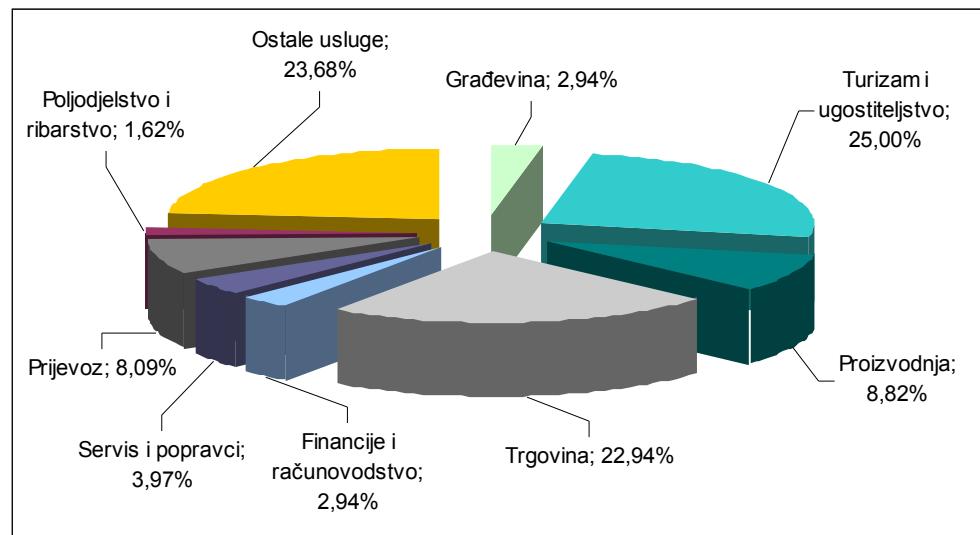
Na temelju prikazanih podataka može se zaključiti da je najveći udio obrtnika zastavljen u kategoriji turizma i ugostiteljstva i iznosi 25%. Ovaj podatak govori u prilog iznimnim turističkim potencijalima na kojima ovo područje temelji svoj gospodarski razvoj. Od ostalih djelatnosti potrebno je spomenuti trgovinu s udjelom od 22,94% te različite vrste usluga koje zauzimaju 23,68% ukupnih obrta na području grada Makarske.

⁸ Izvor: Središnji obrtni registar, 2009. godina

Među najvećim trgovačkim društvima na području grada Makarske s obzirom na broj zaposlenih mogu se izdvojiti:

- **Hoteli Makarska d.d.** Hoteli Makarska d.d. nastavljaju stoljetnu tradiciju makarskog turizma dokazujući se desetljećima po svom kvalitetnom i predanom radu. Zapošljavaju 213 zaposlenika te kao takvi predstavljaju jedan od pokretača gospodarskog i turističkog razvoja na području grada Makarske.
- **Promet d.o.o. Makarska.** Promet d.o.o. Makarska predstavlja istaknutu autoprijevozničku kompaniju s područja Makarske koja svoja znanja i iskustva temelji na 55 godišnjem iskustvu i tradiciji u poslovima prijevoza putnika. Zapošljava ukupno 125 zaposlenika.
- Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju **Biokovka** je te turistički, rekreacijski i lječilišni kompleks koji nudi hotelske i ugostiteljske, te zdravstvene i terapeutske usluge. Biokovka zapošljava 126 djelatnika i svrstava se među subjekte sa najvećim brojem zaposlenih na području Grada Makarske

Graf 1. Struktura obrtnika po djelatnostima na području grada Makarske⁹

2.1.7. Trgovačka društva

Poduzetnici prilikom otvaranja poduzeća i registriranja dodatnih djelatnosti uvođenjem službe Hitro.hr vrlo brzo i jednostavno mogu otvoriti tvrtku. Trgovački sud nadležan za područje Splitsko-dalmatinske županije je **Trgovački sud u Splitu**.

⁹ Izvor: Središnji obrtni registar, 2009. godina

Na području grada Makarske djeluje djeluju 323 poduzeća registrirana kao trgovačka društva u kojima su zaposlene 2.196 osobe.

Tablica 6. Struktura trgovačkih društava po djelatnostima na području grada¹⁰

Djelatnosti	Broj subjekata	Broj zaposlenih
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	2	7
Rudarstvo i vađenje	1	7
Prerađivačka industrija	1	10
Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	3	94
Građevinarstvo	31	216
Trgovina na veliko i malo	65	458
Hoteli i restorani	94	836
Prijevoz, skladištenje i veze	18	216
Financijsko posredovanje	9	25
Poslovanje nekretninama	24	31
Proizvodnja	17	27
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2	12
Ostale djelatnosti	56	257
Ukupno:	323	2.196

Struktura trgovačkih društava zauzima najveći broj djelatnosti koje su usmjereni turizmu, a obuhvaćaju hotele i restorane u kojim je zastupljeno 94 poslovna subjekta, slijede djelatnosti vezane za trgovinu na veliko i malo s 65 subjekata te ostale djelatnosti s 56 subjekata.

2.1.8. Zadruge

Prema Zakonu o zadrugama iz 23.05.1995. godine „zadruža je dobrovoljno udruženje zadrugara u kojem svaki član sudjeluje neposredno i koje zajedničkim poslovanjem po načelu uzajamne pomoći unapređuje i zaštićuje svoj gospodarski i drugi profesionalni interes, u cilju ostvarenja svoje osobne i zajedničke dobiti zadrugara u skladu sa zakonom i pravilima zadruge.“

Na području Splitsko-dalmatinske županije registrirano je ukupno 122 zadruge.

2.1.9. Poljoprivreda

Poljoprivredna proizvodnja na području Splitsko-dalmatinske županije stalno gubi na značaju u gospodarstvu, te se sve više smanjuje njezin udio u ukupnim prihodima. Razlozi tome su mnogi: iseljavanje stanovništva i napuštanje poljoprivrede, nedovoljna educiranost i opadanje broja poljoprivrednog stanovništva, nespecijalizirana poljoprivredna proizvodnja, problemi vezani za otkup i plasman poljoprivrednih proizvoda i sl..¹¹

¹⁰ Izvor: Hrvatska gospodarska komora, Registar poslovnih subjekata, 2009. godina

¹¹ ROP Splitsko-dalmatinske županije, str.52

Tablica 7. Broj kućanstava za poljoprivrednu proizvodnju s ukupno raspoloživim zemljištem¹²

Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu	Broj kućanstava	Ukupno raspoloživa površina zemljišta	Korišteno poljoprivredno zemljište, ha				Ostalo zemljište, ha	Broj parcela korištenog poljoprivrednog zemljišta
			ukupno korišteno	u vlasništvu	uzeto u zakup	dano u zakup		
Splitsko-dalmatinska županija	31.953	39.372,03	20.054,39	19.140,15	1.456,18	541,94	19.317,64	146.289
Grad Makarska	350	263,36	126,47	126,19	0,28	-	136,89	1.983

Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine, na području grada Makarske nalazi se 350 od ukupno 31.953 kućanstava Županije, odnosno 1,10%. Prema dostupnim podacima o raspoloživom zemljištu grada, grad Makarska zauzima 0,67% ukupne raspoložive površine zemljišta Splitsko-dalmatinske županije koja iznosi 39.372,03 ha. Pri tome ukupno korišteno poljoprivredno zemljište grada iznosi 126,47 ha odnosno svega 0,63% ukupno korištenog zemljišta Županije. Može se zaključiti da je iskorištenost zemljišta na ovom području izuzetno mala.

Ostalo zemljište u gradu Makarskoj, odnosno ono koje se ne koristi u poljoprivredne svrhe pri čemu podrazumijevamo cjelokupno neobrađeno poljoprivredno zemljište, ali i šumsko zemljište, dvorišta, putovi, kamenolomi, pješčare, površine pod kanalima i drugim vodenim površinama iznosi 136,89 ha.

Tablica 8. Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu¹³

Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu		Splitsko-dalmatinska županija	Grad Makarska
Korišteno poljoprivredno zemljište, ha	Ukupno	20.054,39	126,47
	Oranice i vrtovi	4.898,18	9,13
	Povrtnjaci (na okućnici, korišteni za vlastite potrebe)	495,48	2,58
	Livade	2.745,86	31,52
	Pašnjaci	5.258,12	0,89
	Voćnjaci	4.005,30	68,80
	Od toga: plantažni	527,05	0,48
	Vinogradi	2.645,73	13,52
	Od toga: plantažni	1.111,30	-
	Rasadnici i košaračka vrba i dr.	5,72	0,03
Ostalo zemljište, ha	Ukupno	19.317,64	136,89
	Od toga: neobrađeno	6.714,37	80,21
	Od toga: šumsko	11.183,34	47,95

Kada se promatra korišteno poljoprivredno zemljište na razini Splitsko-dalmatinske županije najveći udio zauzimaju pašnjaci, oranice i vrtovi, voćnjaci i livade.

Od korištenog poljoprivrednog zemljišta na području grada Makarske najveći dio zauzimaju:

¹² Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis poljoprivrede 2003.godina

¹³ Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis poljoprivrede 2003.godina

- voćnjaci - **68,80 ha ili 54,40%** ukupne poljoprivredne površine Grada,
- livade - **31,52 ha ili 24,92%** ukupne poljoprivredne površine Grada,
- oranice i vrtovi - **9,13 ha ili 7,22%** ukupne poljoprivredne površine Grada.

Površina neobrađenog zemljišta na području grada Makarske iznosi **80,21 ha ili 58,59%**. Može zaključiti da postoje određeni potencijali u obliku iskorištavanja neiskorištenog potencijala zemljišta grada.

Tablica 9. Broj stabala i trsova u voćnjacima i vinogradima¹⁴

Vrste poljoprivrednih kultura	Broj stabala i trsova	
	Splitsko-dalmatinska županija	Grad Makarska
Šljive	71.757	352
Jabuke	114.026	338
Kruške	16.412	77
Trešnje	69.867	339
Višnje	26.089	218
Breskve i nektarine	100.155	162
Marelice	5.388	61
Smokve	48.449	438
Mandarinke i ostalo južno voće	93.939	634
Orasi	24.343	273
Bademi	39.580	254
Lješnjaci	2.288	2
Masline	858.057	15.445
Vinogradi	Ukupan broj trsova sposobnih za rod	14.169.000
		55.000

Prema podacima o zastupljenim poljoprivrednim kulturama (broj stabala i trsova) iznesenim u gore navedenoj tablici može se primijetiti da je najveći broj stabla zauzimaju stabla masline i to 15.445 stabala ili 1,80% stabala na području Županije. Od ostalih poljoprivrednih kultura mogu se izdvojiti mandarinke i ostalo južno voće, smokve, te trešnje jabuke i šljive.

Tablica 10. Broj i demografija ljudi u poljoprivrednom sektoru¹⁵

¹⁴ Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis poljoprivrede 2003.godina

¹⁵ Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis poljoprivrede 2003.godina

Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu	Splitsko- dalmatinska županija	%	Grad Makarska	%
Broj kućanstava	31.953		350	
Broj članova kućanstava (podaci za prvih 8 članova kućanstava)	110.022	100,00%	1.226	100,00%
muški	56.379	51,24%	657	53,59%
ženski	53.643	48,76%	569	46,41%
do 25 godina	30.223	27,47%	282	23,00%
25 - 34	12.780	11,62%	136	11,09%
35 - 44	14.281	12,98%	182	14,85%
45 - 54	16.231	14,75%	229	18,68%
55 - 64	13.690	12,44%	170	13,87%
više od 64 godina	22.817	20,74%	227	18,52%
Ukupno:	110.022	100,00%	1.226	100,00%

O udjelu poljoprivrednog stanovništva na području Splitsko-dalmatinske županije govori podatak da poljoprivredno stanovništvo čini **1,75%** ukupnog stanovništva Županije. Ovakvi niski udjeli radnog kontingenta u sektoru poljoprivrede govore u prilog nedovoljno razvijenoj poljoprivrednoj proizvodnji na području Županije.

Na području grada Makarske spolna struktura ljudi u poljoprivrednom sektoru sastoji se od nešto većeg udjela muškaraca (**53,59%**) od žena (**46,41%**).

Dobnu strukturu stanovništva karakteriziraju slične vrijednosti kao i one na razini Županije. Međutim, udjeli stanovnika od 45-54 godine na području grada Makarske su **viši** od prosjeka Županije.

2.1.10. Šumarstvo

Prema Prostornom planu uređenja grada Makarske razgraničenje šumske površine određeno je na temelju kriterija o funkciji šuma kao općeg dobra i njihovoj ulozi u očuvanju biološke raznolikosti, stvaranju socijalno-zdravstvenih i rekreativskih uvjeta i trajne zaštite tla.

S obzirom na navedeno šume i šumske površine na području grada Makarske razgraničavaju se na:

- visoke šume (Baškovići, Ćurilo, Blace, Vepric, Grebenac, poluotok sv. Petar, poluotok Osejava, sv. Andrija, Kotišina, Platno),
- niske šume (Kuk, Solinska, Cvitačka, Mlinice, Makar, uz potok Proslap),
- šikare i makije (Ćurilo, Platno, uz vodotoke),
- neobraslo šumsko zemljište (goleti).

Isto tako, na području grada Makarske postoje i ostale šumske površine koje se nalaze se duž vodotoka Mosteni, Torine, Dočić, Vrutak, Proslap.

Podacima o šumskim površinama grada Makarske raspolažu Hrvatske šume – šumarija Makarske, stoga će se slijedećom tablicom prikazati podaci o raspoloživim šumskim površinama grada.

Tablica 11. Šumske površine grada Makarske¹⁶

Vrsta površine	Kategorija površine	Ukupno ha
Visoke šume	Visoke šume alepskog bora	141,95
Opožarene površine	Alepski bor	39,72
Ukupna površina šuma	-	181,67
Ostale površine / Proizvodno tlo	Neobrasle površine	33,08

S obzirom na prikazane podatke može se zaključiti da od ukupnih 181, 67 ukupnih površina šuma čak 21,86% spada u kategoriju opožarenih površina. Iako je velika površina opožarena pretpostavlja se da će opožarene površine prirodnom progresijom biti vraćene u šume alepskog bora. Ovaj podatak nameće potrebu za kvalitetnijim gospodarenjem šumama te povećanim mjerama zaštite od požara.

Gospodarenje šumama u tom smislu ima svoje glavne ciljeve koji su:

- Osiguranje postojanosti ekosustava,
- Održavanje i poboljšavanje općekorisnih funkcija šuma,
- Napredno i trajno gospodarenje te korištenje šuma i šumskih zemljišta na način i u takvoj mjeri da se održava njihova biološka raznolikost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal, i da ispune bitne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije na lokalnoj i globalnoj razini te da to ne šteti ostalim eko sustavima.

Ciljevima gospodarenja moguće se približiti provedbom programa propisanih radova biološke reprodukcije (njege, čišćenja i drugih radova) i zaštite šuma te proradama i prirodnom obnovom.

2.1.11. Turizam

Područje grada Makarske je jedno od najpoznatijih turističkih odredišta hrvatskog priobalja, privlačno zbog svojih i prirodnih i klimatskih karakteristika, kulturne baštine i raznolike turističke ponude.

Grad Makarska je od prošlosti upravno, političko, gospodarsko, kulturno i prosvjetno središte Makarskog primorja. Od sredine XX. stoljeća područje grada doživljava svoju ekspanziju i u turističkom sektoru te na taj način postaje pokretač turističkog razvoja na ovom području.

Područje Makarske poznato je po šetnicama uz more pored kojih se nalaze se različiti turistički sadržaji, udobni hoteli, ugostiteljski objekti s gastronomskim specijalitetima, te različiti zabavni sadržaji za djecu i odrasle. Grad Makarska razvio se oko prirodne luke koju štite slikoviti poluotok Sveti Petar i rt Osejava i najveća je i jedina takva luka između ušća Cetine i Neretve. Luka se najčešće koristi u funkciji oblikovanja dodatnih turističkih sadržaja u obliku izleta brodom i posjeta obližnjim otocima.

¹⁶ Podaci dostavljeni od Hrvatskih šuma – Šumarija Makarska

Slika 4. Grad Makarska¹⁷

Makarska svoj turistički potencijal temelji na geografskim i klimatskim predispozicijama. Grad se nalazi u podnožju planinskog masiva Biokova (1.762 m), koji štiti od prodora kontinentalne klime te ima bujnu mediteransku vegetaciju, blagu zimu, duga i topla ljeta s osvježavajućim maestralom. Sunce je obasjava više od 2.750 sati godišnje s temperaturom zraka višom od 20°C od lipnja do rujna. Temperatura mora koja od lipnja do listopada ima temperaturu iznad 20°C.

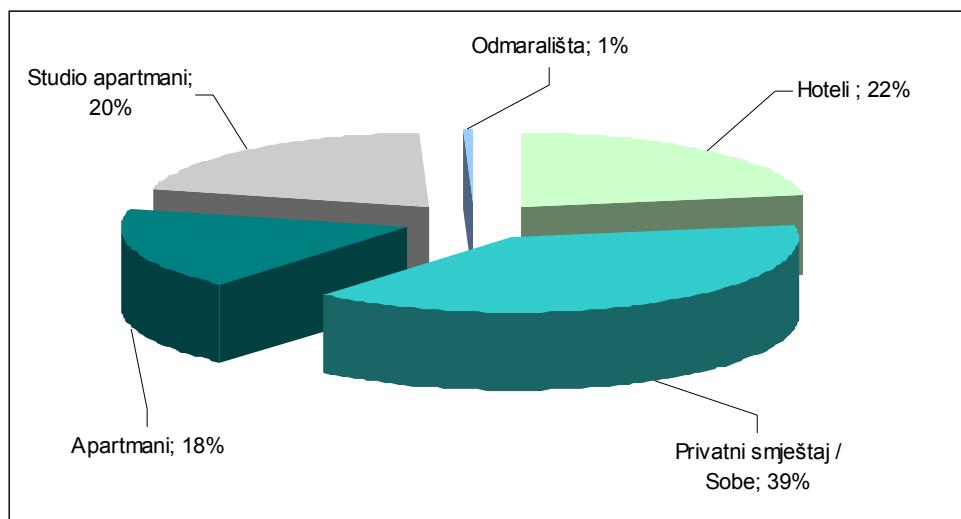
Uz geografske, prirodne i kulturne predispozicije za razvoj turizma svakako treba uzeti u obzir i turističke kapacitete s kojima grad raspolaže te trend turističkih kretanja koji do sada obilježava djelatnost turizma.

Slijedom navedenog će se prikazati struktura smještajnih objekata općine, struktura gostiju te turistička kretanja.

Graf 2. Struktura smještajnih objekata po kategorijama¹⁸

¹⁷ <http://www.makarska.hr/?show=1&sub=356>

¹⁸ Podaci dostavljeni od Turističke zajednice grada Makarske

Prema dostavljenim podacima od strane Turističke zajednice grada Makarske može se zaključiti da je najveći broj smještajnih kapaciteta u kategoriji privatnog smještaja - 39%, hoteli – 22% te studio apartmani - 18%. Odmarališta zastupaju tek 1% ukupnih smještajnih kapaciteta.

Tablica 12. Turistički dolasci i noćenja u 2007.-2009. godine¹⁹

Kategorija turista	I - X 2009.		I - XIII 2008.		I - XII 2007.	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Strani turisti	87.715	652.386	92.215	652.412	85.436	647.478
Domaći turisti	14.847	97.326	16.320	89.102	15.295	81.829
Ukupno	102.562	749.712	108.535	741.514	100.731	729.307

U gore navedenoj tablici prikazani su podaci o turističkim dolascima ali i o ostvarenim noćenjima na području grada Makarske u vremenskom razdoblju 2007.-2009. godine. Broj dolazaka i broj noćenja stranih turista najviši je bio u 2008. godini, dok je u 2009. godini zabilježio lagunu tendenciju pada. Ako se promotre domaći turisti oni su najveći broj dolazaka ostvarili u 2008. godini, dok je najveći broj noćenja ostvaren u 2009. godini.

Ukupan broj dolazaka stranih i inozemnih turista ostvaren je u 2008 godini u kategoriji dolazaka, te u 2009. godini u kategoriji noćenja.

Tablica 13. Turisti prema zemlji podrijetla 2007.-2009. godine²⁰

¹⁹ Podaci dostavljeni od Turističke zajednice grada Makarske

²⁰ Podaci dostavljeni od Turističke zajednice grada Makarske

Turista prema zemlji podrijetla		Promatrano razdoblje	
Zemlja		I - XII 2007.	
		Dolasci	Noćenja
Češka		12.657	91.189
BiH		9.518	61.739
Slovačka		8.922	66.806
Zemlja		I - XIII 2008.	
		Dolasci	Noćenja
Češka		12.438	89.180
BiH		11.848	69.550
Slovačka		9.464	70.179
Zemlja		I - X 2009.	
		Dolasci	Noćenja
BiH		12.306	93.662
Češka		11.794	69.862
Poljska		8.995	80.478

Da bi se dobio potpun uvid u trendove turističkih kretanja na području grada Makarske potrebno je promotriti i strukturu turista s obzirom na zemlju podrijetla. Najčešći turisti na Makarskom području su turisti iz Češke, BiH, Slovačke i Poljske, koje zapravo predstavljaju bliže susjedne zemlje. U sve tri promatrane godine turisti iz spomenutih zemalja ostvarili su najviše dolazaka i noćenja (Česi u 2007. i 2008. godina i turisti s područja BiH 2009. godina.)

2.1.11.1. Poticaji u turizmu za 2009. godinu

Ministarstvo turizma otvorilo je niz novih Javnih poziva za dodjelu bespovratnih finansijskih poticaja programima i projektima u cilju poticanja razvoja turizma Republike Hrvatske. Spomenuti se Javni pozivi se odnose na:

- Program poticanja zaštite, obnove i uključivanja u turizam baštine u turistički nerazvijenim područjima "**Baština u turizmu**";
- Program poticanja razvoja posebnih oblika turizma na kontinentu "**Turizam bez zapreka**";
- Program poticanja razvoja posebnih oblika turizma na kontinentu "**Turizam kroz regije**";
- Poticaj **manifestacijama i drugim promotivnim aktivnostima** u funkciji razvoja turizma;
- Program poticanja unapređenja izrade i plasmana suvenira "**Izvorni suvenir**";
- Program poticanja razvoja tematskih turističkih putova u Republici Hrvatskoj "**Tematski putovi**";
- Programi i projekti za **unapređenje kvalitete ugostiteljske industrije** te
- Programi poticanja razvoja posebnih oblika turizma na kontinentu "**Zelena brazda**".

2.1.12. Bankarstvo i finansijske usluge

Prisutnost banaka na području svake jedinice lokalne samouprave (grada ili općine) bitno olakšava poslovanje svim poslovnim subjektima na tom području, a ujedno omogućavanjem konstantne dostupnosti novčanih sredstava kućanstvima i poslovnim subjektima djeluje pozitivno na cijelo gospodarstvo promatranog područja.

Na području grada Makarske djeluju poslovica osam banaka, i to²¹:

- OTP banka,
- Hypo Aple-Adria-Bank,
- Privredna banka Zagreb,
- Splitska banka,
- Zagrebačka banka,
- Hrvatska Poštanska Banka,
- Volks Bank,
- Banka Splitsko Dalmatinska i
- Raiffeisen Bank.

2.1.13. Poticanje razvoja poduzetništva

Programi poticanja poduzetništva mogu se odnositi na programe poticanja otvaranja tvrtki, programe sufinanciranja prilikom kreditiranja investicijskih projekata, programe oslobođanja plaćanja doprinosa unutar poduzetničkih zona i sl..

Osim sredstava koje osiguravaju JLS-ovi, poduzetnici na području grada Makarske mogu koristiti i poticaje koje odobrava **Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva** (MINGORP), a u tijeku 2009. godine su to bili sljedeći programi:

- Projekt „Razvoj obrtništva“;
- Projekt „Dokvalifikacije i prekvalifikacije u obrtništvu“;
- Projekt „Obrazovanje u obrtništvu“;
- Projekt „Poduzetničke potporne institucije“;
- Projekt „Zadružno poduzetništvo“;
- Projekt „Obrazovanje za poduzetništvo“;

²¹ <http://www.makarska-info.hr/?a=index&id=35>

- Projekt „Poduzetništvo u kulturi“;
- Projekt „Poticanje regionalne konkurentnosti“
- Projekt „Hrvatska izvozna ofenziva“;
- Projekt „Poduzetništvo žena i ciljnih skupina“;
- Projekt „Jačanje konkurentnosti malog gospodarstva“;
- Projekt „Inovacije i novi proizvodi“;
- Projekt „Poduzetničke zone“.

Na kraju je potrebno istaknuti da se prikazani programi poticaja odnose na razdoblje 2009. godine te su u skladu s tim podložni promjenama, izmjenama, i dopunama tijekom 2010. godine.

2.1.14. Gospodarska udruživanja

Kada se govori o gospodarskim udružanjima na području Republike Hrvatske, potrebno je istaknuti dvije ključne institucije koje vrše registraciju poduzetnika, bez obzira na njihov pravni oblik.

Hrvatska obrtnička komora (HOK, www.hok.hr), odnosno Hrvatska gospodarska komora (HGK, www.hgk.hr), pružaju informacije o svim hrvatskim tvrtkama, te njihovim inozemnim partnerima.

Područje Splitsko-dalmatinske županije ima središte Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske gospodarske komore u Splitu. Hrvatska gospodarska komora - Županijska komora Split ima sljedeće ciljeve i zadatke:

- zastupanje interesa članica pred državnim organima;
- usklađivanje međusobnih interesa među članicama;
- promocija hrvatskog gospodarstva na državnoj i međunarodnoj razini;
- ostvarivanje poslovnih kontakta s inozemstvom i
- poticanje obrazovanja i sl..

Osim navedenih ciljeva i zadataka HGK pruža savjete vezane uz primjenu ISO standarda, licenci, prezentaciju inovacija i patenata, podrška prilikom otvaranje tvrtki i osnivanja stranih predstavništva, pravno savjetovanje itd.

U tom smislu svi poslovni subjekti na području grada Makarske ali i cijele Splitsko-dalmatinske županije, mogu računati na sustavnu podršku na svim razinama svog poslovanja.

2.1.15. Radna snaga – zaposlenost / nezaposlenost i izvori financiranja

Radna snaga na području grada Makarske će biti promatrana kroz broj osiguranika mirovinskog osiguranja, preko broja radno sposobnog stanovništva (starijeg od 15 godina),

broja i demografske strukture nezaposlenih osoba, te izvora sredstava za život svih stanovnika na području grada Makarske.

Prema podacima iz Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, središnja služba Zagreb, na području grada Makarske 30. rujna 2009. godine bilo je ukupno osigurano **5.721 osoba**. Osnove osiguranja navedenih osoba su prikazane u sljedećoj tablici:

Tablica 14. Broj osiguranika prema osnovama osiguranja na području grada Makarske²²

Osnove osiguranja	Grad Makarska	
	Broj osiguranika	%
Radnici kod pravnih osoba	3.993	69,80
Radnici kod fizičkih osoba	1.102	19,26
Obraćnici	520	9,09
Poštoprivrednici	9	0,16
Samostalne profesionalne djelatnosti	79	1,38
Zaposleni kod međunarodnih organizacija u inozemstvu	-	-
Produceno osiguranje	18	0,31
Ukupno	5.721	100

Osiguranici mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj su u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje registrirani prema mjestu rada - prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07, 35/08). Najveći broj osiguranika prema gore navedenoj tablici spada u kontingen radnika kod pravnih osoba, koji čine **69,80%** ukupnih osiguranika. Najmanje zastupljena kategorija obuhvaća kategoriju produženog osiguranja s udjelom od svega **0,31%**.

Tablica 15. Stanovništvo starije od 15 godina prema završenoj školi²³

²² Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, središnja služba Zagreb, 2009. godina

²³ Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, 2001. godina

Podjela prema vrstama obrazovanja		Grad Makarska
Ukupno		11.110
Bez škole		150
1-3 razreda osnovne		403
4-7 razreda osnovne		601
Osnovna škola		1.821
Srednje škole	svega	6.509
	škole za zanimanje	3.804
	škole za zanimanje u trajanju od 4 i više godina	2.104
	gimnazija	601
Viša škola, I. (VI.) stupanj fakulteta i stručni studij		598
Fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studij		917
Magisterij		36
Doktorat		18
Nepoznato		57

Na gore navedenoj tablici prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi stanovništva na području grada Makarske koja je slijedeća:

- najveći udio stanovnika je sa završenom srednjom školom (**58,59%**),
- slijede stanovnici koji su završili osnovnu školu (**16,39%**),
- slijedeća zastupljena kategorija obuhvaća stanovnike sa završenim fakultetom umjetničkom akademijom i sveučilišnim studijem (**8,25%**).

Zanimljivo je spomenuti da udio magistara iznosi tek **0,32%**, dok je doktora **0,16%**. Isto tako, nepoznato obrazovanje ima **57** stanovnika ili **0,51%**.

Ovakvu obrazovnu strukturu je potrebno unaprijediti na način da se omogući kvalitetnije formalno ali i cjeloživotno obrazovanje stanovništva.

Struktura i broj nezaposlenih osoba na području grada Makarske prikazani su na dolje navedenoj tablici.

Tablica 16. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi na području grada Makarske²⁴

Datum	Ukupan broj nezaposlenih	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 god. i škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju 4 i više godina	Gimnazija	Viša škola, I.stupanj fakulteta i stručni studij	Fakulteti, akademije, magisterij, doktorat
31.12.2007.	778	9	141	315	200	35	33	45
31.12.2008.	622	9	129	246	144	31	29	34
31.12.2009.	788	7	147	324	203	27	34	46

²⁴ Izvor: Zavod za zapošljavanje, Ispostava Makarska, listopad 2009.

Pregledom podataka iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje vidljivo je da se broj nezaposlenih osoba smanjuje u razdoblju od 2007. do 2009. godine.

Prema dostavljenim podacima Zavoda za zapošljavanje na području grada Makarske 31.09.2009. godine registrirano je 489 nezaposlenih osoba, broj nezaposlenih osoba se smanjio u odnosu na kraj 2008. godine i to za 133 osobe.

Prema posljednjim podacima, u strukturi nezaposlenih osoba na području grada Makarske dominiraju osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja, odnosno njih **205 osoba ili 41,92%**. Broj nezaposlenih sa završenom visokom ili višom stručnom spremom je **33 osoba ili 6,75%**.

2.1.16. Stanovanje i javne zgrade

Prema podacima iz popisa stanovništva 2001. godine, analizirano je stanovanje na području grada Makarske koje je prikazano na dolje navedenoj tablici.

Tablica 17. Stanovi prema načinu korištenja²⁵

		Splitsko-dalmatinska županija		Grad Makarska	
		broj	m²	broj	m²
Ukupno		190.429	13.516.939	6.007	460.439
Stanovi za stalno stanovanje	ukupno	162.337	11.622.580	5.415	414.540
	nastanjeni	138.491	10.079.027	4.330	340.922
	privremeno nenastanjeni	20.968	1.393.993	1.020	68.975
	napušteni	2.878	149.560	65	4.643
Stanovi koji se koriste povremeno	stanovi za odmor	22.498	1.521.140	290	21.322
	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	645	32.536	5	275
Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost		4.949	340.683	297	24.302

Napomena: Izraz «stanovi» u prethodnoj tablici označava sve vrste stambenih jedinica

Prema prethodno navedenim podacima može se zaključiti:

- **ukupan broj stanova** na području grada Makarske je **6.007 stanova ili 3,15%** od ukupnog broja stanova na području Splitsko-dalmatinske županije;
- **površina stanova** na području grada Makarske čini **3,41%** od ukupne površine stanova Splitsko-dalmatinske županije;
- **kategorija stanova** namijenjenih za stalno stanovanje koji su nastanjeni je najbrojnija, obuhvaća **4.330 stana odnosno 72,08%** stanova na području grada;
- stanovi za odmor obuhvaćaju **4,83% odnosno 290 stana** na području grada i
- stanovi u kojima se obavlja djelatnost obuhvaćaju **ukupno 297 stanova**.

Tablica 18. Izvori sredstava za život na području grada Makarske²⁶

²⁵ Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, 2001. godina

²⁶ Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva, 2001. godina

		Splitsko-damatska županija	Grad Makarska					
			svega:	svega:	%	muški	%	ženski
	Ukupan broj stanovnika	463.676	13.716	100,00%		6616	100,00%	7.100
Glavni izvori sredstava za život	Prihodi od rada	139.581	4.726	34,46%	2507	37,89%	2.219	31,25%
	Prihodi od rada i mirovine	2.361	111	0,81%	54	0,82%	57	0,80%
	Prihodi od rada i ostali prihodi (socijalne naknade, prihodi od imovine i sl.)	6.560	315	2,30%	159	2,40%	156	2,20%
	Samo mirovina	98.235	2.504	18,26%	1216	18,38%	1.288	18,14%
	Mirovina i socijalna naknada	745	17	0,12%	8	0,12%	9	0,13%
	Mirovina i ostali prihodi (naknada od mirovine i sl.)	2.734	198	1,44%	97	1,47%	101	1,42%
	Samo socijalna naknada	8.674	158	1,15%	56	0,85%	102	1,44%
	Samo prihodi od imovine	1.081	49	0,36%	23	0,35%	26	0,37%
	Samo povremena potpora drugih	2.228	52	0,38%	27	0,41%	25	0,35%
	Ostali prihodi	4.816	179	1,31%	77	1,16%	102	1,44%
	Bez prihoda	186.793	5.130	37,40%	2269	34,30%	2.861	40,30%
	Nepoznato	9.868	277	2,02%	123	1,86%	154	2,17%

Prema podacima prikazanim u prethodnoj tablici, na području grada Makarske **37,40% stanovnika je bez prihoda**. Udio žena bez prihoda je veći i obuhvaća ukupno **40,30%**, dok je udio muškaraca **34,30%**.

Kao izvori sredstava za život najveći udio obuhvaćaju **prihodi od rada (34,46%)**, te **mirovina (18,26%)**.

Prihodi od rada i ostali prihodi (socijalne naknade, prihodi od imovine i sl.) predstavljaju izvor sredstava za život ukupno **2,30%** stanovnika, dok je jedini izvor prihoda samo **socijalna naknada za ukupno 1,15% stanovnika**.

2.1.17. SWOT Analiza gospodarstva

Na temelju provedene analize gospodarstva područja, u ovom dijelu teksta je izrađena SWOT²⁷ analiza koja prepoznaje prilike, prijetnje, prednosti i slabosti na području grada Makarske.

Snage	Slabosti
<p>Geografske karakteristike</p> <ul style="list-style-type: none"> • Privlačan geografski položaj, • Klimatske i reljefne karakteristike pogodne za razvoj selektivnih oblika turizma. <p>Demografske karakteristike</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visoka gustoća naseljenosti (360,2 st./km²), • Ujednačena spolna struktura stanovništva (žene – 6. 616 i muškarci - 7.100). <p>Gospodarski subjekti i sektori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobro razvijene obrtničke djelatnosti (najzastupljeniji turizam - 25% od ukupnih obrta na području grada), • Opadajući trendovi u broju nezaposlenih na području grada, • Razvijen bankarski sektor (na području grada djeluje 9 banaka). <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iznimni resursni potencijali (prirodne i kulturne znamenitosti), • Grad Makarska kao razvijen turistički brand Makarskog primorja, • Izuzetno razvijena turistička djelatnost kroz ugostiteljske objekte, hotele, restorane... 	<p>Demografske karakteristike</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na razini Splitsko-dalmatinske županije - disproporcija radnog kontingenta na otocima, priobalju i zaleđu (najveći broj radnog kontingenta na priobalnom pojasu), • Na razini Splitsko-dalmatinske županije - disproporcija prosječne razine starosti između otoka (42 godina) te priobalja i zaobalje (38 godina), • Nepovoljna obrazovna struktura 58,59% stanovnika sa završenom srednjom školom. <p>Gospodarski subjekti i sektori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na području grada Makarske je bez prihoda 5.130 osoba, odnosno 37,40% stanovnika. <p>Poljoprivreda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Površina neobrađenog zemljišta na području grada Makarske iznosi 80,21 ha ili 58,59%. <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tendencija pada u dolasku domaćih i inozemnih turista u razdoblju 2007.-2009. godine, • Ograničena turistička ponuda u zimskim mjesecima, • Ostali nedostatci vezani za razvoj turizma

²⁷ SWOT= S -strengths (Snage); W-weaknesses(Slabosti); O-opportunities (Prilike); T-threat (Prijetnje).

	<p>(udaljenost zračne luke i željeznice, preopterećena prometna infrastruktura, nedostatak nautičke luke i sl.).</p> <p>Šumske površine</p> <ul style="list-style-type: none"> • 21,86% šuma na području grada spada u kategoriju opožarenih površina.
Prilike	Prijetnje
<p>Gospodarski subjekti i sektori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poticaji poduzetništva od strane Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. <p>Poljoprivreda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poticaji za razvoj poljoprivrede (IPARD,...). <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iskorištavanje poticaja koje nudi Ministarstvo turizma za projekte razvoja turizma, • Poboljšanje turističke infrastrukture (šetnice, biciklističke staze, pješački koridori,...) što će utjecati na poboljšanje imidža destinacije , • Mogućnost implementacije poljoprivrede, obrtništva i poduzetništva u funkciju turizma. 	<p>Gospodarski subjekti i sektori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gospodarska aktivnost više je izražena u ljetnim mjesecima. <p>Poljoprivreda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna informiranost o zakonskim regulativama (promjene zakona, izmjene i dopune,...), • Nedovoljna informiranost o poticajima u poljoprivredi koje nudi RH, • Nedovoljna informiranost o mogućnostima financiranja iz EU fondova. <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sezonalnost turističke djelatnosti. <p>Šumske površine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opasnost od požara i daljnje devastacije okoliša.

2.2. Društvene djelatnosti

Kada se govori o društvenim djelatnostima na području grada Makarske potrebno je naglasiti da su iste usko vezane uz prosperitet ukupnog razvoja grada. Iz tog razloga će se ovim dijelom dokumenta prikazati ona infrastruktura koja preko društvenih djelatnosti osigurava potrebne preduvjete za cjelokupni razvoj grada Makarske. Definiranjem svih kategorija društvenih djelatnosti ostvarit će se preduvjeti za analizu svih djelatnosti koje su prisutne u gradu.

Društvenih djelatnosti grada Makarske obuhvaćaju:

- *Obrazovanje;*
- *Zdravstvenu zaštitu;*
- *Status i razvoj gradskih udruga;*
- *Objekti i institucije koje promiču kulturu i sport.*

Razvoj društvenih djelatnosti zahtijeva zajedništvo udruga i zadruga, podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču kulturni i sportski život stanovnika grada Makarske.

Unutar razvoja društvenih djelatnosti, kategorija razvoja **obrazovanja** uzima vrlo važnu ulogu. U tom smislu predstojeća analiza posvetiti će posebnu pažnju upravo obrazovanju. Kod kvalitete obrazovanja mladih ljudi, ali i kod njihovog zadržavanja u svom gradu, kao presudni preduvjet se javlja visoko razvijena obrazovna infrastruktura.

Kao i kod obrazovanja i kod kategorije **zdravstvene zaštite i socijalne skrbi** važno je promotriti potrebu stanovništva za institucijama i razvijenoj infrastrukturnoj mreži, nužnost njihove izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te "gravitaciju" stanovnika grada prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za zdravstvenom zaštitom.

Ovom analizom društvenih djelatnosti nastojat će se pronaći više poveznica s gospodarskim potencijalom spomenutog grada. Takav pristup je potreban u većoj mjeri kako bi se stvorila cjelovita slika područja preko plana razvoja i time omogućio razvoj novih ideja koje bi ostvarile dugoročni gospodarski prosperitet.

Slijedećom tablicom će se prikazati sredstva koja su proračunom izdvojena za društvene djelatnosti grada Makarske u 2008. godini.

Tablica 19. Proračunska sredstva Grada Makarske namijenjena društvenim djelatnostima u 2008. godini²⁸

Vrsta	Iznos u kunama u 2008. godini
Socijalna zaštita	3.170.174,00
Obrazovanje	8.841.382,00
Rekreacija, kultura i religija	47.531.723,00
Zdravstvo	120.000,00
Ukupno	59.663.279,00

Među navedenim rashodima najveća stavka odnosi se na kategoriju Rekreacija, kultura i religija, a glavnina sredstava odnosi se na investiciju izgradnje portske dvorane. Ako se usporede sredstva koja su namijenjena društvenim djelatnostima na području grada Makarske s ukupnim proračunskim sredstvima u 2008. vidi se da ona iznose 52,96% od ukupnog proračuna za 2008. godinu.

2.2.1. Nadležnosti

Grad Makarska je zadužen za obavljanje onih poslova kojima se indirektno ostvaruju potrebe stanovnika tog područja, a koji Ustavom ili zakonom nisu dodijeljene državnim tijelima. Poslovi koje obavlja Grad u sferi društvenih djelatnosti su:

- Briga o potrebama stanovnika (obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb, kultura i šport);
- Briga o osnivanju pravnih osoba radi poticanja razvoja u gradu;
- Razni poticaji u vezi mjera radi zaštite životnog standarda i socijalno ugroženih osoba;
- Poticaji u vezi raznih udruga stanovnika;
- Očuvanje kulturnih, povijesnih i prirodnih naslijeđa;
- Osiguravanje uvjeta za protupožarnu i civilnu zaštitu;
- Poticaji kod ostalih poslova vezanih uz poticanje razvoja grada.

Analiza društvenih djelatnosti će sukladno navedenim problemima obratiti najveću pozornost na sljedeće kategorije:

- obrazovanje;
- kultura;
- šport;
- zdravstvo i socijalna skrb i
- sustav zaštite i spašavanja.

²⁸ Proračun Grada Makarske za 2008. godinu

Preko ove podjele će se analizirati društvene djelatnosti te će se promotriti kako preko razvoja skupnih aktivnosti i umrežavanja različitih inicijativa i organizacija bolje očuvati dugoročnost djelovanja većeg broja ljudi.

2.2.2. Obrazovanje

Prema Regionalnom operativnom programu na području Splitsko-dalmatinske županije u sustavu obrazovanja definirano je nekoliko ključnih problema (nedostataka i potreba) za koja je potrebno naći adekvatna rješenja:

- veliki broj jedinica lokalne samouprave je u teškim gospodarskim prilikama i ne može samostalno financirati predškolsko obrazovanje;
- visoki tekući izdaci osnovnih škola koji se odnose na troškove prijevoza učenika;
- neadekvatno riješen problem prijevoza djece do škola u seoskim područjima (Zagora);
- zastarjeli objekti, namještaj i mala ulaganja u dodatnu opremu u obrazovnim jedinicama, i to u osnovnim i srednjim školama;
- dugo razdoblje studiranja i nizak udio diplomiranih studenata u odnosu na broj upisanih;
- neproporcionalan broj studenata na studijima društvenih i prirodnih usmjerjenja.²⁹

Osnovni oblici obrazovanja koji će biti promatrani u ovom dokumentu uključuju:

- predškolsko obrazovanje;
- osnovnoškolsko obrazovanje;
- srednjoškolsko obrazovanje;
- više i visokoškolsko obrazovanje;
- ustanove cjeloživotnog obrazovanja.

2.2.2.1. Predškolsko obrazovanje

U Splitsko-dalmatinskoj županiji obuhvaćen je premali broj djece u programima predškolskog odgoja i obrazovanja te institucije predškolskog odgoja nisu jednakost dostupne svima. U tom smislu, potrebno osiguravanje prostornih, finansijskih i kadrovskih uvjeta za uključivanje što većeg broja djece u programe predškolskog odgoja.

Sredstva za financiranje programa rada predškolske ustanove ostvaruju iz proračuna osnivača, sudjelovanjem roditelja djece korisnika programa vrtića, iz sredstava proračuna Županije, iz državnog proračuna, prodajom usluga na tržištu i drugih izvora sukladno zakonu. Ostali materijalni troškovi u predškolskoj ustanovi osiguravaju se iz sredstava

²⁹ ROP Splitsko-dalmatinske županije

sudjelovanja roditelja djece korisnika programa vrtića o čemu svojim aktom odlučuje predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave.³⁰

Isto tako, postoji potreba za ponudom povoljnijih uvjeta pohađanja predškolskih ustanova djeci bez oba roditelja, djeci poginulih branitelja i vojnih invalida domovinskog rata te djeci stalnih korisnika socijalne pomoći.

Predškolsko obrazovanje u gradu Makarskoj organizirano je kroz rad vrtića „Biokovsko zvonce“ koji djeluje u Makarskoj od 1. ožujka 1997. godine. Ustanova ima ukupno 7 vrtića od kojih je 6 u Makarskoj, i to:

- „Ciciban“,
- „Maslačak“,
- „Pčelica“,
- „Radost“,
- „Zvončica“,
- „Vrapčić“.

Detaljni podaci vezani za rad ustanove „Biokovsko zvonce“ biti će predstavljeni u dolje navedenoj tablici.

Tablica 20. Predškolsko obrazovanje u gradu Makarskoj³¹

Promatrana kategorija	Opis
Broj djece u ustanovi	U ustanovu je uključeno 581 dijete (godišnje 140-170 novih korisnika)
Radno vrijeme	Usklađeno sa zakonskim odrednicama (dijete ne smije boraviti u instituciji više od sati)
Prostori za boravak djece	Jedinica za djecu jasličke dobi Jedinica za djecu vrtične dobi Višenamjenski prostor (npr.dvorana) Prostor za odgojno- obrazovne,zdravstvene i ostale radnike Gospodarski prostori (npr.kuhinja, pronača, garaža) Ostali prostori (npr.trijem, hodnik,stubište,samitarije) Vanjski prostori (npr.igrališta)
Dodatni sadržaji	Ustanova ima dodatne sadržaje u obliku sportskih programa
Stanje inventara	Ustanova je računalno opremljena, problem je vezan za inventar koji se postupno zamjenjuje a star je 30 godina
Financiranje vrtića	Proračun, RH, Uplate roditelja
Ukupan broj zaposlenih	69 zaposlenih + 1 osoba za djecu s teškoćama u razvoju

Vezano za predškolsko obrazovanje na području grada Makarske potrebno je istaknuti da postojeći objekti predškolskog odgoja uglavnom nisu izgrađeni na samostalnoj građevnoj čestici, nego se nalaze unutar stambenih zgrada i ne zadovoljavaju u potpunosti kriterije smještaja predškolske djece.

³⁰ ROP Splitsko-dalmatinske županije

³¹ Obrazac za vrtić / jaslice

2.2.2.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

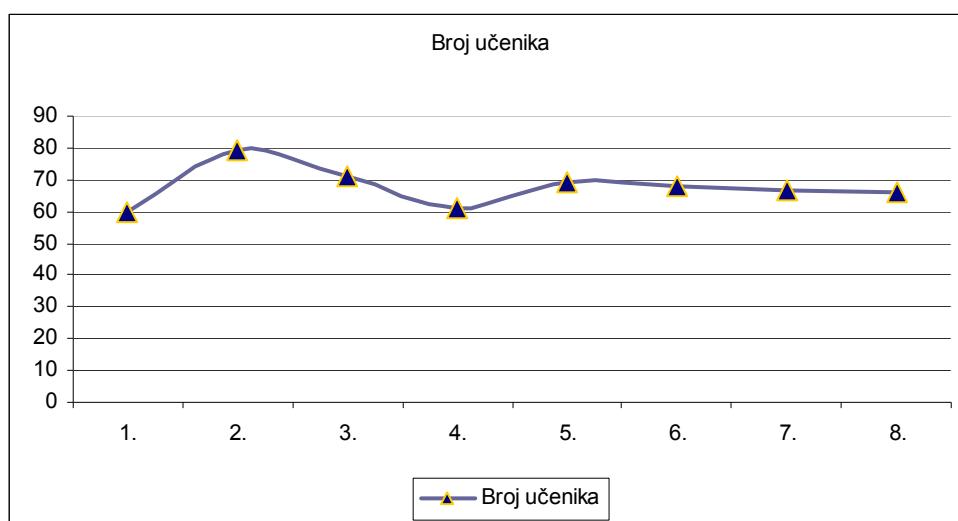
Na području grada Makarske djeluju dvije osnovne škole: Osnovna škola Petra Perice, Osnovna škola Stjepana Ivičevića te Glazbena škola Makarska koja je 90% namijenjena osnovnoškolskom te 10% srednjoškolskom obrazovanju.

Osnovna škola oca Petra Perice

Osnovna škola oca Petra Perica sagrađena je 1999. godine, i ima svoju područnu školu koja je smještena u Promajnoj i ima 20 učenika. Ukupan broj polaznika obiju osnovnih škola je **563** učenika.

Slijedećim grafom će se prikazati ukupan broj učenika u zadnjih s obzirom na pripadajući razred prema podacima dobivenim od Osnovne škole Petra Perice.

Graf 3. Broj učenika po razredima³²

Iz grafa je vidljivo da je najveći broj učenika pripada 2. razredu koji broji ukupno 79 učenika. Za učenike osnovne škole postoji i organizirani prijevoz, jer 10% učenika škole putuje. Osnovna škola je organizirana u dvije smjene. Jutarnju smjenu pohađa 420 učenika, a poslijepodnevnu smjenu 121 učenika.

Površina osnovne škole iznosi: 2.600 m² zatvoren prostor, 1.900 m² otvoren prostor i 931 m² športski tereni. OŠ Petra Perice ima ukupno 15 učionica koje imaju prosječno 57 m² što predstavlja komotan prostor za rad. Izvannastavne aktivnosti škole odnose se jezično-komunikacijsko područje, društveno-humanističko područje, prirodoslovno područje, tehničko-tehnologičko područje, tjelesno zdravstveno područje umjetničko područje i praktični rad.

³² Podaci dobiveni od OŠ Petra Perice, Makarska

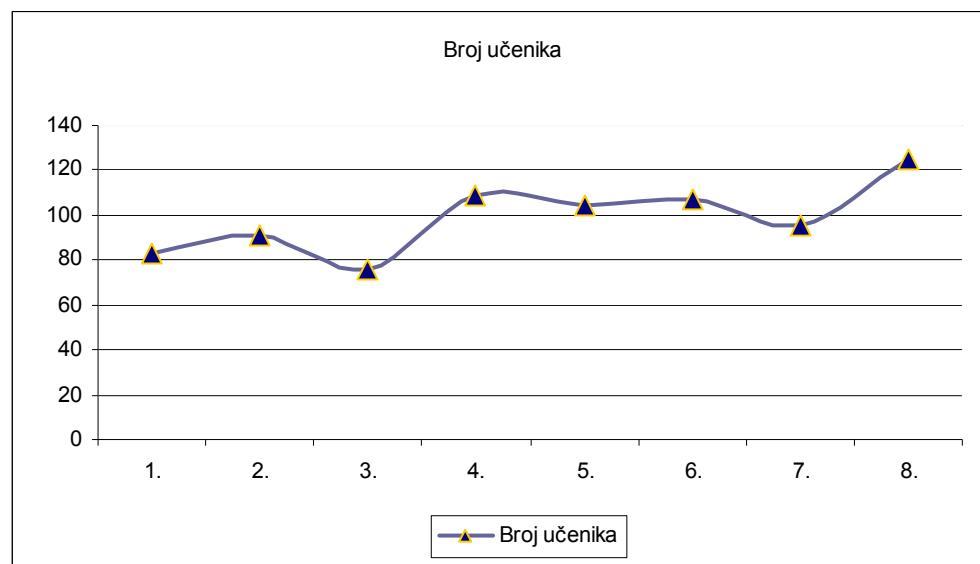
Značajnije manifestacije u kojima škola sudjeluje su: Dan škole, Dani kruha, 10. obljetnica rada škole, Prijem pravaša, Božićni program...

Škola, odnosno objekt škole ima centralno grijanje na naftu, a u neposrednoj blizini škole postoji zelena površina odnosno školski vrt veličine 1.0 00 m². Ukupan broj zaposlenih u osnovnoj školi iznosi 65 zaposlena. U školi su zaposleni učitelji razredne nastave, učitelji predmetne nastave, ravnatelj i ostali zaposlenici. Nastavničko vijeće ima 53 člana.

Osnovna škola Stjepana Ivičevića

Osnovna škola Stjepana Ivičevića u periodu od 1991. do 1994. godine nosi naziv Makarska 2 a pod sadašnjim imenom djeluje od prosinca 1995. godine.³³ Školu pohađa 810 učenika čija je struktura po razredima prikazana na dolje navedenom grafu.

Graf 4. Broj učenika po razredima³⁴

Prema dostavljenim podacima može se primijetiti da je broj učenika u laganom porastu, najveći broj učenika je 125 učenika u 8. razredu, a najmanji broj učenika je 76 učenika u 3. razredu.

Slika 5. Osnovna škola Stjepana Ivičevića, Makarska³⁵

³³ Do 1991.godine škola se zvala OŠ Vid Mihaljević

³⁴ Podaci dostavljeni od OŠ Stjepana Ivčevića, Makarska

³⁵ <http://www.os-sivicevica-ma.skole.hr/>

OŠ Stjepana Ivičevića ima organiziran prijevoz učenike preko autoprijevoznika „Promet“ d.o.o. Makarska, broj učenika koji putuje iz okolnih mjesta iznosi 1%. Rad škole je organiziran u jutarnjoj i popodnevnoj smjeni od čega jutarnju smjenu pohađa 398 učenika a popodnevnu 402 učenika. Površina osnovne škole iznosi $4.425,60\text{ m}^2$, a ispred škole se nalazi i školski vrt veličine 1.820 m^2 .

Veličina učionica u osnovnoj školi iznosi 45 m^2 i ta veličina odgovara postavljenim prostornim standardima. Školski inventar (stolice, klupe, panoi...) je potrebno obnoviti. Potrebna je obnova garderobe, zbornice i WC-a nastavnika kao dodatno uređenje sportske dvorane. Isto tako, u osnovnoj školi zaposleno je 92 zaposlenika i to:

- učitelji – 64,
- stručni suradnici – 7,
- administrativno osoblje – 2,
- ravnatelj – 1,
- asistenti u nastavnika – 4,
- pomoćno tehničko osoblje – 14.

Radno vrijeme osnovne škole osmosatno u razdoblju od ponedjeljka do petka. Razdoblje učeničkih praznika obuhvaća:

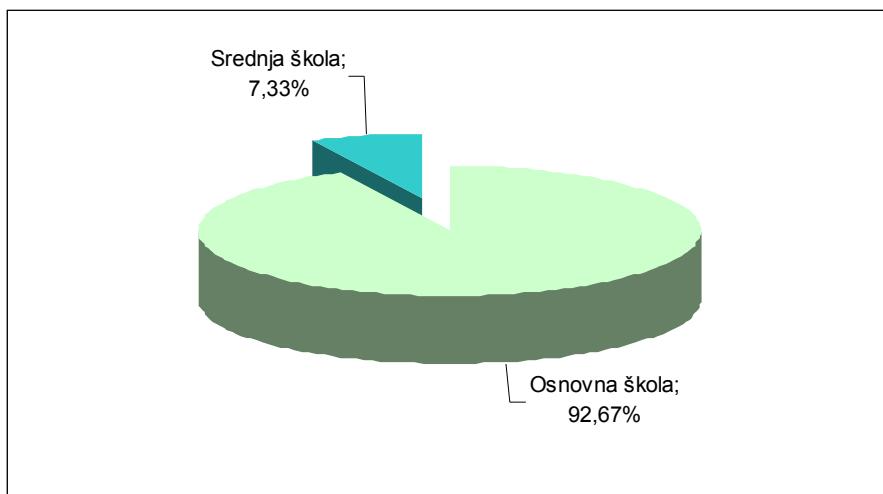
- Zimski praznici 24.12.-08.01.2010.
- Proljetni praznici 01.04.-09.04.2010.
- Ljetni praznici 19.06.-31.08.2010.

Osnovna škola također provodi izvannastavne aktivnosti koje polazi ukupno 370 učenika. Često se organiziraju i jednodnevni izleti te školska ekskurzija svake generacije 8. razreda. Značajnije manifestacije u kojima škola sudjeluje su: Dan grada, Dan škole, Dan ratne mornarice, Dan kruha, Sv. Nikola, Božićno-novogodišnja priredba, Maškare i sl..

Glazbena škola Makarska

Glazbena škola Makarska kreće s radom od 1986. godine, da djeluje kao osnovna škola i srednja škola koju pohađa ukupno 300 učenika.

Graf 5. Struktura učenika Glazbene škole Makarska

Glazbena škola Makarska smještena je u prostorijama grada Makarske na površini od 350 m². S obzirom da je zgrada jedna od najstarijih u gradu potrebno je generalno obnoviti. Od administrativne opreme nedostaju računala za učenike i nastavnike te je potrebna adaptacija sanitarnih čvorova.

Rad glazbene škole organiziran je u dvije smjene, 6 dana u tjednu. U školi je ukupno zaposleno 21 zaposlenik - 18 nastavnika i 3 člana nenastavnog osoblja. Institucija se financira preko Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Splitsko-dalmatinske županije i putem vlastitih izvora. Dodatni izvori financiranja iskazani su kroz donacije i sponzorstva za pojedine projekte. Međutim, raspoloživa sredstva nisu doстатна s obzirom na potrebe institucije. Tome u prilog govori činjenica da je postojao interes za otvaranjem odjela udaraljki u srednjoj školi međutim isti nije otvoren zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Kao posebnost u poslovanju Glazbena škola Makarska je istaknula organizaciju koncerata mladih umjetnika s područja Europe.

2.2.2.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje

Splitsko-dalmatinska županija ima čak 68% učenika više u svojim srednjim školama od prosjeka Republike Hrvatske. Ovaj podatak govori o preopterećenosti srednjoškolske obrazovne strukture te potrebi za ulaganjem u nove objekte kako bi se rasteretilo postojeće stanje. Problemi vezani za srednjoškolsko obrazovanje najčešće su vezani za loše stanje objekata, tehničku opremljenost te značajne izdatke vezane za investicijsko održavanje³⁶.

Na području Makarske djeluju 3 srednje škole:

- Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića,
- Srednja strukovna škola Makarska,

³⁶

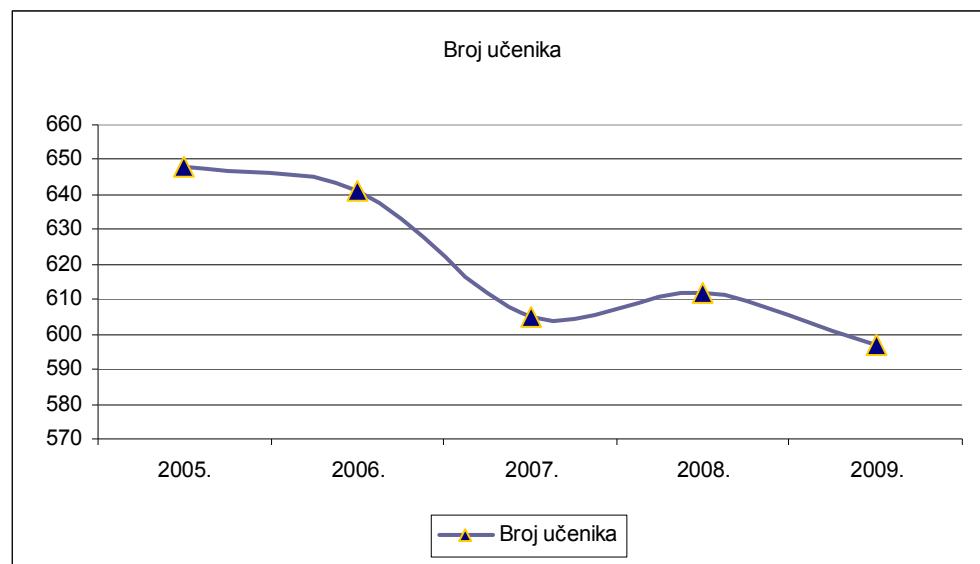
Regionalni operativni plan Splitsko dalmatinske županije 2006., Obrazovna struktura, str. 73.

- Glazbena škola Makarska (već predstavljena u prethodno navedenom tekstu).

Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića

Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića započela je s radom 1981. godine i danas broji 597 učenika. Međutim, prisutna je tendencija pada broja upisanih učenika koje je prikazana u dolje navedenom prikazu.

Graf 6. Broj učenika kroz godine³⁷

Škola ima ukupno 21 razred koji pohađaju 372 učenice i 225 učenika. Polaznici srednje škole su i učenici iz okolnih općina (Tučepi, Brela, Podgora, Gradac, Hvar...) i zajedno čine udio od oko 30%. Učenici po završetku srednje škole najčešće nastavljaju proces obrazovanja u Zagrebu (50%), Splitu (30 %) te Zadru (10%) i najčešće upisuju slijedeće fakultete: ekonomski fakultet, pravni fakultet, filozofski fakultet, prirodoslovno-matematički fakultet, medicina i sl.. Rad škole je organiziran u jutarnjoj i popodnevnoj smjeni koje se izmjenjuju svaki tjedan.

Površina škole iznosi na 3.500 m². Škola ima na raspolaganju 21 učionica, od čega njih 18 ima odgovarajuće prostorne standarde dok njih 3 imaju ograničene prostorne standarde. U većini učionica je potrebna obnova. Adaptacije i preuređenja su potrebna i kroz bojanje zidova, bojanje fasade zgrade, sređivanje okoliša. Potrebno je napomenuti da škola ne raspolaže sa sportskom dvoranom već se tjelesno zdravstvene aktivnosti odvijaju u gradskom sportskom centru.

³⁷ Podaci dostavljeni od Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića

U srednjoj školi je zaposleno 60 zaposlenika koji spadaju u kategoriju nastavnika, stručnih suradnika i administrativno - tehničke službe. Nastavničko vijeće broji 58 članova.

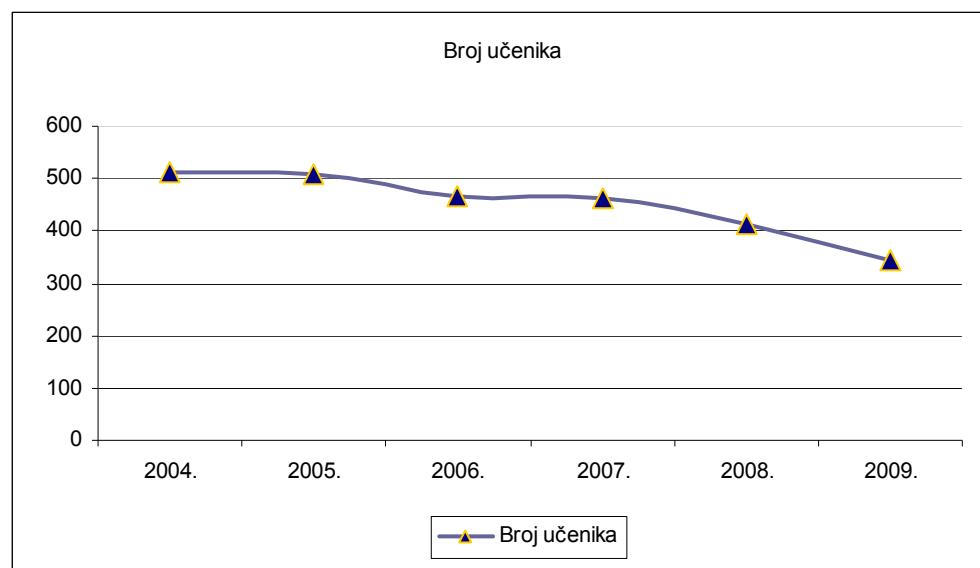
Škola ima organizirane izvannastavne aktivnosti u obliku sportskog kluba, muške klape, školskog zbora, radijske emisije koje pohađa ukupno 88 učenika ili 14,74%. Isto tako, učenici mogu sudjelovati u organiziranim izletima u sklopu srednje škole kao što su posjet kazalištu u Splitu, maturalna ekskurzija, pješačenja u Tučepe i sl..

Isto tako, potrebno je istaknuti značajne manifestacije i događanja za srednju školu kao što su: Dan učitelja, Međunarodni dan pješačenja, Dan grada, Dan škole, Valentino, Božić, Svečana dodjela svjedodžbi o maturi i završnom ispitu.

Srednja strukovna škola Makarska

Srednja strukovna škola u Makarskoj započela je s radom 1991. godine i ima danas imao ukupno 344 učenika. Polaznici srednje škola su i djeca iz okolnih mjesta, i to cca. 20 učenika. Struktura upisanih učenika od 2004. godine do danas pokazuje tendencije pada i biti će prikazana u dolje navedenom grafu.

Graf 7. Broj učenika kroz godine³⁸

Srednja strukovna škola u Makarskoj ima organizirane slijedeće smjerove: frizer, elektrotehničar, kuhan, konobar, prodavač, hotelsko-turistički komercijalist i instalater grijanja i klimatiziranja. Oko 6% učenika po završetku škole nastavlja obrazovanje. Učenici najčešće upisuju Ekonomski i Elektrotehnički fakultet u Splitu. Polovica učenika koji pohađaju školu dolazi iz okolnih mjesta u organizaciji prijevoza od strane „Prometa“ d.o.o. Makarska.

Škola se nalazi na površini od 2.300 m², ima ukupno 22 učionice ali ne raspolaže sa sportskom dvoranom niti sa zelenom površinom koja bi se nalazila u neposrednoj blizini

³⁸ Srednja strukovna škola Makarska

Škole. Srednja škola je iskazala potrebu za obnovom školskog inventara jer se isti nalazi u lošem stanju.

U srednjoj školi zaposlen je 51 zaposlenik, a nastavničko vijeće ima 43 člana.

Od strane škole organiziraju se izvannastavne aktivnosti u kojima sudjeluje oko 70 učenika i to u slijedećim aktivnostima: Hrvatska na putu u EU, Godišnjak, Crveni križ, Mladi ekolozi, Uređenje školskog dvorišta, Grafički eksponati unutar zgrade. Učenici sudjeluju i u jednodnevnim izletima npr. Biokovo, Vidova gora...

2.2.3.4. Visokoškolsko obrazovanje i proces dodjele stipendija na području grada Makarske

Na području grada Makarske ne postoji organizirana institucija za visokoškolsko obrazovanje.

Stanovnici s područja grada Makarske većinom gravitiraju:

- Sveučilištu u Zagrebu (50%),
- Sveučilištu u Splitu (40%) i
- Ostala sveučilišta (10% - Rijeka, Dubrovnik, Zadar).

Na području grada Makarske postoji proces dodjele stipendija koji se dodjeljuje studentima koji su slabijeg imovinskog stanja, tako da je glavni preduvjet za dodjelu stipendija stanje članova kućanstava. Podaci o dodijeljenim stipendijama za 2008./2009. godinu prikazani su u slijedećoj tablici.

Tablica 21. Dodijeljene stipendije u gradu Makarskoj³⁹

Broj dodijeljenih stipendija	Vrsta sveučilišta	Grad u kojem je sveučilište
5	Filozofski, Ekonomski, Šumarski, PMF	Zagreb
8	Filozofski, Ekonomski, Pravni, Učiteljski	Split
2	Filozofski, Kultura i turizam	Zadar
3	PMF, Politologija, Humanističke djelatnosti	Mostar

Iz tablice je vidljivo da grad Makarska dodjeljuje stipendije studentima raznih sveučilišta, a do sada je stipendirano 18 studenata. Najveći broj stipendija je dodijeljen studentima koji nastavljaju svoje obrazovanje u Splitu.

Proračun Grada za 2010. godinu predviđa izdvajanja u iznosu od 300.000,00 kn za sufinanciranje potreba studenata od čega se 150.000,00 kn odnosi na prijevoz i 150.000,00 kn na kreditiranje studenata.

³⁹ Izvor: Obrazac JLS-a, pitanja i odgovori Grada Makarske

2.2.2.5. Ostale obrazovne institucije

Na području grada Makarske osim navedenih obrazovnih institucija djeluje i Gradski muzej Makarska, Gradska knjižnica, i udruge građana koje svojim aktivnostima unaprjeđuju kvalitetu života stanovnika na različitim razinama.

Gradski muzej Makarska

Gradski muzej Makarska osnovan je 1962. godine i spada u kategoriju općeg muzeja. Ima ukupno 4 zaposlenika i postoji potreba za dodatnim zapošljavanjima djelatnika u muzeju. Popis predmeta prema vrstama zbirki prikazan je u dolje navedenoj tablici.

Tablica 22. Dokumentarna zbirka Gradskog muzeja Makarske⁴⁰

Dokumentarna zbirka	
Vrsta zbirke	Stanje / Broj promatrane kategorije
Arhiv	420
Audiovizualna građa	362
Dokumentacija Gradskog muzeja Makarska	938
Fotografije	3.500
Hemeroteka	21.000
Karte	58
Plakati	488
Razglednice	1.667
Sitni tisk	600
UKUPNO	29.033

Prema prikazanim podacima može se zaključiti da je najbrojnija zbirka – hemeroteka, odnosno zbirka novina i časopisa koja broji 21.000 novinskih članaka kronološki razvrstanih s obzirom na razdoblje iz kojeg datiraju.

U Muzeju grada Makarske izloženo je 200 predmeta. Kulturna dobra nalaze se u dobrom stanju i nije potrebna njihova posebna zaštita. U 2008. godini muzej je posjetilo ukupno 5.200 posjetitelja slijedeće strukture - 30% skupnih i 70% pojedinačnih posjetitelja. Radno vrijeme muzeja je zimi 7:00-15:00 h i ljeti dodatno u razdoblju 19:00-22:00 h.

Muzej je smješten na 240 m², ali stanje prostora je nezadovoljavajuće i iskazana je potreba za adaptacijom prostora. Muzej se financira iz Gradskog proračuna, te preko Ministarstva kulture i ostalih sponzora. Financijsko stanje muzeja je loše i postoji potreba za dodatnim financijskim sredstvima koja bi se usmjerila plaćanju režija, popravcima, stručnom usavršavanju i sl..

Gradska knjižnica Makarska

⁴⁰ Obrazac za muzej, Grad Makarska

Gradska knjižnica Makarska osnovana je kao javna ustanova za trajno obavljanje knjižnične djelatnosti, u smislu odredbi Zakona o knjižnicama (NN br.105/97, 05/98, 104/00, 69/09). Osnivač je Grad Makarska i knjižnica obavlja djelatnost kao samostalna ustanova od 1995. godine. Gradska knjižnica ima 6 zaposlenih i iskazana je potreba za zapošljavanjem još 2 dipl. knjižničara. Knjižnica raspolaže s ukupno 56.125 svezaka od čega je 15.000 stari fond a ostalo su nove knjige. Knjižnični fond je adekvatno zaštićen i obnavlja se svake godine s 2.500-3.000 novih svezaka. Izdavačka djelatnost knjižnice odvija se izdavanjem lokalnog lista Makarsko primorje. Prostor Gradske knjižnice Makarske prikazan je u dolje navedenoj slici.

Slika 6. Gradska knjižnica Makarska⁴¹

Knjižnica je smještena u centru grada, u staroj zgradi te je potrebno uređenje zajedničkih prostorija, stubišta i sl.. Prostor knjižnice s obzirom na postojeći fond i potrebe građana nije dostatan i nedostaje barem još 700 m².

U prostorima knjižnice nalazi se 20 čitaoničkih mjesta i knjižnica broji oko 1.000 članova (od čega 400 pripada okolnim područjima). Knjižnica surađuje sa školskim ustanovama i drugim ustanovama u gradu i šire te s raznim udrugama građana. Isto tako, često se organiziraju i večeri poezije, razne promocije, izložbe i susreti s djecom.

2.2.5.1. Udruge građana

Prema Zakonu o udrugama (NN br.88/01, 11/02) udruga se definira na slijedeći način "udruga je svaki oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih, odnosno pravnih osoba, koje se, radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, te ekološka, humanitarna, informacijska, kulturna, nacionalna, pronatalitetna, prosvjetna, socijalna, strukovna, športska, tehnička, zdravstvena, znanstvena ili druga uvjerenja i ciljeve, a bez namjere stjecanja dobiti."

Na području županije pa tako i na području grada Makarske organizirane su mnoge udruge na različitim područjima društvenog i javnog života. Udruge najčešće okupljaju građane koji imaju iste ili slične interese koje nastoje promicati i ispunjavati zajedničkim radom i djelovanjem. Na taj način različite interesne skupine kroz organizaciju različitih projekta i manifestacija nastoje ostvariti svoje ciljeve, te u skladu s tim doprinijeti unaprjeđenju društva kao cjeline.

⁴¹ <http://www.makarska.hr/?show=5&sub=285>

U sljedećoj tablici biti će prikazane udruge na području grada Makarske s obzirom na naziv i vrstu udruge, godinu osnivanja, broj članova te viziju i dugoročne ciljeve pojedine udruge.

Tablica 23. Udruge na području grada Makarske⁴²

Naziv udruge	Godina osnivanja	Broj članova	Vrsta društveno - kulturne udruge	Vizija i dugoročni ciljevi udruge
Mozaik strip	2006.	11	Literarna djelatnost	Konstantno unaprijeđivati kvalitetu "Mafest"-a s ciljem promoviranja kulturnog turizma. Unaprijediti humanitarni rad te osigurati dodatnu edukaciju najmlađih
Hrvatsko društvo likovnih i literarnih umjetnika	2002.	33	Umetnička- multidisciplinarna udruga	Aktivna i umjetnička scena i suradnja s gradom Makarskom, rad na kvaliteti civilnog društva
Folklorni ansambl Tempet	2004.	90-100	Folklorni ansambl	Sudjelovanje na Međunarodnom festivalu folklora i organizacija jednog takvog u gradu Makarskoj
Lutkarsko društvo Zlatousti	2000.	43	Umetničko - glazbeno scenska udruga	Zabava sugrađana, kulturno uzdizanje i promocija grada Makarske
Matica Hrvatska	1991.	56-60	Kulturno nakladništvo/ Izdavačka djelatnost	Čuvanje identiteta naroda i zavičaja, rad na kulturi i izdavaštvu
Klapa Murtela	1999.	10+1	Glazbeno vokalna	***
Klapa Fjoret	2006.	7	Glazbeno vokalna	Njegovati klapsku pjesmu i promovirati vlastiti rad
Klapa Srdela	1967.	11	Glazbeno vokalna	Razvijati i pomlađivati klapsku pjesmu
Klapa Garbin	2000.	13	Glazbeno vokalna	Ljubav prema dalmatinskoj tradiciji klapskoj pjesmi
Klapa Makarska	1968.	12	Glazbeno vokalna	Njegovanje stila starih narodnih napjeva i novih glazbenih pjesama sa pratnjom gitare i mandoline, dalmatinski šlageri prilagođeni klapskom pjevanju
Klapa Marinera	1979.	11	Glazbeno vokalna	Njegovanje tradicije i duha ovog podneblja uz klapsku pjesmu
Klapa Stara srdela	2000.	7	Glazbeno vokalna	Njegovanje dalmatinske starogradske glazbe
Klapa Adriон	1993.	7	Glazbeno vokalna	Njegovanje tradicionalnog klapskog repertoara

⁴² Obrazac za ostale obrazovne institucije, društva i udruge, Grad Makarska

2.2.3. Kulturna i prirodna baština

Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99, 151/03, 157/03) uređuju se vrste kulturnih dobara, uspostavljanje zaštite nad kulturnim dobrom, obveze i prava vlasnika kulturnih dobara, mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara, obavljanje upravnih i inspekcijskih poslova, rad i djelokrug Hrvatskog vijeća za kulturna dobra, financiranje zaštite i očuvanja kulturnih dobara, kao i druga pitanja u svezi sa zaštitom i očuvanjem kulturnih dobara.⁴³

Prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN., br.69/99, 151/03, 157/03), **kulturna dobra jesu:**

- pokretne i nepokretne stvari od umjetničkog, povijesnog, paleontološkog, arheološkog, antropološkog i znanstvenog značenja;
- arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru, a imaju umjetničku, povijesnu i antropološku vrijednost;
- nematerijalni oblici i pojave čovjekovog duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština;
- zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima.

Tablica 24. Podjela kulturnih dobara

Nepokretna kulturna dobra	Pokretna kulturna dobra	Nematerijalna kulturna dobra ⁴⁴
grad, selo naselje ili njegov dio, građevina ili njezini dijelovi, te građevina s okolišem, spomenik i obilježje u svezi s povijesnim događajima i osobama, arheološko nalazište i arheološka zona, uključujući i podvodna nalazišta i zone...	zbirka predmeta u muzejima, galerijama, knjižnicama i drugim ustanovama, kao i u drugim pravnim osobama te državnim i upravnim tijelima uključujući i kod fizičkih osoba, crkveni inventar i predmeti, arhivska građa, zapisi, dokumenti, pisma i rukopisi, filmovi...	jezik, dijalekti, govori i toponimska, te usmena književnost svih vrsta, folklorno stvaralaštvo u području glazbe, plesa, predaje, igara, obreda, običaja, kao i druge tradicionalne pučke vrednote, tradicijska umijeća i obrti...

Izvor: Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN., br. 69/99, 151/03, 157/03)

Prema članku 5. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN., br. 69/99, 151/03, 157/03), svrha zaštite kulturnih dobara je:

⁴³ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Narodne novine 1280/2, Zagreb, 1999. godine

⁴⁴ Nematerijalno kulturno dobro mogu biti razni oblici i pojave duhovnog stvaralaštva što se prenose predajom ili na drugi način.

- zaštita i očuvanje kulturnih dobara u neokrnjenom izvornom stanju, te prenošenje kulturnih dobara budućim naraštajima;
- stvaranje povoljnih uvjeta za opstanak kulturnih dobara i poduzimanje mjera potrebnih za njihovo redoviti održavanje;
- sprečavanje svake radnje kojom bi se izravno ili neizravno mogla promijeniti svojstava, oblik, značenje i izgled kulturnog dobra i time ugroziti njegova vrijednost;
- sprječavanje protupravnog postupanja i protupravnog prometa kulturnim dobrima, te nadzor nad iznošenjem i uvozom kulturnih dobara;
- uspostavljanje uvjeta da kulturna dobra prema svojoj namjeni i značaju služe potrebama pojedinca i općem interesu.

Prema značaju kulturna dobra svrstavaju se u kategorije:

- Internacionalnog značaja (0 kategorija);
- Nacionalnog značaja (I kategorija);
- Regionalnog značaja (II kategorija) te
- Lokalnog značaja (III kategorija).

2.2.3.1.Kulturno spomenička baština na području grada Makarske

Područje grada Makarske zbog bogate povijesti karakteriziraju brojna kulturna dobra koja će se promatrati kroz popis najznačajnijih nepokretnih kulturnih dobara, pokretnih kulturnih dobara i arheoloških nalazišta na području grada. Budući da je turizam jedan od najsnažnijih gospodarskih pokretača ovog područja pojedina kulturna dobra promatrana su kroz funkciju njihovog korištenja u turističke svrhe.

Nepokretna kulturna dobra

Prema dostavljenim podacima od strane grada Makarske u dolje navedenoj tablici istaknuti su najznačajniji nepokretni kulturni resursi grada.

Tablica 25. Popis najznačajnijih nepokretnih kulturnih dobara na području grada Makarske⁴⁵

⁴⁵ Inicijalna pitanja za Grad Makarsku, 2009. godina

Naziv nepokretnog kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Vremenski period iz kojeg datira	Lokacija
Crkva sv. Petra	spomenik	15. st.	Makarska - poluotok Sv. Petar
Franjevački samostan	spomenik	renesansa	Makarska
Župna crkva sv. Marko	sakralna građevina	1700. godina	Makarska
Kasnobarkona Česma	gospodarska građevina	1775. godina	Makarska - Kačićev trg
Spomenik fra A. Kačiću Mišiću	spomenik	1890. godina	Makarska - Kačićev trg

Nepokretna dobra na području Makarske izražena su kroz spomenike, sakralne i gospodarske građevine u razdoblju 15.-19. stoljeća. Ona kao takva predstavljaju kulturni resurs grada koji je potrebno implementirati u turističke svrhe kroz razvoj kulturnog turizma. Kulturnog turizam u tom smislu obuhvaća široku paletu sadržaja iz domene kulturno-povijesne baštine (npr. povijesne gradske jezgre, spomenici, sakralne i profane građevine), kulture života i rada (npr. folklor, tradicionalne djelatnosti, gastronomija) te događanja (npr. kulturna, vjerska).

Međutim, kulturna baština sama za sebe ne može biti nositelj turizma nekog područja. Njezina adekvatna uporaba treba biti zasnovana na održivom korištenju te dodatnim sadržajima koji se vežu za pojedino kulturno dobro te kao takvi predstavljaju njegovu dodanu vrijednost.

Pokretna kulturna dobra

Prema dostavljenim podacima od strane grada Makarske u dolje navedenoj tablici istaknuti su najznačajniji pokretni kulturni resursi grada.

Tablica 26. Popis najznačajnijih pokretnih kulturnih dobara na području grada Makarske⁴⁶

Naziv pokretnog kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra	Vremenski period iz kojeg datira	Lokacija
Zbirka Franjevačkog samostana	Barkone slike, umjetnine i crkveni inventar	15.-20. stoljeće	Makarska - Franjevački samostan
Stećak	-	14.- 15. stoljeće	Makarska - Franjevački samostan
Zbirka slika autora Antuna Gojaka	-	-	Makarska - Gradska galerija
Zbirka raznih predmeta i slika	Zbirka raznih predmeta i slika	-	Makarska - Gradski muzej

Prema podacima koji su prikazani u gore navedenoj tablici može se zaključiti da se nepokretna kulturna dobra na području grada Makarske sastoje od različitih umjetničkih zbirki koje obuhvaćaju barokne slike, umjetnine, crkveni inventar te razne ostale zbirke predmeta i slika koje su pohranjene u Franjevačkom samostanu, Gradskoj galeriji i Gradskom muzeju grada Makarske. Prema dostavljenim podacima vrijeme iz kojeg kulturna dobra datiraju odnosi se na razdoblje 15.-20. stoljeća.

⁴⁶ Inicijalna pitanja za Grad Makarsku, 2009. godina

Arheološka nalazišta

Arheološka nalazišta koja su locirana na području grada obuhvaćaju slijedeća nalazišta:

- **Sveti Petar.** Arheološko nalazište nalazi se na poluotoku Sv. Petar i podrazumijeva prapovijesni gradinski bedem sa sjeverne strane novovjekovnog zida (17 st.). Na tom mjestu pronađeni su keramički ulomci prapovijesne keramike iz mlađeg željeznog doba. U 15. stoljeću na ranijim temeljima izgrađena je i gotička crkva koja je prethodno spomenuta kao jedan od pokretnih kulturnih dobara na području grada.
- **Pećina Bubnjevača.** Nalazi se zapadno od gornjeg toka potoka Vepric. Visina joj je oko 4m i duga je oko 13m. U njoj je pronađeno keramičko posuđe iz neolitika i eneolitika.
- **Glavica.** Predstavlja arheološko nalazište iz doba antike locirano na području grada Makarske.

2.2.3.2. Prirodna baština na području grada Makarske

Najveća prirodna znamenitost Makarske rivijere je Park prirode Biokovo. Potrebno je napomenuti da prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 162/03) „Park prirode je prostorno prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne ili nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima“.

Najznačajniji podaci vezani za park prirode Biokovo prikazani su u dolje navedenoj tablici.

Tablica 27.Osnovni podaci - Park prirode Biokovo⁴⁷

Kategorija	Opis
Godina osnivanja:	1981.
Površina:	196 km ²
Nadmorska visina:	200-1762 m
Najviši vrh:	Sveti Jure (1762 m)
Gradovi:	Makarska, Vrgorac
Općine:	Brela, Baška Voda, Tučepi, Podgora, Zagvozd, Zadvarje, Šestanovac
Glavna obilježja:	geomorfološki fenomeni – vrtače, škrape, kamenice, jame, ledenice, spilje, krški izvori; više od 40 endemičnih biljnih vrsta, npr.biokovsko zvonce; značajna paleontološka nalazišta; prekrasni krajobrazi i vidikovci.

Park prirode Biokovo lociran je na području grada Makarske i Vrgorca te gore spomenutih općina (Brela, Baška Voda, Tučepi, Podgora, Zagvozd, Zadvarje, Šestanovac). Njegov povoljan položaj potencijalno se može iskoristiti i kroz umrežavanja turističkih ponuda između obližnjih destinacija te jačanja turizma cijelog područja Makarskog primorja.

⁴⁷ <http://www.biokovo.com/?show=6506>

2.2.3.3. Manifestacije u gradu Makarskoj

Manifestacije su značajne za pridonošenje razvoju kulturnog turizma na području svake jedinice lokalne samouprave pa tako i grada Makarske. Slijedi prikaz manifestacija koje imaju značaj za grad Makarsku i istaknule su se s obzirom na dugogodišnju tradiciju, specifični karakter, sudionike i sl..

Manifestacije u tom smislu imaju pozitivne efekte i za lokalno stanovništvo te se uz kvalitetnu organizaciju i promociju istodobno mogu implementirati u turističku ponudu grada ili općine.

Tablica 28. Popis manifestacija u gradu Makarskoj⁴⁸

Redni broj	Manifestacija	Datum održavanja	Redni broj	Manifestacija	Datum održavanja
1.	"Biser mora"	27.,28. veljače i 1.ožujka	14.	Međunarodni turnir u standardnim i latinoameričkim plesovima	06.lipnja 2009.
2.	Dječji zimski karneval	21.veljače 2009.	15.	11. Međunarodni rukometni turnir	26.-30. lipnja 2009
3.	Veliki zimski karneval Veliki ljetni karneval	24.veljače 2009. kolovoz svake god.	16.	Kulturno-zabavna manifestacija "Makarsko ljeti 2009"	4.srpnja - 5.rujna 2009.
4.	Dani dječjeg vrtića Biokovsko zvonce	25.travnja - 29.travnja 2009.	17.	Međunarodni vaterpolo turnir "Mladi galeb"	kolovoz 2009.
5.	Prvi pljesak Makarske rivijere	01.svibnja 2009.	18.	Tenis turnir Makarska Open	28.travnja - 03.svibnja 2009
6.	Međunarodni moto susreti	1.-3. svibnja 2009.	19.	Festival klapa uz mandoline i gitare Makarska 2009.	29.kolovoza 2009.
7.	Veslački turnir "Memorijal Tonči Skender"	23.svibnja 2009.	20.	Festival kazališta lutaka "Lutkarski dani 2009."	08.- 15. rujna 2009.
8.	MaFEST - Međunarodni festival stripa	21.-24. svibnja 2009.	21.	Regata Hrvatskih mornara	18.rujna 2009.
9.	80 godina Hrvatskog planinarskog društva Biokovo	17.svibnja 2009.	22.	Memorijalni turnir u odbojci "Kate Erceg"	listopad 2009.
10.	Kup makarske rivijere u udičarenju	svibanj 2009.	23.	24.listopada Dan Grada Makarske	19.-24. listopada 2009
11.	Međunarodni Rugby turnir "Rugby 7"	16.-18. svibnja 2009.	24.	Likovna i kiparska kolonija Makarska 2009	studen 2009.
12.	Brdsko-planinska utrka Makarska-Vošac	30.svibnja 2009.	25.	Koncert "Sretan Božić Makarska"	26.prosinca 2009.
13.	"Biciklijada 2009."	30.svibnja 2009.	26.	Doček Nove godine	31. prosinca 2009.

⁴⁸ Popis značajnijih manifestacija dostavljen od grada Makarske

S obzirom na prikazani popis manifestacija najznačajnije manifestacije predstaviti će se u dolje navedenom tekstu.

Makarsko ljeto

Makarsko Ljeto predstavlja najveću gradsku kulturnu i zabavnu manifestaciju koja se odvija u razdoblju od mjeseca lipnja do rujna. Karakteriziraju je klapske večeri, pop-rock koncerti, večeri folklora, kazališne predstave, koncerti klasične glazbe, zabavni koncerti kojima se želi dočarati makarska tradicija, kultura u karakterističnom ljetnom ambijentu. Manifestacija Makarsko Ljeto tradicionalno završava s večeri posvećenoj najstarijoj makarskoj ulici – Kalelargi. Tada se u jednoj večeri kroz tradiciju pjesme, plesa, hrane i pića vraća u davnu povijest i običaje grada.

Veliki ljetni karneval

Neizostavan dio Makarskog Ljeta je Veliki ljetni karneval koji u svakom pogledu predstavlja jednu od većih atrakcija makarske zabavno-turističke ponude.

Slika 7. Ljetni karneval u Makarskoj⁴⁹

Osim redovitih sudionika – građana grada Makarske, svake godine u ljetnom karnevalu sudjeluju i turisti grada te karnevalske skupine iz gradova iz Hrvatske i diljem svijeta. Uz atraktivni program i nezaboravnu feštu, koja završava velikim vatrometom, karneval jamči ludu ljetnu zabavu do ranih jutarnjih sati.

MaFest – Makarski festival stripa

Osnovna misao vodilja MaFesta je da na jedinstven i originalan način pruži svim ljubiteljima stripa mogućnost uživanja u sadržajima koji su vezani uz devetu umjetnost, a paralelno s tim da vrijeme provedeno u Makarskoj iskoriste za odmor i izvrstan provod. I ove se godine organizirao 5. po redu Makarski festival stripa koji se održao u mjesecu svibnju i trajao je 3 dana.

Biser mora

Manifestacija „Biser mora“ predstavlja gastronomsku manifestaciju koja je prvi put održana 2006. godine u gradu Makarskoj. Prve godine je u okviru manifestacije "Biser mora" održano nacionalno natjecanje profesionalnih kuhara, izbor za najbolju tortu Makaranu, enološka radionica i predavanje o važnosti malih domaćih proizvođača u gastronomiji. Ova manifestacija zadržala je svoju tradiciju organiziranja te je privukla veliki interes od strane domaćih ali i inozemnih hotelijera, ugostitelja te kao takva ima potencijalan utjecaj na razvoj gastronomije, a time i turizma.

⁴⁹ <http://www.makarska.hr/?show=1&sub=369&id=519>

2.2.3.4. Javne potrebe u kulturi Grada Makarske

Na temelju Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi (NN br.47/90, 27/93) i na temelju Statuta Grada Makarske, Gradsko vijeće je donijelo Program javnih potreba u kulturi Grada Makarske za 2009. godinu.

Javne potrebe u kulturi za koje se sredstva osiguravaju iz proračuna Grada Makarske bit će prikazana na sljedećoj tablici.

Tablica 29. Prikaz javnih potreba u kulturi⁵⁰

Kategorija	Iznos
Aktivnosti ustanova iz kulture	2.916.250,00 kn
Organizacija kulturnih i zabavnih manifestacija	1.010.000,00
Sponzorstva i donacije kulturnih i zabavnih manifestacija	104.000,00 kn
Aktivnosti udruga iz kulture	410.000,00 kn
Potpore pojedincima	20.000,00 kn
Aktivnosti udruga iz Zajedničke tehničke kulture	25.000,00 kn
UKUPNO:	4.485.250,00 kn

S obzirom na prikazane podatke može se zaključiti da najveći dio sredstva koja se izdvajaju za Javne potrebe u kulturi spada u kategoriju aktivnosti ustanova iz kulture - 65% te organizaciju kulturnih i zabavnih manifestacija – 23%.

2.2.4. Sport

Na užem i širem području grada Makarske postoji **niz različitih športskih udruga**, klubova i društava. Slijedećom tablicom prikazati će se sportske organizacije koje su dostavile podatke o svom djelovanju na području grada Makarske.

Tablica 30. Vrste sportskih organizacija u gradu Makarskoj⁵¹

Redni broj	Naziv organizacija	Vrsta sporta	Redni broj	Naziv organizacije	Vrsta sporta
1.	Zajednica športskih udruga Makarska	***	18.	Ragbi klub Makarska rivijera	Ragbi
2.	Hrvatski nogometni klub Zmaj	Nogomet	19.	Kuglački klub Biokovo	Kuglanje
3.	Košarkaški klub Amfora	Košarka	20.	Šahovski klub Makarska	Šah
4.	Športski plesni klub Briljantin	Ples	21.	Biciklistički klub Makarska	Biciklizam
5.	Boćarski klub HVIDR-a	Boćanje	22.	Jedriličarski klub Bura	Jedrenje
6.	Odbojkaški klub Makarska	Odbojka	23.	Klub jedrenja na dasci Jedro	Jedrenje
7.	Pomorsko športsko ribolovno društvo	Ribolov	24.	Plivački klub Makarska	Plivanje
8.	Boćarski klub Hoteli Makarska	Boćanje	25.	Udruga malog nogometa	Nogomet

⁵⁰ Program javnih potreba u kulturi Grada Makarske za 2009. godinu.

⁵¹ Obrazac za sportsko-rekreacijske klubove i udruge

9.	Kick boxing klub Mawashi	Kickboks	26.	Veslački klub Biokovo	Veslanje
10.	Kick boxing klub Makarska	Kickboks	27.	Tenis klub Hoteli Makarska	Tenis
11.	Športski klub Makarska rivijera	Atletika	28.	Tenis klub Makarska	Tenis
12.	Speleo alpinistički klub Ekstrem	Alpinizam	29.	Atletski klub Sv. Marko	Atletika
13.	Malonogometni klub Novo Vrijeme	Nogomet	30.	Moto klub Sv. Jure	Motociklizam
14.	Hrvatsko planinarsko društvo Biokovo	Planinarenje	31.	Karate klub Makarska	Karate
15.	Plivački vaterpolo klub Galeb Makarska rivijera	Vaterpolo	32.	Maketarski klub Sv. Petar	Brodomaketarstvo
16.	Rukometni klub Kingtrade	Rukomet	33.	Brodomaketarski klub Leut	Brodomaketarstvo
17.	Ženski rukometni klub Makarska	Rukomet	34.	GSC Makarska	***

Na temelju prikazanih podataka može se zaključiti da na području grada Makarske ima organizirano 17 sportskih organizacija. Najzastupljenija vrsta sporta su borilački sportovi s udjelom od ukupno 3 kluba.

Sportske aktivnosti na prostoru grada Makarske su brojne te obuhvaćaju različita područja sportskih aktivnosti. Sportski klubovi grada postižu zapažene rezultate na domaćim, ali i međunarodnim natjecanjima. U tom pogledu sport je razvijena i perspektivna društvena aktivnost grada.

Međutim, problem je s raspoloživim sportskim objektima. Gradu trenutno nedostaje zatvorenih, ali i kvalitetno uređenih otvorenih sportskih terena. Zbog toga mnogi klubovi moraju koristiti tuđe prostorije za obavljanje svojih aktivnosti koje su najčešće u vlasništvu grada Makarske.

Kao izvore finansiranja sportski klubovi su istaknuli Gradske proračune, sponzorstva, donacije i članarine.

2.2.5.Zdravstvo i socijalna skrb

2.2.5.1. Zdravstvo

Grad Makarska, kao jedinica lokalne samouprave sa svim utvrđenim pravima i obvezama dužna je osiguravati uvjete osiguranja zdravstvene zaštite preko ambulante, stomatološke službe i ljekarne. Izvor sredstava za funkcioniranje ovih institucija su godišnji ugovori koji se sklapaju s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje. Prema Regionalnom operativnom programu, u Splitskoj-dalmatinskoj županiji postoji relativno dobra teritorijalna mreža zdravstvenih institucija te institucija socijalne skrbi. S obzirom na broj doktora medicine na tisuću stanovnika, Splitsko-dalmatinska županija odgovara prosjeku Republike Hrvatske s otprilike 2,2 doktora medicine na tisuću stanovnika.⁵²

⁵² ROP Splitsko - dalmatinske županije, 2006.godina, str. 66.

Kada se promatra zdravstvena skrb na području grada Makarske potrebno je istaknuti objekte primarne i sekundarne zaštite ali i udruge koje su usmjereni promicanju bolje zdravstvene zaštite.

Objekte *primarne zdravstvene zaštite* na području grada Makarske koji obuhvaćaju⁵³:

- objekt *Doma zdravlja Makarska*, unutar kojeg su hitna pomoć, rodilište, stacionar, ambulante primarne zdravstvene zaštite, stomatološke ambulante, specijalističke ambulante, laboratorij i ljekarna, koji odgovara potrebama Grada te gravitacijskog područja od 30.000 stanovnika;
- *ambulante opće medicine* za gravitacijsko područje od 2.000 stanovnika,
- *specijalističke ambulante* za gravitacijsko područje od 10.000 stanovnika,
- *ljekarne* za gravitacijsko područje do 5.000 stanovnika. U gradu Makarskoj ima 4 ljekarne i to dvije ljekarne Splitsko-dalmatinske županije, Ljekarna Vuković i Ljekarna Falak.

Zdravstveni objekt na *sekundarnoj razini*:

- Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju *Biokovka*, odnosno lječilište i hotel koji uz prirodni ambijent osigurava odmor i liječenje utemeljeno na najsuvremenijoj zdravstvenoj i terapeutskoj opremi te skrbi visokoškolovanog osoblja.

Ovakav oblik zdravstvene skrbi može se promatrati i s aspekta implementacije ovakvih zdravstvenih objekata u turističke svrhe. Daljnji razvoja zdravstvenog turizma potencijalno se može ostvariti gradnjom novih ili prenamjenom i dopunom, te proširenjem ponude i sadržaja u postojećim ugostiteljsko-turističkim objektima, hotelima i pansionima.

Na području grada Makarske postoje *udruge* koje svojim djelovanjem imaju za cilj promicati bolju zdravstvenu zaštitu na općoj razini zdravstvenih usluga ili u kategoriji posebno ugroženim skupinama npr. invalida. Udruge koje je u tom kontekstu potrebno istaknuti su: Klub liječenih alkoholičara, Udruga Sunce, Savjetovalište Lanterna i Dijabetičke udruge.

2.2.5.2. Socijalna skrb

Socijalna skrb je djelatnost kojom se ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba djeci i drugim osobama koje se iz različitih razloga ne mogu brinuti o sebi.

Na području grada Makarske socijalna skrb se odvija kroz:

- Centar za socijalnu skrb s podružnicom – novoizgrađen je i u potpunosti zadovoljava potrebama Grada i šireg gravitacijskog područja,
- Dom za djecu s posebnim potrebama Sunce - kao podružnica Centra za odgoj i obrazovanje u posebnim uvjetima iz Splita. Za Udrugu Sunce previđa se premještanje

⁵³ Prostorni plan uređenja grada Makarske

iz današnjih neadekvatnih prostorija iz centra grada i njen smještaj na neizgrađenom građevinskom području i

- Dom za stare i nemoćne koji zadovoljava potrebe promatranog područja.

Centar za socijalnu skrb Makarska

Centar za socijalnu skrb Makarska predstavlja javnu ustanovu koja je osnovana 1998. godine i ima ukupno 14 zaposlenih. Centar pokriva područje grada Makarske ima organiziranu podružnicu u Vrgorcu i broji oko 2.400 štićenika.

Centar koristi vlastite prostorije i stanje krupnog inventara je dobro međutim iskazana je potreba za nabavkom novog vozila. U ustanovi se trenutno ne provode adaptacije i nisu izražene potrebe za novim adaptacijama ili preuređenjem prostora.

U sljedećoj tablici prikazati će se broj korisnika socijalne pomoći za prosinac 2009. godine. Potrebno je napomenuti da se prikazani podaci ne odnose samo na grad Makarsku veći na podružnicu Makarska, tako da prikazana statistika promatra i ostala okolna mjesta koja se nalaze pod nadležnošću promatrane podružnice.

Tablica 31. Mjesečno izvješće o korisnicima socijalne skrbi - Podružnica Makarska⁵⁴

Centar za socijalnu skrb - podružnica	Broj stanovnika	Broj osoba korisnika stalne pomoći	Udjel (%) broja osoba korisnika stalne pomoći u broju stanovnika
Makarska	26.673	84	0,31

2.2.6. Vatrogasna zaštita

Zaštita od elementarnih nepogoda u slučaju požara se provodi pojačanim vatrogasnim nadzorom, promatranjem od strane vatrogasnih službi kao i edukacijom stanovništva. Posebne mjere primjenjuju se u vrijeme poljskih radova tijekom zabrana paljenja korova i drugih biljnih ostataka na otvorenim površinama u ljjetnom periodu.

Zadaća vatrogasne zaštite se odnosi na provođenje mjera zaštite od požara, unapređenje dobrovoljnog vatrogastva, organizacija savjetovanja, seminara i informativno-promidžbenih akcija od značaja za vatrogastvo i zaštitu od požara.

Svi zahvati provode se obvezno sukladno slijedećim propisima:

- Zakonu o zaštiti od požara (NN br.58/93, 107/07);
- Zakonu o zapaljivim tekućinama i plinovima (NN br.108/95);
- Zakonu o prijevozu opasnih tvari (NN br.79/07);
- Pravilniku o uvjetima za vatrogasne pristupe (NN br.55/94);
- Pravilniku o zapaljivim tekućinama (NN br.54/99);

⁵⁴http://www.mzss.hr/hr/zdravstvo_i_socijalna_skrb/socijalna_skrb/statisticka_izvjesca/mjesecna_izvješta_2009

- Pravilniku o postajama za opskrbu prijevoznih sredstava gorivom (NN br.93/98, 116/07, 141/08);
- Pravilniku o građevinama za koje nije potrebno ishoditi posebne uvjete građenja glede zaštite od požara (NN br.35/94).

Dobrovoljno vatrogasno društvo - Makarska

Na području grada Makarske djeluje postrojba Dobrovoljnog vatrogasnog društva koja je osnovana 1936. godine. Vatrogasno društvo ima 12 zaposlenika te ukupno 76 operativnih članova te s raspoloživim kapacitetima pokriva područje nekoliko jedinica lokalne samouprave. Zbog povećane opasnosti od požara u ljetnim mjesecima postoji potreba za dodatnim sezonskim zapošljavanjem.

Vatrogasna društvo u sudjeluje na svim vatrogasnim intervencijama kojih ima prosječno 212 godišnje. Na intervencijama se kao sredstva za gašenje požara koriste se voda, prah i pjena koji nabavljaju se jednom godišnje. Od raspoloživih vozila za gašenje požara potrebno je spomenuti navalno vozilo kapaciteta 3.000 litara koje je novo nabavljeno 2006. godine. Društvo raspolaže i s dodatnim vozilima ali postoji potreba za nabavkom dodatnih cisterni.

Na području grada Makarske postoje adekvatni vatrogasni putevi koji su u dobrom stanju ali je isto tako iskazana potreba za novim putevima. Isto tako za područje grada izrađen je dokument „Procjene ugroženosti od požara“.

Vatrogasna postrojba raspolaže sa svom potrebnom opremom koja uključuje radnu i svečanu odoru, interventnu osobnu zaštitnu opremu vatrogasaca, skupnu zaštitnu opremu vatrogasaca, brentače, naprtnjače, vatrogasne aparate i sl.. Od strane dobrovoljnog vatrogasnog društva iskazana je potreba za dodatnom garderobom kao i sanacijom postojećeg stanje zgrade. Vatrogasna postrojba financira se iz Proračuna.

2.2.7. SWOT analiza društvenih djelatnosti

Prednosti	Nedostaci
<ul style="list-style-type: none"> Grad Makarska izdvaja značajna sredstva koja su namijenjena društvenim djelatnostima (52,96% od ukupnog proračuna za 2008. godinu). <p>Obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> Postojanje 6 vrtića na području grada koji kapacitetom zadovoljavaju potrebe grada, Zadovoljavajući uvjeti za odvijanje osnovnoškolskog obrazovanja - postojanje 3 osnovne škole koje bilježe lagani porast u broju učenika, Postojanje mogućnosti glazbenog obrazovanja na razini osnovne i srednje škole, Razvijen proces stipendiranja učenika - u 2008./2009. godini grad Makarska stipendirala je 18 studenata, Postojanje ostalih obrazovnih institucija na području grada - Gradski muzej Makarska, Gradska knjižnica i raznih udruga građana. 	<ul style="list-style-type: none"> Slabosti vezane za obrazovanje na županijskoj razini odnose se na nemogućnost samostalnog financiranja predškolskog obrazovanja pojedinih gradova i općina, visoki tekući izdaci osnovnih škola, neadekvatno riješen problem prijevoza djece do škola u seoskim područjima, zastarjeli objekti i sl.. <p>Obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> Predškolski objekti nisu izgrađeni na samostalnoj građevnoj čestici, nego se nalaze unutar stambenih zgrada i ne zadovoljavaju u potpunosti kriterije smještaja predškolske djece, Potreba za obnovom školskog inventara (Osnovna škola Stjepana Ivičevića), adaptacijama prostora (srednja škola fra Andrije Kačića Miošića), sportskom dvoranom i zelenom površinom (Srednja strukovna škola u Makarskoj), Finansijska ograničenja u dalnjem razvoju glazbene škole (odjel udaraljki u srednjoj školi nije otvoren zbog nedostatka finansijskih sredstava), Prisutna je tendencija pada broja upisanih učenika (Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića, Srednja strukovna škola u Makarskoj) Na području grada Makarske ne postoji organizirana institucija za visokoškolsko obrazovanje.

Kultura	<ul style="list-style-type: none"> Bogata kulturna baština iskazana kroz pokretna i nepokretna kulturna dobra te arheološka nalazišta, Značajan prirodni resursi u obliku Parka prirode Biokovo, Razvijena tradicija održavanja manifestacije tokom cijele godine. 	
Šport	<ul style="list-style-type: none"> Na području grada Makarske postoji niz različitih športskih udruga, klubova i društava. 	Šport <ul style="list-style-type: none"> Nedovoljan broj sportskih objekata na području grada.
Zdravstvo i socijalna skrb	<ul style="list-style-type: none"> Razvijeni objekti primarne (Dom zdravlja, ambulante, specijalističke ambulante i ljekarne) i sekundarne zdravstvene zaštite (Hotel Biokovka -specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju) na području grada, postojanje udruga za promicanje bolje zdravstvene zaštite. 	Zdravstvo i socijalna skrb <ul style="list-style-type: none"> Na području grada ne postoji ustanova za psihički bolesne osobe.
Vatrogasna zaštita	<ul style="list-style-type: none"> izrađen je dokument „Procjene ugroženosti od požara“. 	Vatrogasna zaštita <ul style="list-style-type: none"> Dobrovoljno vatrogasno društvo – Makarska iskazalo je potrebu za dodatnim finansijskim sredstvima te dodatnom garderobom i sanacijom postojećeg stanje zgrade.
Prilike		Prijetnje
Obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> Trend reforme i unapređenje školstva (posebice srednjeg) s potrebama gospodarstva. 	Obrazovanje <ul style="list-style-type: none"> Neadekvatna i neusklađena povezanost obrazovanja s gospodarstvom.
Kultura	<ul style="list-style-type: none"> Povezivanje kulture i turizma, Povezivanje s drugim regijama i državama na bazi kulture. 	Kultura <ul style="list-style-type: none"> Propadanje kulturnih spomenika radi utjecaja čovjeka i prirode.

Zdravstvo i socijalna skrb <ul style="list-style-type: none"> Bolje opremanje zdravstvenih ustanova i poboljšanje zdravstvenog standarda. 	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb <ul style="list-style-type: none"> Neadekvatna zdravstvena zaštita može dovesti do propadanja zdravstvenog stanja stanovništva te čak i odljeva stanovnika prema većim središtim.
Šport <ul style="list-style-type: none"> Organizacija velikih županijskih i regionalnih natjecanja, Ostvarenjem većih športskih uspjeha poboljšala bi se prepoznatljivost Grada. 	
Vatrogasna zaštita <ul style="list-style-type: none"> Organizacijom zajedničkih DVD-ova sa susjednim gradovima i općinama značajno bi se poboljšala razina vatrogasne zaštite na području grada. 	Vatrogasna zaštita <ul style="list-style-type: none"> Pojava većih šumskih požara može dovesti do uništenja vizure grada i ugroze sigurnosti stanovništva i imovine.

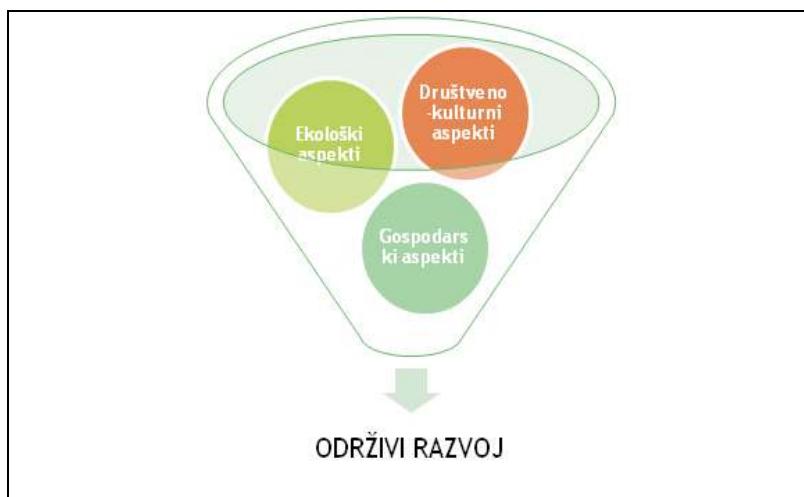
2.3. Zaštita okoliša

Pod pojmom zaštita okoliša podrazumijeva se:

- cjelovito očuvanje visoke kvalitete okoliša,
- očuvanje prirodnih zajednica te
- racionalno korištenje prirodnih izvora i energije.

Integrirani i održivi razvitak je postavljen kao cilj pred svaku jedinicu lokalne samouprave na području Republike Hrvatske. Planiranjem ukupnog razvoja se takav cilj i postiže. Održivi razvitak mora postati dominantna odrednica u svim strategijama razvoja.

Slika 8. Održivi razvoj – Model trostrukke bilance

Integralni razvitak se ne može poistovjetiti samo s ostvarivanjem:

- gospodarskih,
- socijalnih, društvenih i
- ekoloških ciljeva,

nego je to **ostvarenje jednog cilja** koji integrira sve navedeno. Integracijom navedenih ciljeva moguće je na bilo kojoj razini kombinirati kratkoročni gospodarski razvitak.

Jačanje gospodarskog razvjeta je neophodno da bi sam proces održivog razvjeta bio i pokrenut.

Iako postoje različiti vremenski okviri, a stoga i razni pritisci na čimbenike, razvojna nastojanja ne smiju biti usmjerena samo na goruće probleme, nego od samog početka trebaju uzimati u obzir **i društvene i ekološke aspekte**. U protivnom, nastojanja da se zaobiđu gospodarski problemi ugrožavaju održivost razvjeta što nadalje znači da ja važno u razvoju bilo koje države, regije ili jedinice lokalne samouprave uključiti ciljeve zaštite okoliša.

Za zemlje koje su kandidati za ulazak u EU se smatra da povećana potrošnja i promjena

standarda življenja vjerojatno dodatno opterećuje ionako preopterećene sustave gospodarenja otpadom i komunalnu infrastrukturu.

Kako su lokalne vlasti često upravo one koje nose teret provedbe zahtjeva zakonodavstva EU-a o otpadu, namjerava se poboljšati njihova uključenost u pripremu zakonodavstva i pružiti podršku njihovoj međusobnoj razmjeni iskustava i najboljih praksi.

Potrebno je prilikom planiranja razvoja očuvati razvojni potencijal Grada Makarske, a to je moguće samo na način da se prostor/okoliš koristi planirano i racionalno, te da se na području općine osigura kvalitetan život i gospodarski razvoj.

2.3.1.Ciljevi zaštite okoliša

Prema Zakonu o zaštiti okoliša (NN 110./2007.) kao osnovni ciljevi zaštite okoliša, u ostvarivanju uvjeta za održivi razvoj jesu:

- zaštita života i zdravlja ljudi;
- zaštita biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti te očuvanje ekološke stabilnosti;
- zaštita i poboljšanje kakvoće pojedinih sastavnica okoliša;
- zaštita ozonskog omotača i ublažavanje klimatskih promjena;
- zaštita i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza;
- sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari;
- sprječavanje i smanjenje onečišćenja okoliša;
- trajna upotreba prirodnih izvora;
- racionalno korištenje energije i poticanje uporabe obnovljivih izvora energije;
- uklanjanje posljedica onečišćenja okoliša;
- poboljšanje narušene prirodne ravnoteže i ponovno uspostavljanje njezinih regeneracijskih sposobnosti;
- ostvarenje održive proizvodnje i potrošnje;
- napuštanje i nadomještanje uporabe opasnih i štetnih tvari;
- održivo korištenje prirodnih dobara, bez većeg oštećivanja i ugrožavanja okoliša;
- unapređenje stanja okoliša i osiguravanje zdravog okoliša.

2.3.2.Načela zaštite okoliša

Zaštita okoliša temelji se na uvažavanju općeprihvaćenih načela zaštite okoliša, poštivanju načela Međunarodnog prava zaštite okoliša, uvažavanju znanstvenih spoznaja. U Zakonu o zaštiti okoliša nabrojana su sljedeća načela (NN 110./2007. čl.8 – čl. 18.):

- Načelo održivog razvitka,
- Načelo predostrožnosti,

- Načelo očuvanja vrijednosti prirodnih dobara, biološke raznolikosti i krajobraza,
- Načelo zamjene i/ili nadomještanja,
- Načelo otklanjanja i sanacije štete u okolišu na izvoru nastanka,
- Načelo cjelovitog pristupa,
- Načelo suradnje,
- Načelo onečišćivač plaća,
- Načelo pristupa informacijama i sudjelovanja javnosti,
- Načelo poticanja i
- Načelo prava na pristup pravosuđu.

2.3.3. Subjekti zaštite okoliša

Održivi razvitak i zaštitu okoliša osiguravaju (NN 110./2007., čl. 33.):

- Hrvatski sabor,
- Vlada,
- Ministarstva i druga nadležna tijela državne uprave,
- Županije i Grad Zagreb,
- Veliki gradovi, gradovi i općine,
- Agencija za zaštitu okoliša i Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost,
- Pravne osobe s javnim ovlastima,
- Osobe ovlaštene za stručne poslove zaštite okoliša,
- Pravne i fizičke osobe odgovorne za onečišćavanje okoliša sukladno ovom Zakonu i posebnim propisima, te druge pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost,
- Udruge civilnog društva koje djeluju na području zaštite okoliša, te
- Građani kao pojedinci, njihove skupine, udruge i organizacije.

Nadalje, prema navedenom Zakonu o zaštiti okoliša (čl. 35.):

- Županije i Grad Zagreb u svojem djelokrugu uređuju, organiziraju, financiraju i unapređuju poslove zaštite okoliša koji su im Zakonom i posebnim propisima stavljeni u nadležnost, a od područnog (regionalnog) su značaja za zaštitu okoliša, unapređenje stanja okoliša na području županije odnosno Grada Zagreba.
- **Veliki gradovi, gradovi i općine** u svojem djelokrugu uređuju, organiziraju, financiraju i unapređuju poslove zaštite okoliša koji su im Zakonom i posebnim propisima stavljeni u nadležnost a od lokalnog su značaja za zaštitu okoliša, unapređenje stanja okoliša na području velikog grada, grada ili općine.
- Iznimno od stavka 2. ovoga članka, na velike gradove na odgovarajući način primjenjuju se i odredbe o poslovima od područnog (regionalnog) značaja za zaštitu

okoliša, unapređenje stanja okoliša, ako su im ovim Zakonom odnosno posebnim propisima stavljeni u nadležnost.⁵⁵

2.3.4. Mjere zaštite okoliša na području grada Makarske

2.3.4.1. Zaštita tla

Zaštita šumskog zemljišta provodit će se u skladu sa Zakonom o šumama i ostalim odgovarajućim propisima. Istovjetne mjere zaštite promjenjivat će se na planirana područja šuma gospodarske namjene i zaštitnih šuma, te na katastarske čestice sa šumom kao katastarskom kulturom u okviru planiranih područja ostalih poljoprivrednih tala, šuma i šumskog zemljišta.

Zaštita poljoprivrednih površina provodit će se u skladu sa zakonom o poljoprivrednom zemljištu i ostalim odgovarajućim propisima. Istovjetne mjere zaštite primjenjivat će se na planirana područja osobito vrijednih i obradivih tala, te na katastarske čestice čija katastarska kultura odgovara poljoprivrednom zemljištu u okviru planiranih područja ostalih poljoprivrednih tala, šuma i šumskog zemljišta. Primarni ciljevi u zaštiti poljoprivrednog zemljišta su:

- prelazak s konvencionalne na ekološku obradu tla,
- apsolutno izbjegavanje genetski modificiranog sadnog materijala.

2.3.4.2. Zaštita zraka

U područjima I. Kategorije treba poduzimati mjere spriječavanja onečišćenja zraka, kako zbog izgradnje i razvoja područja ne bi došlo do prekoračenja preporučenih vrijednosti (PV). U zaštićenim područjima, prirodnim rezervatima i rekreacijskim područjima preporučene vrijednosti ne smiju biti dosegnute. U područjima II. kategorije potrebo je donijeti program mjera za smanjenje onečišćenja zraka kako bi se postepeno postigle preporučene vrijednosti kakvoće zraka dok u područjima III. kategorije treba odmah identificirati dominantan izvor, dajući prednost onim akcijama koje će imati najveći učinak, kao i onima koje se mogu najlakše, najbrže ili s najmanje troškova provesti, te obvezati onečišćivača da u zadаном roku izradi sanacijski program na način i u skladu s posebnim propisom.

2.3.4.3. Zaštita voda

Kakvoća podzemne vode ocjenjuje se (još uvijek) zadovoljavajućom. Primjećuju se utjecaji zagađivanja zbog poljoprivrednih aktivnosti.

"*Onečišćenje voda* je promjena kakvoće voda, koja nastaje unošenjem, ispuštanjem ili odlaganjem u vode hranjivih i drugih tvari, toplinske energije, te drugih uzročnika

⁵⁵O nadležnostima ostalih spomenutih subjekata zaštite okoliša može se pročitati u Zakonu o zaštiti okoliša (NN 110./2007.)

zagađenja, u količini kojom se mijenjaju svojstva voda u odnosu na njihovu ekološku funkciju i namjensku uporabu.”⁵⁶

Najčešći problemi u očuvanju čistih voda na razini države uključuju:

- Postojeća razina onečišćenja voda (onečišćenje izvorišta voda, podzemnih i površinskih voda koje se koriste za opskrbu voda);
- Stalno povećanje razine onečišćenja voda što uključuje: nedostatak uređaja za pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda, slabo funkcioniranje izgrađenih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, nedostatna veličina kanalizacijskih sustava,
- Povremena intenzivna zagađenja (akcidentne situacije);
- Nadzor nad provođenjem propisa zaštite voda je izdvojen od općeg nadzora nad provođenjem zaštite okoliša.

2.3.4.4.Zaštita od prekomjerne buke

Buka predstavlja vrlo neugodan izvor onečišćenja okoliša, koje ometa normalno življenje stanovnika na nekom prostoru, a njen intenzitet iznad dozvoljenih granica ugrožava i zdravlje korisnika toga prostora. S efikasnim mjerama zaštite, intenzitet buke može se svesti na dozvoljenu razinu.

Zaštita od buke se ostvaruje:

- sprečavanjem nastajanja buke;
- utvrđivanjem izvora i praćenjem razine proizvedene buke;
- smanjenjem intenziteta buke tehničkim mjerama na dopuštenu razinu.

2.3.4.5.Mjere posebne zaštite

Mjere posebne zaštite na području grada Makarske odnose se na:

1. *zaštitu od elementarnih nepogoda,*
2. *ratnih opasnosti,*
3. *ionizirajućih i neionizirajućih zračenja.*

Na području grada postoje područja od posebne važnosti za obranu, kao i druge građevine koje bi mogle predstavljati cilj napada u slučaju **ratnih opasnosti** stoga se na određenim područjima primjenjuju mjere obvezne izgradnje javnih skloništa osnovne namjene ili prostor za evakuaciju i zaklanjanje stanovništva.

⁵⁶

Izvor: Državni plan za zaštitu voda, 2005. godina

Očekivane **elementarne nepogode** mogu se pojaviti u ekstremnim slučajevima tuče, suše i olujnih nevremena, koje mogu prouzrokovati znatne materijalne štete, ali bez većih opasnosti po stanovništvo za razliku od požara koji može uz materijalnu štetu ugroziti i stanovnike općine. Zaštita od požara se provodi pojačanim vatrogasnim nadzorom i promatranjem (kontrolom) od strane vatrogasnih službi (DVD-a), te obukom stanovnika, a posebne mјere se primjenjuju u vrijeme poljskih radova (zabrana paljenja korova i drugih biljnih ostataka na otvorenim površinama u ljetnom periodu).

Zaštita od ionizirajućeg i neionizirajućeg zračenja se temelji na tome da se zabranjuje svaka djelatnost unutar naselja i gospodarskih zona koja primjenjuje tehnologiju ionizirajućeg zračenja ili proizvodi otpad koji emitira ionizirajuće zračenje.

Mjere posebne zaštite predviđene za područje grada Makarske temelje se na:

- Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o unutarnjim poslovima (NN br.73/91., 19/92., 33/92., 76/94., 161/98. i 53/00.);
- Zakonu o zaštiti od elementarnih nepogoda (NN br.73/97.);
- Zakonu o zaštiti od požara (NN br.58/93. i 33/05.);
- Pravilniku o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u prostornom planiranju i uređenju prostora (NN br.29/83, 36/85 i 42/86);
- Pravilniku o kriterijima za određivanje gradova i naseljenih mjesta u kojima se moraju graditi skloništa i drugi objekti za zaštitu (NN br.2/91.);
- Pravilniku o tehničkim normativima za skloništa (SL 55./1983.) i
- Prostornom planu Splitsko-dalmatinske županije.

2.3.5. Gospodarenje otpadom

Odlaganje čvrstog otpada

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja na okoliš utvrdili su da je neodgovarajuće gospodarenje otpadom sadašnji najveći problem zaštite okoliša RH. Neuređeni sustav gospodarenja otpadom negativno se odražava na sastavnice okoliša kao što su:

- voda,
- zrak,
- more ,
- klima i
- ljudsko zdravlje.

Osobito su ugrožene podzemne vode **koje su glavni izvor zaliha pitke vode i temeljni nacionalni resurs.**

Za rješenje problema u ovoj domeni potrebno je izgraditi i urediti cjeloviti sustav gospodarenja otpadom RH kako bi se:

- uklonio odbačeni otpad;
- sanirala postojeća neuređena odlagališta koja ugrožavaju okoliš i zdravlje ljudi;
- i najvažnije učinkovito upravljalo tokovima različitih vrsta otpada, od proizvođača otpada do njegovog sigurnog odlaganja.

Postoje 22 pravna instrumenta koja određuju i reguliraju postupanje s otpadom te uspostavu i rad postrojenja za zbrinjavanje otpada. Od njih su najvažniji:

- Zakon o otpadu (NN 178/04, 153/05, 111/06, 60/08);
- Pravilnik o vrstama otpada (NN 27/96);
- Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123/97, 112/01);
- Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom (NN 53/96);
- Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu (NN 97/05, 115/05, 81/08);
- Uredba o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom (NN 32/98).

Uz to, za komunalni je otpad važan i Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 26/03, 82/04, 110/04, 178/04).

Vrste otpada za zbrinjavanje:

- **Komunalni otpad** je otpad iz kućanstva; otpad koji nastaje čišćenjem javnih i prometnih površina; otpad sličan otpadu iz kućanstva koji nastaje u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima
- **Glomazni otpad** iz kućanstva se sastoji od kućanskih aparata, dijelova putničkih automobila, automobilskih guma, pokućstva, većih električkih aparata i sličnih proizvoda koji su postali otpad
- **Zeleni otpad** je otpad nastao košnjom trave, obrezivanjem drveća, čišćenjem korova, lišća, otpad iz vrtova, voćnjaka i vinograda i drugi otpad biljnog porijekla podesan za kompostiranje.
- **Građevinski otpad** je otpad od iskopa, otpad s gradilišta, otpad od rušenja, lomljeni materijal od razgradnje i rekonstrukcije cesta i slično.
- **Industrijski otpad** je onaj otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u industriji, gospodarstvu ili obrtu, a po sastavu i svojstvima se razlikuje od komunalnog otpada.
- **Tehnološki otpad** je popularno i neformalno ime za električke proizvode na „izdisaju radnog vijeka“ i ubraja se u opasne otpade zbog niza štetnih kemijskih spojeva. Riječ je o otpadu koji se sastoji od više od tisuću raznih materijala, od kojih su neki vrlo visoke razine toksičnosti i istog reciklažnog potencijala, pa se, primjerice, spaljivanjem plastičnih materijala računala stvara otrovni plin dioksin.
- **Opasni otpad** je svaki otpad koji sadrži tvari koje imaju neko od slijedećih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, nadražljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, mutagenost, teratogenost, ekotoksičnost, svojstvo oksidiranja, svojstvo nagrizanja i svojstvo otpuštanja otrovnih plinova kemijskom reakcijom ili biološkom razgradnjom. Komunalni, industrijski, ambalažni, građevni, električki i elektronički otpad i otpadna vozila svrstavaju se u opasni otpad ako imaju neko od svojstava opasnog otpada.

- **Neopasni otpad** je otpad koji nema neko od svojstava opasnog otpada.

2.3.5.1. Odgovornost u gospodarenju otpadom

Prema Zakonu o otpadu (NN 178./2004., čl. 13 – čl. 16.) utvrđene su odgovornosti za različite razine vlasti. Odnosno, utvrđene su odgovornosti na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini.

Gospodarenje otpadom je od interesa za Republiku Hrvatsku. **Država je odgovorna za gospodarenje opasnim otpadom i za spaljivanje otpada.** Vlada Republike Hrvatske osigurava uvjete i propisuje mjere za gospodarenje opasnim otpadom u skladu s odredbama Zakona o otpadu. Županija i Grad Zagreb dužni su na svom području **osigurati provedbu** propisanih mjer za gospodarenje opasnim otpadom.

Županija i Grad Zagreb odgovorni su za gospodarenje svim vrstama otpada, osim opasnog otpada. Navedeni su dužni na svom području osigurati uvjete i provedbu propisanih mjer za gospodarenje otpadom u svojoj nadležnosti. U provedbi mjer za gospodarenje otpadom, Županija je dužna surađivati s jedinicama lokalne samouprave. Više Županija ili Županija i Grad Zagreb mogu sporazumno osigurati zajedničku provedbu mjer za gospodarenje otpadom.

Grad i Općina odgovorni su za gospodarenje komunalnim otpadom. Gradsko vijeće i Općinsko vijeće dužni su na svom području osigurati uvjete i provedbu propisanih mjer za gospodarenje komunalnim otpadom. Općina i Grad dužni su međusobno surađivati i uz koordinaciju Županije osigurati provedbu propisanih mjer za odvojeno prikupljanje otpada.

Ako Županija, Grad Zagreb, Grad i/ili Općina **ne provode** propisane mjer za gospodarenje otpadom za koje su odgovorni u skladu sa Zakonom o otpadu (NN 178./2004.), propisane mjerest će Vlada Republike Hrvatske u **njihovom trošku**.

Kako bi se još jednom naglasilo odgovornosti u procesu uspostave sustava gospodarenja otpadom, ovdje su definirane uloge/aktivnosti svih glavnih aktera gospodarenja otpadom u RH.

Tablica 32. Uloge i aktivnosti sudionika sustava gospodarenja otpadom

Glavni sudionici	Uloge/Aktivnost
Vlada	<ul style="list-style-type: none"> voditi politiku i usmjeravati strategiju gospodarenja otpadom praćenjem indikatora i periodičkim revizijama ciljeva, zadatka i mjera; uspovjatiti odgovarajući ekonomski i regulatorni okvir kako bi se poduprlo strategiju; osigurati da su svi ključni dionici dobro informirani o strategiji i implikacijama; olakšati izbor lokacija za sve potrebne infrastrukturne objekte; kupovati i specificirati proizvode koji sadrže reciklirane materijale u okviru politike vlastite nabave.
MZOPU	<ul style="list-style-type: none"> provesti mjerodređene strategijom; nadzirati ostvarivanje strateških ciljeva i zadataka, te provođenje ostalih mjer; poboljšati centralizirani sustav prikupljanja podataka i izvještavanja o gospodarenju otpadom; voditi informacijski sustav sa svim podacima o gospodarenju otpadom; izdavati ovlaštenja i dozvole za gospodarenje otpadom i postrojenja; provoditi monitoring postrojenja i inspekcije; nametnuti provođenje propisa.
Županije	<ul style="list-style-type: none"> donositi planove/programe gospodarenja otpadom u županiji; u suradnji s drugim županijama uspostaviti Regionalne centre za gospodarenje otpadom; provesti sanaciju i zatvaranje smetlišta i odlagališta; kontinuirano educirati stanovništvo.

Glavni sudionici	Uloge/Aktivnost
Jedinice lokalne samouprave	<ul style="list-style-type: none"> organizirati prikupljanje i sigurno odlaganje (komunalnog) otpada u skladu sa standardima i lokalnom strategijom; kontinuirano educirati lokalno stanovništvo; omogućiti odvojeno prikupljanje sekundarnih sirovina i bio-otpada, te organizirati prijevoz do Regionalnog centra.
Kućanstva	<ul style="list-style-type: none"> odlagati otpad na odgovarajući način; odvojeno skupljati otpad namijenjen oporabi (papir, staklo, PET, limenke, staro željezo itd.) ili posebno obradi (baterije, ulja, bio-otpad, lijevovi) u odgovarajuće spremnike/reciklažna dvorišta; kupovati proizvode koji sadrže reciklirane materijale i proizvode i usluge koji stvaraju manje otpada (pridržavati se osnovnih načela održivog razvoja).
Proizvođači otpada	<ul style="list-style-type: none"> prijaviti sve vrste i količine proizvedenog otpada; prijaviti vrste i količine proizvedenog otpada na Burzu otpada; omogućiti (i platiti) odvojeno skupljanje, prijevoz i oporabu i/ili zbrinjavanje (obradu i/ili odlaganje) otpada kojeg stvaraju i osigurati potrebnu popratnu dokumentaciju (prateći listovi, potvrde analize otpada i sl.); izbjegavati i smanjivati otpad na mjestu nastanka.
Skupljači otpada	<ul style="list-style-type: none"> zatražiti ovlaštenje; prijaviti vrste i količine otpada koje su sakupili; organizirati konačno zbrinjavanje/odlaganje otpada kod ovlaštenog obrađivača (naplaćivati po količini otpada).
Obrađivači otpada	<ul style="list-style-type: none"> zatražiti ovlaštenja i potrebne dozvole; prijaviti vrste i količine otpada koje su reciklirali, zbrinuli (obradili ili odložili) nadležnom tijelu; s pojedinim vrstama otpada gospodariti na propisani način; zbrinjavanje naplaćivati prema količini otpada.

Izvor: Strategija gospodarenja otpadom, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenje, Zagreb 2003., st.28. – 29.

2.3.5.2. Planski dokumenti gospodarenja otpadom

Planski dokumenti gospodarenja otpadom su⁵⁷:

- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske;
- Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske;
- županijski (regionalni) plan gospodarenja otpadom i Plan gospodarenja otpadom Grada Zagreba;
- gradski, odnosno općinski plan gospodarenja otpadom, te
- plan gospodarenja otpadom proizvođača otpada.

Županijski, planovi Grada Zagreba, Gradski i Općinski planovi gospodarenja otpadom moraju biti usklađeni sa Strategijom i Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, te sa Strategijom zaštite okoliša Republike Hrvatske i programima zaštite okoliša.

U izradi plana gospodarenja otpadom Županija i Grad Zagreb surađuju s Gradovima i Općinama na svom području. Dvije ili više županija mogu donijeti zajednički plan gospodarenja otpadom.

Županijski, Grada Zagreba, Gradski i Općinski planovi gospodarenja otpadom donose se kao sastavni dio programa zaštite okoliša određenog posebnim zakonom ili kao posebni dokument.

Plan gospodarenja otpadom županije

⁵⁷

Zakon o otpadu (NN 178./2004., čl. 7)

Plan gospodarenja otpadom županije vrlo je značajan za jedinicu lokalne samouprave s obzirom da zakonska regulativa nameće suradnji županije s jedinicama lokalne samouprave. Plan gospodarenja otpadom županije, odnosno Grada Zagreba sadrži osobito:

- mjere izbjegavanja i smanjenja nastajanja otpada,
- mjere gospodarenja otpadom prema najboljoj dostupnoj tehnologiji koja ne zahtijeva previške troškove,
- mjere iskorištavanja vrijednih osobina otpada, odnosno mjere odvojenog skupljanja otpada,
- plan gradnje građevina namijenjenih skladištenju, obradi ili odlaganju otpada u cilju uspostavljanja cjelovite nacionalne mreže građevina za zbrinjavanje otpada,
- mjere sanacije otpadom onečišćenog okoliša i neuređenih odlagališta,
- mjere nadzora i praćenja gospodarenja otpadom,
- izvore i visinu finansijskih sredstava za provedbu pojedinih mjer,
- rokove za izvršenje utvrđenih mjera.

Plan gospodarenja otpadom donosi Županijska skupština, odnosno Gradska skupština Grada Zagreba. Nadležni ured dužan je jednom godišnje, do 31. svibnja tekuće godine, za prethodnu godinu, podnositи Županijskoj skupštini, odnosno Gradskoj skupštini Grada Zagreba izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom, poglavito o izvršenju utvrđenih obveza i učinkovitosti poduzetih mjera.

Plan gospodarenja otpadom grada/općine

Plan gospodarenja otpadom grada, odnosno općine sadrži osobito:

- mjere odvojenog skupljanja komunalnog otpada,
- mjere za upravljanje i nadzor odlagališta za komunalni otpad,
- popis otpadom onečišćenog okoliša i neuređenih odlagališta,
- redoslijed aktivnosti sanacije neuređenih odlagališta i otpadom onečišćenog okoliša,
- izvore i visinu potrebnih sredstava za provedbu sanacije.

Plan gospodarenja otpadom donosi Gradsko, odnosno Općinsko vijeće. Nadležni ured nadzire provedbu planova gospodarenja otpadom. Dužna su jednom godišnje, do 30. travnja tekuće godine, za prethodnu godinu, podnositи Gradskom, odnosno Općinskom vijeću izvješće o izvršenju Plana, a poglavito o provedbi utvrđenih obveza i učinkovitosti poduzetih mjera.

Usvojeno izvješće nadležni ured dostavlja Ministarstvu i Agenciji za zaštitu okoliša.

Plan gospodarenja otpadom proizvođača

Za jedinicu lokalne samouprave od iznimne je važnosti poznavanje stanja proizvođača u pogledu stvaranja i odlaganja otpada, a koje se odnosi na teritorij jedinice lokalne

samouprave i na ona područja koja su za JLS važna u vidu zaštite okoliša.

Proizvođač otpada koji godišnje proizvodi više od 150 t neopasnog otpada i/ili više od 200 kg opasnog otpada, dužan je planirati gospodarenje otpadom za razdoblje od četiri godine.

Plan gospodarenja otpadom proizvođača otpada sadrži osobito:

- podatke o vrstama, količinama, mjestu, odnosno procesu nastanka otpada te predviđanje trenda nastajanja otpada;
- mjere za sprječavanje ili smanjivanje nastajanja otpada i njegove štetnosti;
- postojeći i predviđeni način gospodarenja otpadom, te
- podatke o vlastitim građevinama i uređajima za gospodarenje otpadom.

Plan gospodarenja otpadom proizvođač otpada dostavlja nadležnom uredu i Agenciji za zaštitu okoliša.

2.3.5.3.Zakonska regulativa gospodarenja otpadom

Brojni pravni instrumenti određuju i reguliraju postupanje s otpadom te uspostavu i rad postrojenja za zbrinjavanje otpada. Od njih su najvažniji:

- Zakon o otpadu (NN 178./2004.),
- Pravilnik o vrstama otpada (NN 27./96.),
- Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu (NN 97./2005.),
- Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom (NN 123./97., 112./01.),
- Uredba o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom (NN 32./98.),
- Naputak o postupanju s otpadom koji nastaje pri pružanju zdravstvene zaštite (NN 50./00.),
- Zakon o komunalnom gospodarstvu (NN 26./2003. i 82./2004.).

Europske direktive koje se odnose na upravljanje otpadom:

- Direktiva 757/442/EEC o otpadu,
- Direktiva 91/689/EEC o opasnom otpadu,
- Direktiva 84/631/EEC o nadzoru i kontroli prekograničnog transporta opasnog otpada,
- Direktiva 91/157/EEC o baterijama i akumulatorima koji sadrže opasne supstance,
- Direktiva 94/62/EEC o ambalaži i ambalažnom otpadu,
- Direktiva 99/31/EEC o deponijima otpada,
- Direktiva 2000/76/EEC o spaljivanju opasnog otpada,
- Direktiva 86/278/EEC o zaštiti životne sredine i posebno zemljišta u slučaju korištenja sekundarnih đubriva u poljoprivredi,

- Direktiva Savjeta 75/439/EEC o odlaganju otpadnih ulja,
- Direktiva (78/176/EEC, 82/883/EEC, 92/112/EEC) o otpadu iz proizvodnje titanijum dioksida,
- Direktiva Savjeta 2000/53/EC o neupotrebljivim vozilima.

2.3.5.4. Gospodarenje otpadom na području grada Makarske

Postojeće stanje u gradu Makarskoj

U narednom tekstu prikazano je stanje otpada na području grada Makarske s obzirom na različite vrste otpada.

Sakupljanje otpada u Gradu Makarska vrši se u reciklažnom dvorištu Makarskog Komunalca d.o.o. koje raspolaže u ovom trenutku sa strojno-voznim parkom u razini standarda najboljih europskih sredina te kao takav može uredno izvršavati svoju funkciju⁵⁸.

Najbliža mjesta zbrinjavanja komunalnog otpad nalaze se na odlagalištima Karepovac u Splitu, Kukuzovac u Sinju, Plano u Trogiru te u Vrlici. Zbrinjavanje glomaznog otpada vrši tvrtka C.I.O.S. dok je za tehnološki otpad zadužena tvrtka Unija papir.

Makarski Komunalac otpočeo je s primarnom selekcijom svih otpada na području grada Makarska s ciljem što većeg iskorištavanja kvalitetnih sirovina. Na godišnjoj razini Makarski Komunalac odvoji gotovo CCA 800 tona kartona i papira, CCA 500 kubika elektronskog i eklektičnog otpada, CCA 150 tona raznog metalnog otpada, 50 tona auto guma, 50 tona plastike, i još mnogo drugih sirovina.⁵⁹

Prikupljanje opasnog otpada (akumulatora) vrši se na benzinskim postajama gdje stanovnici sami dovoze takvu vrstu otpada.

Odgovornosti Grada Makarske u gospodarenju otpadom

U skladu s Nacionalnom strategijom gospodarenja otpadom Općine i Gradovi su dužni:

- izraditi takav **Prostorni plan** kojim se utvrđuju lokacije za građenje i postrojenja za gospodarenje otpadom;
- donositi **Planove gospodarenja otpadom**, usklađene s državnim planom gospodarenja otpadom;
- **organizirati sakupljanje i sigurno odlaganje** (komunalnog) otpada u skladu sa standardima i planom gospodarenja otpadom općine/grada;
- **Sustavno educirati i informirati** lokalne upravne strukture i stanovništvo;
- omogućiti odvojeno **sakupljanje sekundarnih sirovina i bio-otpada**;

⁵⁸ <http://www.makarski-komunalac.com/index.html>

⁵⁹ <http://www.makarski-komunalac.com/index.html>

- **organizirati prijevoz** do centara za gospodarenje otpadom;
- **dostavljati podatke**, izvještaje u skladu s propisima;
- stimulirati kupovanje ekološki prihvatljivih proizvoda.

2.3.4. SWOT analiza zaštite okoliša

Prednosti	Nedostaci
<ul style="list-style-type: none"> Očuvan okoliš (voda, zrak, tla, šume prirodni resursi), Ekološki čisto prirodno okruženje. 	<ul style="list-style-type: none"> Pomanjkanje informacija o vrstama i oblicima financiranja zaštite okoliša iz EU fondova, Nedovoljna uključenost stanovništva u akcije zaštite okoliša (akcije čišćenja, gašenje požara...).
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> Podizanje svijesti stanovništva i posjetitelja o važnosti očuvanog okoliša, Povlačenje sredstava iz EU fondova za projekte zaštite okoliša, Promocija i razvoj obnovljenih izvora energije (vjetra i sunca). Uskladiti standarde odlagališta s standardima EU legislative 	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje broja ilegalnih odlagališta čime se ugrožava kvaliteta prirodnih resursa; vode, tla i zraka, Rastom gospodarskih aktivnosti i broja stanovnika, povećao bi se problem građevinskog i ostalog otpada koji zagađuje okoliš, Nelegalno sagrađeni objekti nemaju adekvatnu komunalnu uslugu pa odlažu svoj otpad na neadekvatan način, Povećanje cijena komunalnih usluga, Narušavanje ekologije i neuravnotežen razvoj, Bespravna gradnja koja umanjuje broj zelenih površina.

2.4. Institucije

Na svojoj redovnoj sjednici 28. srpnja 2006. godine, Hrvatski sabor je donio **Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj** (NN., br. 86/06.) koji uređuje područno ustrojstvo Republike Hrvatske. Na temelju tog zakona formirano je 20 županija, 127 gradova, 429 općina i Grad Zagreb, kao posebna teritorijalna i upravna jedinica, kojoj se ustrojstvo uređuje **Zakonom o Gradu Zagrebu** (NN 62/01, 125/08).

Uz gore navedeni zakon, zakone vezane za sustav državne uprave u županijama te zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, pravni okvir za funkcioniranje Grada Makarske kao jedinice lokalne samouprave daju i:

- Statut Grada Makarske,
- Poslovnici Gradskog vijeća Grada Makarske.

2.4.1. Struktura državne administracije

Radom cjelokupne državne administracije Republike Hrvatske koordinira Vlada Republike Hrvatske preko 16 ministarstava, i to:

1. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija,
2. Ministarstvo financija,
3. Ministarstvo obrane,
4. Ministarstvo unutarnjih poslova,
5. Ministarstvo pravosuđa,
6. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva,
7. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture,
8. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja,
9. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva,
10. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,
11. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,
12. Ministarstvo kulture,
13. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,
14. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva,
15. Ministarstvo turizma,
16. Ministarstvo uprave.

Na temelju **Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija** (NN 199/03, 30/04, 136/04) i **Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave** (NN 22/05, 44/06, 5/08, 27/08) struktura državne administracije u Republici Hrvatskoj uključuje sljedeće:

Središnje državne urede:

- Središnji državni ured za upravu,
- Središnji državni ured za e-Hrvatsku,
- Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom,

- Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU.

Državne upravne organizacije:

- Državna geodetska uprava,
- Državni hidrometeorološki zavod,
- Državni zavod za intelektualno vlasništvo,
- Državni zavod za mjeriteljstvo,
- Državni zavod za statistiku,
- Državni inspektorat,
- Državni zavod za zaštitu od zračenja,
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje,
- Državna uprava za nuklearnu sigurnost.

Uz gore spomenute, u državne upravne organizacije se ubrajaju također i:

- razni Uredi Vlade Republike Hrvatske,
- Državne agencije,
- Komisije Vlade Republike Hrvatske,
- Pravne osobe pri Vladi Republike Hrvatske,
- Građanski servis Vlade Republike Hrvatske- „Otvorena vrata“, te
- HITRO.HR - servis Vlade Republike Hrvatske za ubrzani komunikaciju građana i poslovnih subjekata s državnom upravom, ustrojen u sklopu gore spomenutog Središnjeg ureda za e-Hrvatsku.

Prethodno spomenute, kao i sve ostale, državne upravne organizacije osnivaju vlastite područne uredi i/ili ispostave ukoliko postoji potreba za istima. Zajedničke funkcije koje imaju područni ured i/ili ispostave da provode Zakon, donose provedbene propise, obavljaju upravni i inspekcijski nadzor te provode druge uprave i stručne poslove.

Sjedište Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji je u Gradu Splitu, Vukovarska 1.

U gradu Makarskoj organizirana ispostava Ureda državne uprave na adresi Obala kralja Tomislava 1.

2.4.2. Struktura županijske administracije

Prema **Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi** (NN 33/01, 129/05, 109/07, 125/08) Županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnoga (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na:

- Obrazovanje;
- Zdravstvo;
- Prostorno i urbanističko planiranje;
- Gospodarski razvoj;
- Promet i prometnu infrastrukturu;
- Održavanje javnih cesta;
- Planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova;

- Izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada, te
- Ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Posebnim zakonima kojima se uređuju pojedine djelatnosti odredit će se poslovi čije je obavljanje Županija dužna organizirati, te poslovi koje Županija može obavljati.

Na temelju članka 20. **Zakona o područjima županija, gradova i općina u RH** (NN 86/06, 125/06, 16/07), Istarska županija u svojem sastavu ima **10 gradova, 31 općinu, te 645 naselja**.

Županijska tijela

Županijska skupština - predstavničko tijelo

Predstavničko tijelo županije je Županijska skupština. Županijsku skupštinu Istarske županije trenutno čini 41 vijećnik izabran na neposrednim izborima.

Županijska skupština ima predsjednika i dva potpredsjednika. Predsjednika i potpredsjednike županijske skupštine imenuje i razrješava županijska skupština na vrijeme od 4 godine na prijedlog najmanje 10 vijećnika.

Župan

Župana bira Skupština iz redova svojih članova te on zastupa Županiju. Župan obavlja nadzor nad zakonitošću rada upravnih tijela i daje im upute za rad. Župan ima dva zamjenika.

Upravna tijela

Za obavljanje upravnih i stručnih poslova iz samoupravnog djelokruga Županije osnivaju se **upravni odjeli, zavodi i službe**. Upravnim odjelima upravljaju pročelnici, zavodom ravnatelji, službom koja se ustrojava za rad Vijeća Tajnik, a službom koja se ustrojava za rad Županijske skupštine tajnik Županijske skupštine.

Splitsko – dalmatinska županija u svom sastavu ima sljedeća upravna tijela:

1. Upravni odjel za gospodarstvo, razvitak i obnovu;
2. Upravni odjel za turizam;
3. Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb;
4. Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport;
5. Upravni odjel za komunalne poslove i graditeljstvo;
6. Upravni odjel za prostorno uređenje;
7. Upravni odjel za zaštitu okoliša;
8. Upravni odjel za proračun i financije;
9. Upravni odjel za poslove lokalne samouprave;
10. Upravni odjel za pomorstvo;
11. Tajništvo Županije;
12. Služba zajedničkih poslova;

14. Služba za javnu nabavu;
 13. Služba za unutarnju reviziju.

Osnovna zadaća prethodno navedenih upravnih tijela je da usko surađuju s Gradskim i Općinskim upravama, te formiranjem zajedničkih osnova omoguće kvalitetnu podršku za odlučivanje Županu i Skupštini Županije.

U nastavku su prikazani i analizirani ostvareni Godišnji obračuni Proračuna Splitsko-dalmatinske županije za razdoblje od 2006.- 2008. godine, te Plan proračuna za 2009. godinu. Godišnji obračun sadrži Račun prihoda i rashoda, te Račun financiranja.

Tablica 33. Ostvareni Proračun Splitsko-dalmatinske županije u razdoblju od 2006.-2008. godine te Plan za 2009. godinu⁶⁰

Kt o.	Opis	Ostvarenje 2006	Index 2006/0 5	Ostvarenje 2007	Index 2007/06	Ostvarenje 2008	Index 2008/07	Plan 2009	Index 2009/0 8
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA									
6	Prihodi poslovanja	390.700.692,00	119,37	432.956.753,00	110,82	471.362.749,00	108,87	504.450.000,00	107,02
7	Prihodi od prodaje nefinansijske imovine	184.616,00	13,01	1.366.177,00	740,01	0,00	0,00	0,00	0,00
3	Rashodi poslovanja	329.326.198,00	118,16	367.979.902,00	111,74	408.001.694,00	110,88	434.334.475,00	106,45
4	Rashodi za nabavu nefinansijske imovine	56.789.068,00	108,90	62.799.230,00	110,58	59.541.575,00	94,81	53.400.525,00	89,69
Σ	Ukupan višak prihoda (6+7-3-4)	4.770.042,00	0,00	3.543.798,00	628,51	3.819.480,00	0,00	16.715.000,00	0,00
Σ	Ukupan manjak prihoda (6+7-3-4)	0,00	94,68	0,00	0,00	0,00	96,82	0,00	89,12
B. RAČUN ZADUŽIVANJA / FINANCIRANJA									
8	Primici od finansijske imovine i zaduživanja	6.385.765,00	122,38	5.835.315,00	91,38	9.976.260,00	170,96	6.750.000,00	67,66
5	Izdaci za finansijsku imovinu i otplate zajmova	5.502.000,00	69,98	18.533.629,00	336,85	22.839.041,00	123,23	23.465.000,00	102,74
Σ	Višak primitaka od finansijske imovine i obveza(8-5)	883.765,00	52,41	0,00	0,00	0,00	47,73	0,00	0,00
Σ	Manjak primitaka od finansijske imovine i obveza(8-5)	0,00	0,00	12.698.314,00	245,47	12.862.781,00	0,00	16.715.000,00	35,08
C.	UKUPNO PRIHODI I PRIMICI (6+7+8)	397.271.073,00	118,97	440.158.245,00	110,80	481.339.009,00	109,36	511.200.000,00	106,20
D.	UKUPNO RASHODI I IZDACI (3+4+5)	391.617.266,00	115,62	449.312.761,00	114,73	490.382.310,00	109,14	511.200.000,00	104,25
E.	VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA (C-D)	5.653.807,00	-	0,00	0,00	0,00	-	0,00	-
F.	MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA (D-C)	0,00	0,00	9.154.516,00	-	9.043.301,00	98,79	0,00	0,00
G.	VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA - PRENESENİ	26.307.220,00	84,61	31.961.027,00	121,49	22.806.512,00	71,36	0,00	0,00

⁶⁰ Izvor: Ministarstvo financija RH, Državna riznica, Sektor za pripremu proračuna/Odjel za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave 2009. godina

Iz prethodne tablice Godišnjeg obračuna Proračuna županije može se zaključiti:

- Prihodi poslovanja kao glavne stavke proračuna županije imaju tendenciju rasta i to prosječnu godišnju stopu rasta od **11,52%**.
- Rashodi poslovanja kao jedne od glavnih stavki proračuna bilježe stalnu tendenciju rasta uz prosječan rast od **11,81%**.
- Rashodi za nabavu nefinansijske imovine bilježe konstantan rast u promatranom razdoblju i to u prosjeku za **1,00%**.
- Prema računu zaduživanja i financiranja kategorija primitaka od finansijske imovine i zaduživanja u promatranom razdoblju bilježi rast za **13,10%**.
- Ukupni prihodi i primici u promatranom razdoblju bilježe prosječan rast od **11,33%**, dok je rast rashoda i izdataka u istom razdoblju nešto veći te iznosi **10,93%**.

2.4.3. Struktura administracije grada Makarske

Grad Makarska u svom samoupravnom djelokrugu obavlja **poslove od lokalnog značaja** kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima.

Prije svega potrebno je navesti zakone koji reguliraju područje lokalne i područne (regionalne) samouprave, a to su:

- **Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi** (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08),
- **Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave** (NN 117/93, 92/94, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08),
- **Zakon o područjima županija, općina i gradova u RH** (NN 86/06, 125/06, 16/07),
- **Zakon o proračunu** (NN 87/08),
- **Zakon o Gradu Zagrebu** (NN 62/01, 125/08), te

Europska povelja o lokalnoj samoupravi (koju je Republika Hrvatska 1997.godine ratificirala, te na taj način prihvatile načela utvrđena tom poveljom).

Gradsko vijeće grada Makarske je na sjednici održanoj 04. kolovoza 2009. godine donijelo Statut Grada Makarske.

Statutom Grada Makarske, kao temeljnim dokumentom, uređuje se:

- Opće odredbe;
- Obilježja Grada Makarske;
- Javna priznanja;
- Suradnja s drugim jedinicama lokalne i područne samouprave;
- Samoupravni djelokrug;
- Neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju;
- Tijela Grada makarske;

- Ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina;
- Upravna tijela;
- Javne službe;
- Mjesna samouprava;
- Imovina i financiranje grada Makarske;
- Akti Grada;
- Javnost rada;
- Sprječavanje sukoba interesa;
- Prijelazne i završne odredbe.

Temeljem članka 19. Statuta Grada Makarske, Grad Makarska je samostalna u odlučivanju u poslovima iz svog samoupravnog djelokruga, te **obavlja poslove lokalnog značaja** kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, i to osobito poslove koji se odnose na:

1. uređenje naselja i stanovanje,
2. prostorno i urbanističko planiranje,
3. komunalno gospodarstvo,
4. brigu o djeci,
5. socijalnu skrb,
6. primarnu zdravstvenu zaštitu,
7. odgoj i osnovno obrazovanje,
8. kulturu, tjelesnu kulturu i šport,
9. zaštitu potrošača,
10. zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
11. protupožarnu zaštitu i civilnu zaštitu,
12. promet na svom području te
13. ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Gradsko vijeće može tražiti od županijske skupštine Splitsko-dalmatinske županije, da Gradu Makarskoj uz suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove lokalne i područne (regionalne) samouprave, povjeri obavljanje određenih poslova koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj i promet i prometnu infrastrukturu ako dokaže da ima finansijske resurse za njihovo obavljanje.

Isto tako, odlukom Gradskog vijeća, neki od gore navedenih poslova mogu se delegirati na županiju odnosno mjesnu upravu.

Gradska tijela

Sve ovlasti i obveze koje proizlaze iz samoupravnog djelokruga Grada Makarske podijeljene su između Gradskog vijeća i upravnih tijela Grada.

Gradsko vijeće – predstavničko tijelo

Gradsko vijeće predstavničko je tijelo građana Grada Makarske i tijelo lokalne samouprave koje u okviru svojih prava i dužnosti donosi opće i druge akte te obavlja druge poslove u skladu s ustavom, zakonom i statutom. Gradsko vijeće sastoji se od 19 vijećnika.

Gradonačelnik – izvršno tijelo

Gradonačelnik Grada Makarske zastupa Grad Makarsku i nositelj je izvršne vlasti. Gradonačelnik provodi odluke Gradskog vijeća i odgovoran je vijeću za njihovo provođenje, vodi brigu o upravljanju gradskom imovinom i direktan je naredbodavac za izvršenje gradskog proračuna, usmjerava rad, upravnih tijela, daje punomoći za zastupanje Grada Makarske u pojedinim stvarima i obavlja poslove utvrđene zakonom, drugim propisima, Statutom i odlukama Gradskog vijeća.

2.4.4. Aktivno vođenje proračuna grada Makarske

2.4.4.1. Proračun Grada

Na temelju članka 128, Zakona o proračunu (NN br.87/08), članka 35. Zakon izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN br.33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08), te članka 36. Statuta Grada Makarske, Gradsko vijeće donosi godišnje proračune i/ili rebalanse proračuna.

Godišnjim proračunom **Gradsko vijeće** planira prihode i rashode Grada. Proračun je akt Grada kojim se procjenjuju njegovi prihodi i primici, te utvrđuju njegovi rashodi i izdaci za jednu godinu. Proračun donosi Gradsko vijeće prije početka slijedeće kalendarske godine, a ukoliko ne doneše, Vijeće mora donijeti Odluku o privremenom financiranju za razdoblje od tri mjeseca. Sve pokretne i nepokretne stvari, te imovinska prava koja pripadaju Gradu čine njezinu imovinu. Za izvršenje godišnjeg proračuna kao i za izvršenje godišnjeg proračuna u cjelini je odgovoran Gradonačelnik. Svrha proračuna je da odredi jasan, logičan plan za alokaciju resursa Grada programima pružanja esencijalnih javnih usluga, kao što su parkovi i rekreacija, javna sigurnost, održavanje i izgradnja ulica i mostova, te druge funkcije koje pružaju potporu sigurnom, zdravom i ugodnom okruženju zajednice. Kada je pravilno izrađen, proračun je sredstvo za službeno dokumentiranje finansijskih i programske smjernica Gradskog vijeća, tijela krajnje odgovornog za dobrobit zajednice. Proračun je višestruko značajan jer predstavlja:

1. Financijski plan,
2. Strateški dokument,
3. Pravni akt,
4. Vodič za postupke upravljanja Gradom,

Sredstva komunikacije s ukupnom javnošću koja sudjeluje ili u prihodovnoj ili u

rashodovnoj strani proračuna te ostalim interesnim skupinama.

2.4.4.2. Transparentni proračunski proces

Transparentni proračunski proces uključuje širok opseg aktivnosti ili modela koji se koriste u svrhu optimiziranja prikupljanja i korištenja proračunskih sredstava.

Transparentnost proračuna mogu osigurati slijedeće aktivnosti, a to su:

1. Proračunska poruka,
2. Javna tribina i
3. Proračun u malom.

Grad Makarska ne provodi javne tribine o proračunu niti izrađuje proračunske poruke i proračun u malom. Proračun je dostupan javnosti putem objava u glasniku Grada. Sjednice Gradskog vijeća se objavljuju u medijima svaki put prilikom njihova održavanja.

2.4.5. Financiranje javnih potreba

Prema funkcionalnoj klasifikaciji javnih izdataka općina, gradova i županija, postoji **12 skupina izdataka koji se financiraju iz proračuna lokalnih jedinica**. To su:

1. Opće javne (administrativne) usluge.
2. Javni red i sigurnosni poslovi.
3. Obrazovanje (predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje).
4. Zdravstvo.
5. Socijalna sigurnost i skrb.
6. Stambeno-komunalna djelatnost.
7. Rekreacija (šport), kulturna, vjerska i ostale djelatnosti.
8. Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov.
9. Rudarstvo, industrija i graditeljstvo.
10. Prijevoz i komunikacije.
11. Drugi ekonomski poslovi i usluge.
12. Izdaci koji nisu svrstani prema glavnim skupinama (kamate, transakcije u vezi s javnim dugom, troškovi izdavanja vrijednosnih papira).

U nastavku će biti prikazani ostvareni rashodi i izdaci Proračuna Grada Makarske za razdoblje od 2006.- 2008. te planirani rashodi i izdaci proračuna za 2009. godinu

Tablica 34. Ostvareni rashodi i izdatci Proračuna Grada Makarske za razdoblje od 2006.- 2008. te Plan proračuna za 2009. godinu⁶¹

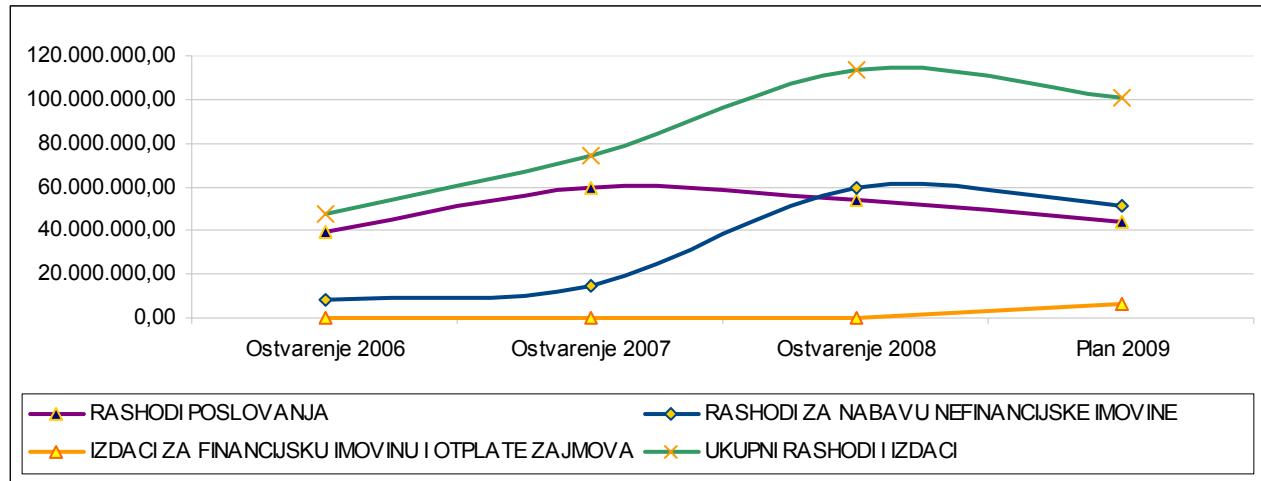
Kto.	Opis stavke	Ostvarenje 2006	Index 2006/0	Ostvarenje 2007	Index 2007/06	Ostvarenje 2008	Index 2008/0	Plan 2009	Index 2009/08
3	RASHODI POSLOVANJA	39.558.657,00	105,77	59.113.683,00	149,43	54.024.736,00	91,39	43.566.457,00	80,64
31	Rashodi za zaposlene	10.970.177,00	83,74	11.996.809,00	109,36	15.119.124,00	126,03	12.247.400,00	81,01
32	Materijalni rashodi	20.326.030,00	125,07	22.399.029,00	110,20	23.387.396,00	104,41	20.497.129,00	87,64
34	Finansijski rashodi	639.411,00	49,70	11.050.617,00	1.728,25	2.055.243,00	18,60	824.928,00	40,14
35	Subvencije	93.700,00	66,23	1.207.331,00	1.288,51	1.038.700,00	86,03	90.000,00	8,66
36	Pomoći dane u inozemstvo i unutar opće države	147.500,00	195,18	414.535,00	281,04	320.623,00	77,35	687.000,00	214,27
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	2.052.279,00	136,90	2.396.456,00	116,77	2.338.441,00	97,58	2.205.000,00	94,29
38	Ostali rashodi	5.329.560,00	105,61	9.648.906,00	181,05	9.765.209,00	101,21	7.015.000,00	71,84
4	RASHODI ZA NABAVU NEFINANSIJSKE IMOVINE	8.479.881,00	69,49	15.091.029,00	177,96	59.441.535,00	393,89	51.017.662,00	85,83
41	Rashodi za nabavu neproizvedene imovine	1.370.960,00	18,53	1.047.761,00	76,43	311.055,00	29,69	8.500.000,00	2.732,64
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne	5.807.994,00	137,20	12.534.248,00	215,81	57.870.514,00	461,70	40.574.000,00	70,11
43	Rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti	40.284,00	115,10	44.840,00	111,31	0,00	0,00	45.000,00	-
44	Rashodi za nabavu proizvedene kratkotrajne	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00	-
45	Rashodi za dodatna ulaganja na nefinansijskoj	1.260.643,00	234,96	1.464.180,00	116,15	1.259.966,00	86,05	1.898.662,00	150,69
5	IZDACI ZA FINANSIJSKU IMOVINU I OTPLATE	0,00	-	0,00	-	0,00	-	6.350.000,00	-
Σ	UKUPNI RASHODI I	48.038.538,00	96,84	74.204.712,00	154,47	113.466.271,00	152,91	100.934.119,00	88,96

Iz prethodne tablice je vidljivo da:

- rashodi poslovanja imaju tendenciju rasta u promatranom periodu od 2006.-2008. godine i to prosječnom godišnjom stopom rasta od **6,81%**, dok u ukupnim rashodima i izdacima sudjeluju u prosjeku s **62,00%**. Plan proračuna za 2009. godinu predviđa smanjenje rashoda poslovanja.
- rashodi za zaposlene u ukupnim rashodima poslovanja u promatranom periodu od 2006.-2009. godine sudjeluju u prosjeku s **26,03%** i variraju kroz godine, pokazujući tendenciju laganog rasta.
- materijalni rashodi poslovanja u promatranom periodu od 2006.-2008. godine imaju prosječnu godišnju stopu rasta od **6,83%**.
- Rashodi za nabavu nefinansijske imovine imaju tendenciju rasta u promatranom periodu i to u prosjeku **81,79%** dok u ukupnim rashodima i izdacima u prosjeku sudjeluju s **10,07%**. Unutar ovih rashoda najveći su rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (ceste i ostale građevinske objekte).

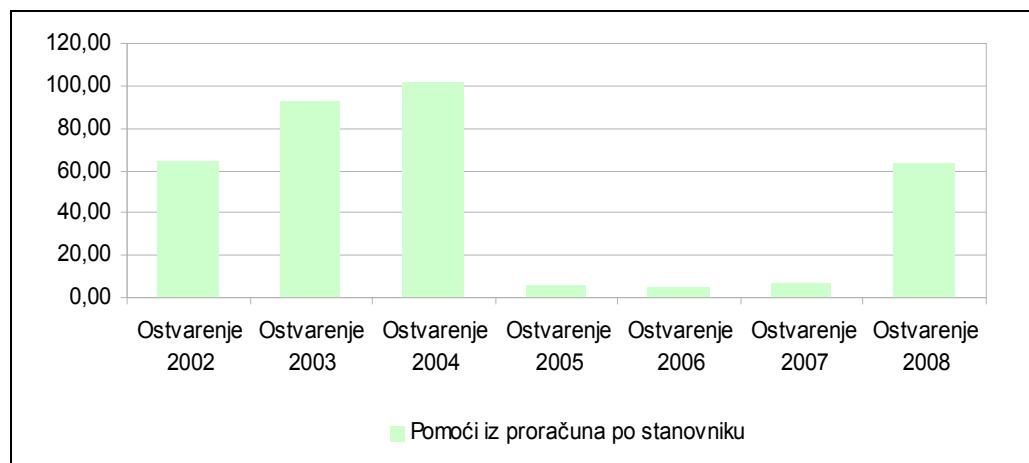
⁶¹ Izvor: Ministarstvo financija RH, Državna riznica, Sektor za pripremu proračuna/ Odjel za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave 2009. godina

Graf 8. Grafički prikaz strukture rashoda Grada Makarske od 2006. do 2008. godine s planom za 2009. godinu.⁶²

Obzirom da jedinice lokalne samouprave znatan dio svojih prihoda baziraju na potpori županijskog proračuna, u nastavku će biti prikazane „per capita“⁶³ primljene pomoći iz Proračuna Splitsko-dalmatinske županije u razdoblju od 2002.- 2008. godine.

Graf 9. Per capita primljene tekuće pomoći grada Makarske iz županijskog proračuna u razdoblju od 2002.-2008. godine⁶⁴

Cilj analize je bio pokazati veličinu spomenutih primljenih pomoći iz županijskog proračuna te ukazati na njihovu varijabilnost kroz godine. Obzirom da su sve primljene pomoći bile

⁶² Izvor: MINISTARSTVO FINANCIJA- RH, DRŽAVNA RIZNICA, Sektor za pripremu proračuna, Odjel za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, 2009. godina

⁶³ Per capita primljene pomoći su pomoći primljene po glavi stanovnika jedinice Grada Makarske

⁶⁴ Izvor: MINISTARSTVO FINANCIJA- RH, DRŽAVNA RIZNICA, Sektor za pripremu proračuna, Odjel za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, 2009. godina

tekuće pomoći, rezultat izračuna prosječne godišnje primljene tekuće „per capita“ pomoći Grada Makarske iz županijskog proračuna u gore navedenom razdoblju iznosi **48,70 kn/stanovniku**. Graf pokazuje velike varijacije iznosa primljenih tekućih „per capita“ pomoći iako bi ovi iznosi iz godine u godinu trebali biti sve veći ili bar konstantni.

2.4.5.1.Prihodi proračuna Grada Makarske

Grad ostvaruje prihode kojima u okviru svog samoupravnog djelokruga slobodno raspolaze. Prihodi Grada moraju biti razmјerni s poslovima koje obavljaju njegova tijela u skladu sa zakonom.

Prihodi Grada su:

- gradski porezi, pritez, naknade, doprinosi i pristojbe,
- prihodi od stvari u vlasništvu i imovinskih prava Grada,
- prihodi od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Grada , odnosno u kojima ima udjele ili dionice,
- prihodi od naknada za koncesije koje daje Gradsko vijeće,
- novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje propiše Gradsko vijeće u skladu sa zakonom,
- udio u zajedničkim porezima s Republikom Hrvatskom,
- sredstva pomoći i dotacija Republike Hrvatske predviđena državnim proračunom i
- drugi prihodi određeni zakonom.

U nastavku će biti prikazani ostvareni prihodi i primici Proračuna Grada Makarske za razdoblje od 2005.- 2007. te planirani prihodi i primici Proračuna za 2008. godinu.

Tablica 35. Ostvareni prihodi i primici Proračuna Grada Makarske za razdoblje od 2006.-2008. te Plan proračuna za 2009. godinu

Kto.	Opis	Ostvarenje 2006	Index 2006/05	Ostvarenje 2007	Index 2007/06	Ostvarenje 2008	Index 2008/07	Ostvarenje 2009
A. RAČUN PRIHODA I RASHODA								
6	Prihodi poslovanja	54.379.361,00	119,54	65.882.378, 00	121,15	73.055.602,00	110,89	69.879.365,00
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	659.777,00	500,43	3.243.194,0 0	491,56	4.995.596,00	154,03	604.116,00
3	Rashodi poslovanja	39.558.657,00	105,77	59.113.683, 00	149,43	54.024.736,00	91,39	55.872.379,00
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	8.479.881,00	69,49	15.091.029, 00	177,96	59.441.535,00	393,89	52.956.535,00
Σ	Ukupan višak prihoda (6+7-3-4)	7.000.600,00	-	0,00	0,00	0,00	-	0,00
Σ	Ukupan manjak prihoda (6+7-3-4)	0,00	0,00	5.079.140,0 0	-	35.415.073,00	697,27	38.345.433,00
B. RAČUN ZADUŽIVANJA/FINANCIRANJA								
8	Prinici od finansijske imovine i zaduživanja	0,00	0,00	2.244.222,0 0	-	34.598.962,00	1.541,69	30.000.000,00
5	Izdaci za finansijsku imovinu i otplate zajmova	0,00	-	0,00	-	0,00	-	4.077.649,00
Σ	Višak primitaka od finansijske imovine i obveza (8-5)	0,00	0,00	2.244.222,0 0	-	34.598.962,00	1.541,69	25.922.351,00
Σ	Manjak primitaka od finansijske imovine i obveza (8-5)	0,00	-	0,00	-	0,00	-	0,00
C	UKUPNI PRIHODI I PRIMICI (6+7+8)	55.039.138,00	105,83	71.369.794, 00	129,67	112.650.160,0 0	157,84	100.483.481,00
D	UKUPNI RASHODI I IZDACI (3+4+5)	48.038.538,00	96,84	74.204.712, 00	154,47	113.466.271,0 0	152,91	112.906.563,00
E	VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA (C-D)	7.000.600,00	291,12	0,00	0,00	0,00	-	0,00
F	MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA (D-C)	0,00	-	2.834.918,0 0	-	816.111,00	28,79	12.423.082,00
G	VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA - PRENESENI	0,00	-	4.633.958,0 0	-	1.799.038,00	38,82	982.929,00

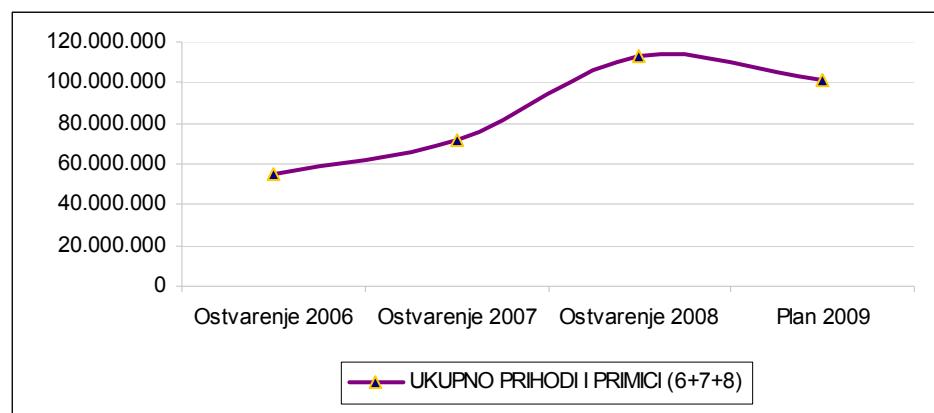
Izvor: Ministarstvo financija RH, Državna riznica, Sektor za pripremu proračuna/ Odjel za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave 2008. godina

Iz prethodne tablice je vidljivo da:

- prihodi poslovanja imaju tendenciju rasta u promatranom periodu od 2006.-2008. godine i to prosječnom godišnjom stopom rasta od **11,81%**, dok u ukupnim prihodima i primicima sudjeluju u prosjeku s **77,52%**.
- jednaki trend imaju i prihodi od poreza uz prosječnu godišnju stopu rasta od **13,38%**, dok u prihodima poslovanja u promatranom razdoblju u prosjeku sudjeluju s **56,82%**. Unutar ove stavke prihoda najviše su zastupljeni prihodi od poreza na imovinu, koji u prosjeku čine **39,9%** ove stavke prihoda.

- pomoći od subjekata unutar opće države imaju tendenciju izraženog rasta (276,13%) i u prosjeku čine **1,62%** prihoda od poslovanja.
- prihodi od imovine prikazuju prosječan rast u promatranom razdoblju koji iznosi **12,8%**. U sladu s tim oni variraju u promatranom periodu, međutim u prosjeku sudjeluju u prihodima poslovanja s **4,66%**.
- prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima sudjeluju u prihodima od poslovanja s udjelom od **34,34%**.
- Prihodi od prodaje nefinancijske imovine sudjeluju s ukupno **3,48%** u ukupnim prihodima i primicima, dok je udio primitaka od finansijske imovine i zaduživanja u ukupnim prihodima i primicima svega 0,13%.

Graf 10. Grafički prikaz ukupnih prihoda i primitaka Grada Makarske od 2006. do 2008. godine s planom za 2009. godinu.⁶⁵

Zaduživanje lokalne uprave i samouprave

Financiranje Grada Makarske definirano je Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i njegovim naknadnim izmjenama i dopunama.

Na temelju Zakona o proračunu (NN br.87/08), Ministar financija je donio Pravilnik o postupku zaduživanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i davanju jamstva jedinica područne (regionalne) samouprave (NN br.55/04):

- Jedinica lokalne samouprave se može zadužiti ako ispunjava uvjete iz odredbi Zakona o proračunu i Zakona o izvršavanju Državnog proračuna RH koje se odnose na zaduživanje i davanje jamstva u godini u kojoj se traži suglasnost za zaduživanje.
- Jedinica lokalne samouprave ne može se zadužiti za izvan-proračunske korisnike i/ili trgovačka društva osnovana u skladu sa Zakonom o komunalnom gospodarstvu.

⁶⁵ Izvor: Ministarstvo financija RH, Državna riznica, Sektor za pripremu proračuna/ Odjel za financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave 2008. godina

- Jedinica lokalne samouprave može dati jamstvo za investiciju koja se financira i ona mora biti planirana u proračunu za proračunsku godinu za koju se traži suglasnost za zaduživanje, te utvrđena u odluci o izvršavanju proračuna.
- Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje suglasnosti za zaduživanje jedinica lokalne samouprave za nabavu finansijskog kredita provodi postupak javne nabave u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi.

Grad Makarska se zadužio po dvije osnove i to kod:

1. Hrvatske banke za obnovu i razvoj, za potrebe izgradnje sportske dvorane na 9,25 godina do 31.05.2018. godine u ukupnom iznosu od 40.909.000,00 kn te
2. Hrvatske poštanske banke, za potrebe izgradnje sportske dvorane na 12 godina do 01.05.2021. godine u ukupnom iznosu od 30.000.000,00 kn.⁶⁶

2.4.6. Kreiranje interesnih partnerstava

2.4.6.1. Javno-privatno partnerstvo

Javno-privatno partnerstvo podrazumijeva suradnju Grada s partnerom iz privatnog sektora u realizaciji specifičnih projekata. Javno-privatna partnerstva mogu imati oblik ugovora o upravljanju, zakupu, koncesiji, konceptu "izgradnja-vođenje-prijenos", izravnoj privatizaciji ili složenijim poslovima, na primjer onima koji uključuju prodaju i nakon toga ponovno davanje u zakup istih prostora. Grad Makarska do sada nije realizirao projekte putem javno-privatnog partnerstva.

⁶⁶ Izvor: Grad Makarska upitnik 2010. godine

2.4.8.SWOT analiza institucija

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> Izrađena Internet stranica Grada s korisnim i ažuriranim informacijama o radu Grada Makarske, 	<ul style="list-style-type: none"> Nepostojanje sustava kvalitete (ISO) u procesima upravljanja gradskom administracijom; Nepostojanje programskog rješenja za upravljanje razvojem.
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> Utjecaj na povećanje prihoda Grada Makarske kroz povećanje gospodarske aktivnosti na području grada kroz daljnji razvoj turizma, Alternativno financiranje budućih projekata kroz različite modele kao što je model javno-privatnog partnerstva, Apliciranje razvojnih projekata Grada Makarske za sredstava iz Europske unije . 	<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljan angažman oko projekta za sufinanciranje od strane EU te nekorištenje alternativnih modela financiranja jedinice lokalne samouprave.

2.5. Prostorno uređenje

Uz informacije dobivene od strane nadležnih odjela u strukturi gradske uprave, u strukturnoj analizi prostornog uređenja grada Makarske, korišteni su i podaci iz **usvojenog Prostornog plana uređenja Grada Makarske**. Korištenje Prostornog plana Grada u ovoj analizi osigurava usklađenost s osnovnim konceptom upravljanja prostorom u gradu Makarskoj i temelj za daljnje korake u izradi Programa ukupnog razvoja grada Makarske.

Prostornim planom uređenja Grada prikazana je ocjena stanja te su definirani ciljevi prostornog uređenja kroz značaj i posebnosti prostora, mogućnosti i ograničenja razvoja prostorno-gospodarske strukture Grada i njegovih dijelova, temeljem kojih je utvrđena koncepcija budućeg prostornog uređenja.

2.5.1. Uvod

Prostorni plan uređenja Grada Makarske predstavlja temeljni planski, a zakonom i **obvezatni dokument** prostornog uređenja Grada Makarske. Prostorni plan utvrđuje uvjete za uređenje gradskog područja, određuje svrhovito korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i sanaciju građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša te zaštitu spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode u gradu. Prostorni plan sadrži osnove razvitka u prostoru, ciljeve prostornog uređenja, namjenu prostora, mjerila, smjernice, mjere i uvjete za korištenje, zaštitu i uređivanje prostora, te druge elemente od važnosti za područje grada.

Prostornim planom uređenja Grada Makarske dana je ocjena stanja i definirani su ciljevi prostornog uređenja kroz značaj i posebnosti prostora, mogućnosti i ograničenja razvoja prostorno-gospodarske strukture Grada i njegovih dijelova, temeljem kojih je utvrđena koncepcija budućeg prostornog uređenja.

2.5.2. Postupak prostornog uređenja

Postupak prostornog planiranja utvrđen je Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN. br. 76/07.).

Isto tako, zakonom je propisano poštivanje plana višeg ranga pri izradi određenog planskog dokumenta, što u praksi znači da se smjernice prostornog uređenja grada Makarske moraju preklapati s onima Splitsko-dalmatinske županije, kao veće ustrojstvene cjeline.

Postupak javnog planiranja ne uključuje samo „struku“, tj. ljudi sa specifičnim znanjima i iskustvima određenom području, nego i širu javnost. Sukladno tome, zakonodavac je velik značaj dao **javnoj raspravi** koja bi trebala iznjedriti dodatne prijedloge i inicijative, koje često znaju unaprijediti funkcionalnost samog Prostornog plana. Način i postupak provođenja javne rasprave propisan je Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN. br. 101/98.). Po usvajanju plan se objavljuje u Službenim stranicama i stupa na snagu s utvrđenim datumom.

2.5.3. Postupak provedbe prostornih planova

Osnovni dokumenti prostornog uređenja su:

- Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske;
- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske;
- Prostorni plan područja posebnih obilježja;
- Prostorni planovi nacionalnih parkova i parkova prirode;
- Prostorni plan županije i Prostorni plan Grada Zagreba;
- Prostorni planovi uređenja velikog grada, grada ili općine;
- Odluka o građevinskom području;
- Urbanistički plan uređenja;
- Detaljni plan uređenja.

Prostorni plan županije

Prostorni plan županije razrađuje načela prostornog uređenja i smjernice Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, te na temelju udjela u širim prostornim sustavima i značajkama obuhvaćenog područja određuje ciljeve i koncepciju prostornog razvoja, planiranu prostornu strukturu, organizaciju iskorištenje prostora županije.

Prostorni plan uređenja Grada

Prostorni plan uređenja Grada sadrži i razrađuje koncepciju uređenja prostora i odredbe prostornog plana županije razgraničenjem prostora prema namjeni i drugim obilježjima, te pobližim određenjem drugih elemenata određenih tim planom.

Urbanistički plan uređenja

Urbanistički plan uređenja detaljnije određuje prostorni razvoj naselja ili dijela naselja s osnovom prostornih i funkcionalnih rješenja, uvjeta i oblikovanja pojedinih prostornih cjelina naselja. Urbanistički plan uređenja donosi se obvezno za neizgrađene dijelove građevinskog područja naselja i neizgrađena izdvojena građevinska područja izvan naselja te za dijelove tih područja planiranih za urbanu obnovu.

Detaljni plan uređenja

Detaljni plan uređenja detaljno razrađuje odredbe plana višeg reda, te u svrhu svoje provedbe sadrži lokacijske uvjete za sve zahvate u prostoru, te druge uvjete i mjere od važnosti za realizaciju planiranog uređenja prostora te zaštitu okoliša, prirode, krajobraza, kulturnih dobara i drugih vrijednosti prostora.

Prostorni plan Grada Makarske

Prostorni plan Grada Makarske je donesen i isti se može u cijelosti preuzeti na Web stranicama Grada Makarske.

Prostorni plan Grada Makarske operativno provodi Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji sa sjedištem u Splitu, koji zaprima zahtjeve za izdavanje i izdaje lokacijske i građevinske dozvole u skladu s utvrđenim planom.

Lokacijska dozvola je dokument koji se izdaje na temelju dokumenta prostornog uređenja te posebnih zakona i propisa donesenih na temelju tih zakona, a određuje uvjete prema kojima će se provesti zahvat u prostoru – pod kojim se mora izraditi tehnička dokumentacija, odnosno prema kojoj će se graditi. Postupke izdavanja lokacijske dozvole uređuje Zakon o prostornom uređenju (NN.br. 76/07), sukladno kojemu se lokacijska dozvola izdaje za:

- sve građevine čija je građevinska (bruto) površina veća od 400 m;
- zgrade za obavljanje isključivo poljoprivrednih djelatnosti čija je građevinska (bruto) površina veća od 600 m.

Građevna dozvola je dokument na temelju kojega se može započeti gradnja građevine. Njima se utvrđuje da je glavni, odnosno idejni projekt izrađen u skladu s propisima i utvrđenim uvjetima koje mora ispunjavati građevina na određenoj lokaciji te da su ispunjeni svi potrebni preduvjeti za gradnju. Postupke izdavanja građevne dozvole uređuje Zakon o gradnji (NN. br. 76/07). Parcelacija građevinskog zemljišta u svrhu osnivanja građevinske čestice provodi se u skladu s lokacijskom dozvolom ili Detaljnim planom uređenja ako se na čestici predviđaju zahvati u prostoru.

Parcelacija zemljišta unutar granica građevinskog područja i parcelacija građevinskog zemljišta izvan granica tog područja, može se provoditi samo u skladu s rješenjem o uvjetima građenja, lokacijskom dozvolom, rješenjem o utvrđivanju građevne čestice i detaljnim planom uređenja. Parcelacija zemljišta izvan granica građevinskog područja radi povećanja građevne čestice unutar granice građevnog područja nije dopuštena.

2.5.4. Upravljanje korištenjem zemljišta

Građevinska područja naselja predstavljaju direktni odraz dosadašnjeg razvitka, te osiguranja novih površina za buduće potrebe proširenja naselja i gospodarstva.

Građevinska područja su u okviru prostornog Plana utvrđena kao prostori za razvoj i uređenje površina naselja, te prostori za razvoj i uređenje područja izdvojene namjene izvan naselja.

2.5.4.1. Korištenje i namjena prostora grada Makarske

Prostorni plan uređenja Grada Makarske obuhvaća **80,57 ha** i slijedećom tablicom prikazati će se osnovni podaci o stanju u prostoru.

Tablica 36. Osnovni podaci o stanju u prostoru na području grada Makarske⁶⁷

⁶⁷ Prostorni plan uređenja grada Makarske

GRAD MAKARSKA	Površina	
	km ²	%
Grad Makarska Ukupno	88,57	100,00%
Površina mora	50,63	57,16%
Park prirode Biokovo	25,36	28,63%
Kopneno područje Makarska:	12,56	14,18%
naselje Makarska	9,86	11,13%
naselje Veliko Brdo	2,70	3,05%

Osnovna namjena površina područja grada Makarske sastoji se od:

- površine naselja,
- površine izvan naselja za izdvojene namjene,
- poljoprivredne površine,
- šumske površine,
- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište,
- ostale površine (zaštićena prirodna baština te more i morska obala)

Slijedi **prikaz površina i njihovih udjela** u ukupnoj površini grada Makarske.

Tablica 37. Prikaz prostornih pokazatelja na području grada Makarske⁶⁸

Grad Makarska	Ukupno ha	% od kopnene površine grada (1256.79 ha)
ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA		
Građevinska područja na području grada Makarske	424.41	33.77
Izgrađeni dio građevinskog područja naselja	335.01	26.65
Građevinsko područje izdvojene namjene planirano:	106.00	8.43
ugostiteljsko turistička namjena	99.40	7.91
ugostiteljsko -turistička namjena pretežito sportsko-rekreativnog obilježja	6.60	0.52
Obradive poljoprivredne površine	293.52	23.35
Šumske površine - zaštićene i zaštićene postojeće	217.79	17.33
Šumske površine - zaštićene i zaštićene planirane	49.10	3.91
Ostale poljoprivredne i šumske površine	110.58	8.80
Ostale površine izvan građevinskog područja - postojeće	14.89	1.18
Ostale površine izvan građevinskog područja - planirane	40.50	3.23
GRAD MAKARSKA - uže gradsko područje	1256.79	100.00
ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA		
Grad Makarska	1256.79	14.19
ZAŠTIĆENE CJELINE		
Zaštićena prirodna baština - Park prirode Biokovo	2536.83	28.64
KORIŠTENJE RESURSA		
More	5063.74	57.17
Morska obala	10.59	
GRAD MAKARSKA UKUPNO	8857.36	100.00

Isto tako, potrebno je napomenuti da se Prostornim planom uređenja Grada Makarske razgraničuje se prostor **prema namjeni na:**

⁶⁸ Prostorni plan uređenja grada Makarske

1. površine naselja

1.1. izgrađeni i neizgrađeni dio (naselje Makarska s izdvojenim dijelovima naselja Kuk, Puharići, Makar, Mlinice i Kotišina; naselje Veliko Brdo s izdvojenim dijelovima naselja Baškovići, Matići i Rusendići)

1.2. površine gospodarske namjene (područje Volicije),

2. površine izvan naselja - građevinsko područje za izdvojene namjene:

2.1. površina za ugostiteljsko - turističku zonu (područje Biloševac),

2.2. površina za ugostiteljsko - turističku zonu pretežito sportsko - rekreativnog obilježja (područje Platno),

3. poljoprivredne površine,**4. šumske površine,****5. vodne i morske površine,****6. površine infrastrukturnih sustava,**

7. zaštićene površine (Park prirode Biokovo i površine značajnih krajobraza (područje Vepric - Ždrilo - Baškovići, kanjon Vrutak, poluotok Osejava, poluotok Sv. Petar),

8. područje kultiviranog krajolika podno Biokova,**9. ostale površine (poljoprivredne i šumske),****10. rezervirana površina za novo groblje Sv. Andrija.****2.5.4.2. Uvjeti za uređenje prostora**

S obzirom na uvjete za uređenje prostora mogu se razlikovati prostori koji su različiti prema svojoj kategoriji u skladu s tim razlikujemo⁶⁹:

Građevine od važnosti za Državu i Županiju određene su na temelju Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije te se dijele na prometne, energetske, vodne i proizvodne građevine;

Građevinska područja naselja koja obuhvaćaju naselja Makarska ukupne površine 377,08 ha i Veliko Brdo ukupne površine 47,33 ha.

Površine izvan naselja izdvojene namjene podrazumijevaju površine na kojima se planiraju određene funkcije, koje nemaju obilježja naselja. Na površinama izvan naselja ne smije se planirati stanovanje. Površine izvan naselja za izdvojene namjene čini izdvojeno građevinsko područje površine 99,40 ha ugostiteljsko - turističke namjene na području Biloševca te izdvojeno građevinsko područje površine 6,60 ha ugostiteljsko - turističke namjene pretežito sportsko - rekreativnog obilježja na području Platno (T5).

Izgrađene strukture van naselja koje se mogu odnositi na izgradnju poljskih kućica, staklenika i pratećih sadržaja, građevine na poljoprivrednom zemljištu koje mogu biti u obliku stambeno-gospodarskih kompleksa, prometne, energetske, komunalne infrastrukture i sl..

2.5.5. Prilagodbe i unapređenja fizičke infrastrukture

⁶⁹ Prostorni plan uređenja grada Makarske

Obavljanje komunalnih djelatnosti najčešće uključuje sljedeće vrste poslova:

- opskrba pitkom vodom;
- odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda;
- opskrba plinom;
- opskrba toplinskom energijom;
- prijevoz putnika u javnom prometu;
- održavanje čistoće;
- odlaganje komunalnog otpada;
- održavanje javnih površina;
- održavanje nerazvrstanih cesta;
- tržnice na malo;
- održavanje groblja i krematorija te obavljanje pogrebnih poslova;
- obavljanje dimnjačarskih poslova;
- javna rasvjeta.

2.5.5.1. Vodno-gospodarski sustav

Cijela Makarska rivijera te grad Makarska zaključno sa Zaostrogom opskrbuje se vodom iz regionalnog vodovoda Makarskog primorja. Za opskrbu vodom zaduženo je komunalno poduzeće «Vodovod d.o.o.» Makarska je do sada koristilo vodu iz vodostana „Kraljevac“ na rijeci Cetini. Isto tako u budućnosti se planira nova lokacija crpnog postrojenje i u Nejasmićima, oko 1.500 m sjeverozapadno od postojećeg zahvata u vodostanu „Kraljevac“.

Problemi s opskrbom vode uvjetovani su povećanom potrošnjom vode i potencijalnom opasnošću od požara u ljetnim mjesecima. Na području grada Makarske postoje ograničenja vezana za opskrbu vodom i to u naselju Veliko Brdo. Isto tako, naselje Puharić i Kotišina nisu priključeni na vodoopskrbni sustav te svoje potrebe za vodom rješavaju putem individualne vodospreme.

Grad Makarska ima i dodatne količine vodoopskrbe na izvorištima Vepric i Vrutak. Međutim, potrebno je njihova stalna rekonstrukcija te redovito održavanje. Također se zbog povećane potrošnje vode planira izgradnja cjevovoda Zadvarje – Zaostrog te izgradnja novog sustava vodoopskrbe za ugostiteljsko-turističku zonu Biloševac.

Izrada cjevovoda za naselja Veliko brdo i Puharice je završena, dok su u različitim fazama realizacije i projekti čija je svrha rješavanje problema veznih za vodoopskrbu, prikazani su u dolje navedenoj tablici.

Tablica 38. Stanje projekta vezanih za rješavanje problema vodoopskrbe⁷⁰

⁷⁰ Pitanja za Hrvatske vode, Grad Makarska

Područje/Naselje	Faza u kojoj se nalazi projekt
Kotišina	Izrađen idejni projekt
Požare	Idejni projekt u izradi
Biloševac	Idejni projekt u izradi

2.5.5.2.Komunalni sustav

Kanalizacijski sustav Makarske sastoji se od istočnog i zapadnog podsustava. Istočnim se podsustavom, od poluotoka Osejeva sustavom glavnih i sekundarnih gravitacijskih kolektora uz prepumpavanje preko CS Marineta, otpadne vode prikupljaju i odvode do CS Pliščevac. Zapadnim se podsustavom, od područja Biloševac sustavom glavnih i sekundarnih gravitacijskih kolektora uz prepumpavanje preko CS Ratac, otpadne vode prikupljaju i odvode do CS Pliščevac..

Potrebno je napomenuti da je za ugostiteljsko - turističku zonu Biloševac te sportsko-rekreacijsko područje Platno potrebna nova kanalizacijska mreža. Za planiranu ugostiteljsko - turističku zonu Biloševac i Platno predviđaju se novi uređaj za obradu otpadnih voda s podmorskim ispustom.

Isto tako, za naselje Veliko Brdo planirana je izgradnja sustava za odvodnju otpadnih voda i njihovo povezivanje na sustav odvodnje otpadnih voda grada Makarske.

2.5.5.3.Energetski sustav

Ocjena postojećeg stanja

Na području grada Makarske prolaze dva županijska dalekovoda i to: dalekovod 110 kV u duljini od 6,8 km i dalekovod 35 kV u duljini od 7,8 km. Postojeći elektroopskrbni sustav grada Makarske 100%-tnu pokrivenost kućanstava električnom energijom. Isto tako, na području grada ne postoje problemi s opskrbom električnom energijom.

Nekonvencionalni izvori energije

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Strategiji energetskog razvitka prioriteti su **štednja i racionalno korištenje energije**, uključivo i razvoj svih domaćih izvora energije. U to su uključeni i tzv. nekonvencionalni izvori energije - energija sunca, vjetra i bioenergija (biopljin). Karakteristika tih izvora je niska gustoća i nestabilnost energetskog dotoka, što ih čini neprimjerenima za uključenje u postojeće konvencionalne energetske sisteme, zbog čega oni za sada imaju alternativni karakter. Veća mogućnost primjene je u individualnim stambenim objektima za pripremu sanitarnе tople vode čime su moguće velike uštede električne energije i tekućih goriva, te perspektivno dobivanje el. energije (fotovoltnom konverzijom) za manje potrošače.

Na području grada Makarske ne postoje nekonvencionalni izvori energije, niti plan uvođenja alternativnih izvora energije ili studija korištenja istih.

2.5.5.4. Plino-opskrba

Na području grada Makarske trenutno nema izgrađenih plinovodnih sustava, niti postoji studija rješenja plinofikacije na području grada.

2.5.5.6. Promet

Promet na području grada Makarske promatrati će se u kontekstu cestovnog i pomorskog prometa kroz njihove glavne odrednice, prednosti i nedostatke kao i potencijalna ograničenja.

Cestovni promet

Na području grada Makarske u oblasti cestovnog prometa izvedene su slijedeće značajnije prometnice:

- Dio državne ceste D8, Baška Voda – Tučepi;
- Državna cesta D411, Makarska (D8) – trajektna luka;
- Dio državne ceste D512, Makarska – Ravča;
- Županijska cesta Ž6196;
- Županijska cesta Ž6197.

Održavanje navedenih prometnica obavlja se godišnjem programu redovnog i izvanrednog održavanja. Osnovni nedostaci u postojećoj cestovnoj mreži su u slaboj opremljenosti i izgrađenosti poprečnih profila pojedinih prometnica državnih i županijskih cesta.

Isto tako, državne ceste na području grada Makarske izgrađene su obično kao vanjske ceste bez potrebnih pješačkih hodnika i biciklističkih staza te povećanje tranzitnog prometa na njima posebno pridonosi smanjenju sigurnosti prometa. Na taj način je neorganizirano gospodarenje prostorom je dovelo do radikalnog smanjenja mogućnosti uspostave racionalnog prometnog sustava.⁷¹

Problem u cestovnoj infrastrukturi predstavlja i nedostatak parkirališnih mjesta. Računajući s minimalnim normativom 1 parkirno mjesto na 3 stanovnika u Makarskoj već odavno nedostaju parkirališta i garaže.

Promet je ograničen i postojanjem tzv. „uskih grla“ u cestovnoj infrastrukturi koja su prikazana u dolje navedenoj tablici.

Tablica 39. Ograničenja u cestovnoj infrastrukturi na području grada Makarske⁷²

⁷¹ Izvješće o stanju u prostoru Grada Makarske

⁷² Pitanja za Hrvatske ceste, Pitanja za Županijsku upravu cesta; Grad Makarska

Problem u cestovnoj infrastrukturi - "uska grla"	Dio godine u kojem je naglašen problem
Trejektna luka	Ljetni mjeseci
Pješači semafor "Studenac"	Ljetni mjeseci
Ulaz i svetište Veprić	Tokom cijele godine
Prolaz kroz Makarsku	Tokom cijele godine
Križanje D/8 i D/411	Tokom cijele godine
Križanje D/8 i D/512	Tokom cijele godine
Problem u cestovnoj infrastrukturi uzrokovani prirodnim utjecajima	Dio godine u kojem je naglašen problem
Erozije tla dionica D/8	Više puta godišnje (jesen, proljeće)
Udari vjetra dionica D/8	Više puta godišnje (jesen, proljeće)

Vezano za cestovnu infrastrukturu potrebno je napomenuti da postoji plan izgradnje i rekonstrukcije glavnih prometnica unutar slijedećih 5 godina koji je povezan za problem deniveliranog križanja na istočnom ulazu u grad Makarsku.

Pomorski promet

U gradu Makarskoj nalazi se luka otvorena za javni promet s trajektnim pristaništem za trajektni promet na relaciji Makarska - otok Brač (Sumartin).

Problem trajektne luke očituje se u nedostatku lučkih kopnenih površina. Naime, posebno u sezoni cjelokupan pomorski promet točnije promet vozila usmjerenih na trajekte odvija se na gradskim ulicama i javno-prometnim površinama u središtu grada, što otežava kolni i pješački gradski promet. Istovremeno luka nije opremljena sadržajima za komforntno putovanje putnika.⁷³

Potrebno je naglasiti da Prostornim planom nije ponuđeno adekvatno rješenje problema luke otvorene za javni promet u središtu grada.

⁷³ Izvješće o stanju u prostoru Grada Makarske

2.5.6. SWOT analiza prostornog planiranja

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> Donesen Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije Donesen je Prostorni plan uređenja Grada Makarske Uspješna koordinacija državnih, županijskih, i gradskih institucija prostornog planiranja <p>Vodoopskrba</p> <ul style="list-style-type: none"> Sadašnja vodoopskrba grada Makarske zadovoljava potrebe stanovništva za pitkom vodom <p>Komunalni sustav</p> <ul style="list-style-type: none"> Za naselje Veliko Brdo planira se izgradnja sustava za odvodnju otpadnih voda i njihovo povezivanje na sustav odvodnje otpadnih voda grada Makarske <p>Elektroopskrba</p> <ul style="list-style-type: none"> Postojeći elektroopskrbni sustav grada Makarske 100%-tну pokrivenost kućanstava električnom energijom (ne postoje problemi s opskrbom električnom energijom) <p>Promet</p> <ul style="list-style-type: none"> Postojanje Plana izgradnje i rekonstrukcije glavnih prometnica unutar sljedećih 5 godina 	<ul style="list-style-type: none"> Ne postoji plinofikacija na području JLS-a kao ni studija rješenja plinofikacija na području grada Makarske <p>Vodoopskrba</p> <ul style="list-style-type: none"> Povećana potrošnjom vode i potencijalna opasnost od požara u ljetnim mjesecima <p>Komunalni sustav</p> <ul style="list-style-type: none"> Za područje ugostiteljsko - turističku zonu Biloševac i sportsko-rekreacijsko područje Platno potrebna je nova kanalizacijska mreža <p>Elektroopskrba</p> <ul style="list-style-type: none"> Na području grada Makarske ne postoje nekonvencionalni izvori energije, niti plan uvođenja alternativnih izvora energije ili studija korištenja istih <p>Promet</p> <ul style="list-style-type: none"> Prometna ograničenja („uska grla“ u prometu, nedostatak parkirališnih mjesta, ograničena sigurnost pješaka i sl.) Prometna ograničenja vezana za pomorski promet (nedostatak lučkih kopnenih površina) Prometna ograničenja povezana s pomorskom lukom (nedostatak lučkih kopnenih površina, promet vozila usmjeren luci otežava gradski promet) Prostornim planom nije ponuđeno adekvatno rješenje problema luke otvorene za javni promet u središtu grada
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> Iskorištavanje resursa iz fondova Europske Unije 	

3.STRATEGIJA RAZVOJA GRADA MAKARSKE

Razrađena Strategija razvoja Grada Makarske nalazi se u **Prilog-u 1 – „Strategija razvoja Grada Makarske“**

4. RAZVOJNI PROJEKTI GRADA MAKARSKE

Razrađene Mjere iz Strategije razvoja Grada Makarske nalaze se u **Prilog-u 2 – „Razvojni projekti Grada Makarske“**.

5. POSTUPAK PRAĆENJA I AŽURIRANJA PROVEDBE PUR-A

U ovom poglavlju navode se načini praćenja, kontrole i ažuriranja izrađenog Programa ukupnog razvoja Grada Makarske.

Nužnost svega prethodno navedenoga uvjetovana je dinamikom i brzinom gospodarskih promjena kako na regionalnom tako i na nacionalnom planu. Revidiranjem Programa ukupnoga razvoja postiže se fleksibilnost u promjenjivim gospodarskim kretanjima.

5.1. *Uvod*

Posljednji korak u izradi Programa ukupnog razvoja je:

- **provođenje,**
- **praćenje i**
- **ažuriranja izrađenog programa.**

Test Programa je samo njegovo provođenje.

Postoje 3 razine praćenja Programa ukupnog razvoja:

1. Prva razina praćenja je praćenje **provođenja** programa (prioritetnih i ostalih mjera tj. projekata iza Akcijskog operativnog plana) i ažuriranje sažetka provođenja aktivnosti

Tim ljudi koji je zadužen za praćenje Programa ukupnog razvoja pomno prati razvoj situacije vezano za provođenje PUR-a. Odnosno prati u kojoj se mjeri podudaraju planovi iz PUR-a sa stvarnom situacijom na terenu. Takvo praćenje podrazumijeva stupanj usklađenosti aktivnosti poduzetih prema Programu ukupnog razvoja, promjene u procjeni troškova ili rasporeda, zatim uključuju razloge tih promjena te njihov očekivani utjecaj na provođenje programa. Ukoliko dođe do bilo kakve od spomenutih promjena, kao i promjena u raspodjeli odgovornosti za provođenje programa, takve promjene se evidentiraju.

Kada tim zadužen za praćenje uoči značajnije razlike između planiranog i stvarnog provođenja programa, njegov zadatak je pojasniti **kako i zašto** je došlo do tih razlika. Odgovorni za provođenje određenih projekata također trebaju reći timu zaduženom za praćenje na koji način očekuju da se nastavi s provođenjem programa te opisati sve promjene koje bi mogле poboljšati provođenje programa.

2. Druga razina praćenja se odnosi na praćenje do koje faze je projekt došao, kao i testiranje same logike projekta. Postavlja pitanje – „Dovodi li projekt do očekivanih rezultata tj. ostvarenja svrhe projekta? Praćenjem se ocjenjuje uspjeh očekivanih rezultata jer upravo ti ishodi povezuju projekte s vizijom programa razvoja.

Praćenje rezultata provedenih mjera/projekata postavlja pitanje – da li je mjera/projekt

postigao **očekivane rezultate** opisane u matrici projekta? Pomažu li ostvareni rezultati, ako su ostvareni, u ostvarivanju svrhe projekta? I konačno, da li svrha projekta pridonosi postizanju cilja projekta?

Ako se pri praćenju rezultata programa utvrđi da ono ne dovodi do očekivanih rezultata, jasno će se pomoći rezultata u matrici moći zaključiti **gdje** je problem nastao? A zatim se utvrđuje i **zbog čega** je problem nastao?

Grupa zadužena za praćenje rezultata projekata mora **pronaći razloge zbog kojih** projekt nije doveo do željenih rezultata kako bi znala na pravi način reagirati.

Jedino kada se problem pravilno definira može se pronaći učinkovito rješenje. Projekti također mogu imati i nepredviđene negativne rezultate koje je potrebno istražiti.

3. Treća razina praćenja postavlja pitanje – „Da li se okolina promijenila tako da to utječe na izbor kritičnih tijela, projekata i tijela zaduženih za provođenje projekata u Programu ukupnog razvoja?

Dakle iz navedenog je vidljivo da su prva i druga razina praćenja usmjerene na pitanje **kako** se projekt provodi, dok treća faza praćenja postavlja i razmatra pitanje **treba li se uopće nastaviti s primjenom projekta**.

Ovakvo praćenje nalaže slijedeća pitanja:

- Nastavlja li ta intervencija rješavati kritička pitanja?
- Je li to pitanje još uvijek kritično za ostvarivanje vizije gospodarske budućnosti zajednice?
- Je li korist od programa i dalje opravdava eksploataciju resursa potrebnih za njegovo provođenje?
- Je li zbog provedbe projekta bilo ikakvih nepredviđenih, negativnih posljedica?
- Jesu li relevantne organizacije i subjekti uključeni u provođenje programa?

U slučaju da su se pojavile određene promjene u situaciji na terenu bilo u socijalnom ili ekonomskom pogledu, odnosno bilo koji događaji koji značajnije mijenjaju prethodnu situaciju, vjerojatno će biti potrebne veće promjene. Tim zadužen za praćenje će zatražiti da se PUR odnosno njegovi dijelovi na koje se odnose spomenute promjene osvježe izradom novih preporuka u rješavanju kritičkih pitanja. Ako se međutim okolina tako značajno promijenila da se kritička pitanja moraju redefinirati, možda je vrijeme da se ponovi cjelokupan postupak izrade Programa ukupnog razvoja.

Odgovornost za praćenje i ažuriranje Programa ukupnog razvoja može snositi lokalna samouprava, dio ili čitava radna skupina Programa razvoja ili neko drugo tijelo kao što je Agencija za lokalni gospodarski razvoj. U idealnom slučaju tim zadužen za praćenje uključivati će predstavnike lokalne samouprave, poslovne zajednice, nevladinog sektora, ostale koji su bitni za provođenje PUR-a i naravno čelnike tijela za lokalni gospodarski razvoj.

5.2.Odgovornost za provedbu PUR-a

Opća i viša odgovornost provedbe ovog programa pripada gradu Makarskoj.

5.2.1.Postupci upravljanja

Institucionalne strukture za upravljanje i provedbu Programa ukupnog razvoja je grad Makarska, a za upravljanje i provedbu **pojedinih projekata tj. mjera** unutar programa je **Jedinica za upravljanje projektima** i sve ostale institucije koje će imenovati grad Makarska po pojedinim projektima.

5.2.2.Praćenje i ocjenjivanje

Ovaj program podložan je praćenju i nadopuni od strane Gradskog vijeća i Radne skupine koja je formirana u procesu stvaranja programa. Popis članova radne skupine nalazi se u prilogu ovog dokumenta i sastavljena je od predstavnika **lokalnih sudionika**. Radna skupina će se sastajati svakih **6 (šest) mjeseci** u svrhu evaluacije i monitoringa programa.

Prvi sastanak bit će održan **šest mjeseci od dana prihvatanja ovog programa** od strane Gradskog vijeća.

Na prvom sastanku grad Makarska će predložiti radnoj skupini formiranje manjih timova po strukovnoj pripadnosti (zdravstvo, školstvo, gospodarstvo...) koji bi osmišljavali načine unapređenja pojedinih projekata i tako pridonijeli svojom stručnošću razvoju općine.

Grad Makarska će dinamikom ovdje predviđenom osigurati prostor i obavijestiti članove radne skupine najmanje 15 dana unaprijed o održavanju sastanka. Predstavnici Grada će prezentirati radnoj skupini rezultate postignute u proteklom periodu, a timovi radne skupine iznijeti svoje prijedloge unapređenja strategije. Radna skupina će ocijeniti provedbu programa te uz nadzor stručne osobe sastaviti zapisnik. **Zapisnici** su javni dokument jednako kao i sam **Program**.

Zaključci, primjedbe i ocijene Radne skupine služit će za nadopunu i prilagodbu ovog Programa, kao i za nadzor provođenja programa.

5.2.3.Organizacija i jamčenje tijeka informacija i razmjene informacija

Grad Makarska jamči razmjenu informacija o provedbi ovog plana i to prema Radnoj skupini putem dogovorenih sastanaka, a prema javnosti **putem medija, web stranica i pojedinačnih sastanaka**.

6. POPIS TABLICA; GRAFIKONA I SLIKA

Tablica 1. Raspodjela stanovništva i radnog kontingenta na području Splitsko-dalmatinske županije	12
Tablica 2: Gradovi i Općine na području Splitsko-dalmatinske županije	13
Tablica 3. Opći podaci o gradu Makarskoj	14
Tablica 4. Opći demografski podaci stanovništva na području grada Makarske	15
Tablica 5. Broj obrtnika prema pojedinim djelatnostima	16
Tablica 6. Struktura trgovачkih društava po djelatnostima na području grada.....	18
Tablica 7. Broj kućanstava za poljoprivrednu proizvodnju s ukupno raspoloživim zemljištem	19
Tablica 8. Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu.....	19
Tablica 9. Broj stabala i trsova u voćnjacima i vinogradima.....	20
Tablica 10. Broj i demografija ljudi u poljoprivrednom sektoru	20
Tablica 11. Šumske površine grada Makarske	22
Tablica 12. Turistički dolasci i noćenja u 2007.-2009. godine	24
Tablica 13. Turisti prema zemlji podrijetla 2007.-2009. godine	24
Tablica 14. Broj osiguranika prema osnovama osiguranja na području grada Makarske	28
Tablica 15. Stanovništvo starije od 15 godina prema završenoj školi	28
Tablica 16. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi na području grada Makarske	29
Tablica 17. Stanovi prema načinu korištenja	30
Tablica 18. Izvori sredstava za život na području grada Makarske.....	30
Tablica 19. Proračunska sredstva Grada Makarske namijenjena društvenim djelatnostima u 2008. godini.....	35
Tablica 20. Predškolsko obrazovanje u gradu Makarskoj	37
Tablica 21. Dodijeljene stipendije u gradu Makarskoj	44
Tablica 22. Dokumentarna zbirka Gradskog muzeja Makarske	45
Tablica 23. Udruge na području grada Makarske	47
Tablica 24. Podjela kulturnih dobara	48
Tablica 25. Popis najznačajnijih nepokretnih kulturnih dobara na području grada Makarske	49
Tablica 26. Popis najznačajnijih pokretnih kulturnih dobara na području grada Makarske	50
Tablica 27. Osnovni podaci - Park prirode Biokovo	51
Tablica 28. Popis manifestacija u gradu Makarskoj	52
Tablica 29. Prikaz javnih potreba u kulturi	54
Tablica 30. Vrste sportskih organizacija u gradu Makarskoj.....	54
Tablica 31. Mjesečno izvješće o korisnicima socijalne skrbi - Podružnica Makarska	57
Tablica 32. Uloge i aktivnosti sudionika sustava gospodarenja otpadom	69
Tablica 33. Ostvareni Proračun Splitsko-dalmatinske županije u razdoblju od 2006.-2008. godine te Plan za 2009. godinu	79
Tablica 34. Mjesni odbori Grada Makarske	Error! Bookmark not defined.
Tablica 35. Ostvareni rashodi i izdatci Proračuna Grada Makarske za razdoblje od 2006.- 2008. te Plan proračuna za 2009. godinu	84
Tablica 36. Ostvareni prihodi i primici Proračuna Grada Makarske za razdoblje od 2006.-2008. te Plan proračuna za 2009. godinu	87
Tablica 37. Osnovni podaci o stanju u prostoru na području grada Makarske	93
Tablica 38. Prikaz prostornih pokazatelja na području grada Makarske	94
Tablica 39. Stanje projekta vezanih za rješavanje problema vodoopskrbe	96
Tablica 40. Ograničenja u cestovnoj infrastrukturi na području grada Makarske	98
Graf 1. Struktura obrtnika po djelatnostima na području grada Makarske	17
Graf 2. Struktura smještajnih objekata po kategorijama.....	23
Graf 3. Broj učenika po razredima.....	38
Graf 4. Broj učenika po razredima.....	39
Graf 5. Struktura učenika Glazbene škole Makarska.....	40
Graf 6. Broj učenika kroz godine.....	42
Graf 7. Broj učenika kroz godine.....	43
Graf 8. Grafički prikaz strukture rashoda Grada Makarske od 2006. do 2008. godine s planom za 2009. godinu.	85
Graf 9. Per capita primljene tekuće pomoći grada Makarske iz županijskog proračuna u razdoblju od 2002.-2008. godine	85

Graf 10. Grafički prikaz ukupnih prihoda i primitaka Grada Makarske od 2006. do 2008. godine s planom za 2009. godinu.....88

Slika 1. Strukturna analiza situacije.....	8
Slika 2. Županije RH i položaj Splitsko-dalmatinske županije u Hrvatskoj	11
Slika 3. Detaljni prikaz Splitsko-dalmatinske županije i grada Makarske	12
Slika 4. Grad Makarska	23
Slika 5. Osnovna škola Stjepana Ivčevića, Makarska	39
Slika 6. Gradska knjižnica Makarska	46
Slika 7. Ljetni karneval u Makarskoj.....	53
Slika 8. Održivi razvoj - Model trostrukre bilance.....	62